

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI'NIN TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KHK'YE İLİŞKİN GÖRÜŞÜMÜZ

7

SAYIN BAKAN' A AÇIK MEKTUP/PROF. DR. ORHAN ÖZÇATALBAŞ

12

TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN ADI NEDEN DEĞİŞTİRİLDİ? PROF. DR. MUSTAFA KAYMAKÇI

13

YENİ BAKANLIK ORGANİZASYONU VE AB PROF. DR. GÜLCAN ERAKTAN

14

AKP'NİN HÜLLE KHK'SI, MERALAR VE TARIM ARAZİLERİNİ YOK EDECEK

15

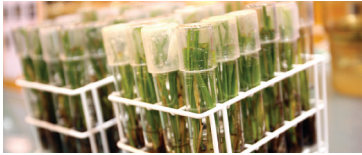
YERLİ MALI İÇİN ÖNCE ÜRETMELİYİZ

19

HANİ ET FİYATLARI DÜŞECEKTİ? H.YALÇIN KÖKSAL

25

BİYOGÜVENLİK MEVZUATI VE İZİN VERİLEN GDO'LU ÇEŞİTLER AHMET ATALIK

29

BİYOYAKIT KURTULUŞ REÇETESİ Mİ? DIŞA BAĞIMLILIK ARACI MI?

38

ODA GÖRÜŞLERİMİZ

39

SUNUŞ

Merhaba Sevgili Meslektaşlarım,

Tarım ve Mühendislik Dergisi'nin 96. sayısını sizlere ulaştırmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Hepinize, şahsım ve Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarım adına, içtenlikle sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Geçtiğimiz dönemde tarım sektörü ve ziraat mühendisliği alanında yaşanan önemli gelişmeler ve ODA'mızın yürüttüğü çalışmalarını sizlerle paylaşmak istiyorum.

ODA'mızın 42. Dönem III. Danışma Kurulu Toplantısı'nda alınan karar uyarınca, 1 Ekim 2011 Cumartesi günü İzmir'de **Tarım Danışmanları Çalıştayı** düzenlendi. Ege İhracatçı Birlikleri Konferans Salonunda yapılan Çalıştaya Genel Merkez ve Şube yönetimlerimiz, tarım danışmanı meslektaşlarımız, sektör ve bakanlık temsilcileri katıldılar. Çalıştayda "Tarım Danışmanlığında Bölgesel Sorunlar ve Çözüm Önerileri" ve "Tarım Danışmanlığı Politikaları" başlıklı iki ayrı oturum yapıldı. Çalıştay sonuçları Oda Danışma Kurulumuzda tartışıldıktan sonra Bakanlığa rapor şeklinde sunulacaktır.

Geride bıraktığımız 12 Haziran seçimlerinde ODA'mız önceki dönem yönetim kurullarında görev alan 2 arkadaşımız milletvekili seçilerek, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görev almışlardır. ODA'mız önceki dönem Başkanı **Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN** CHP Ankara Milletvekili; Bursa Şube önceki dönem Başkanımız ve aynı zamanda Onur Kurulu Üyemiz olan **İlhan DEMİRÖZ** de CHP Bursa Milletvekili olmuşlardır. Arkadaşlarımızı kutluyor ve yeni görevlerinde başarılar diliyoruz.

Meslek İçi Eğitim Merkezimiz, çalışmalarını etkin biçimde sürdürmektedir.

ODA'mızca meslektaşlarımızın istekleri doğrultusunda HACCP/ISO, GlobalGAP/İyi Tarım Uygulamaları, Damla Sulama Sistemlerinin Tasarımı, Tarım Makinaları ve Toprak Koruma Projesi eğitimleri verilmektedir. Ayrıca Tarımsal Yayım ve Danışmanlık sertifikasına sahip üyelerimiz için Serin İklim

Tahılları, Meyve Ağaçlarında Budama Teknikleri, Zeytincilik, Peynir Yapım Teknolojisi, Genel Toprak Bilgisi ve Meyvecilik, Organik Tarım ve İyi

Tarım Uygulamaları gibi alanlarda tamamlayıcı eğitimler düzenlenmektedir.

Geride bıraktığımız dönemde ODA'mızca 18-21 Haziran 2011 tarihleri arasında "Proje Hazırlama ve Yönetme Eğitimi" gerçekleştirilmiştir. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin (AÜZF) işbirliği ile düzenlenen Coğrafi Bilgi Sistemleri Eğitimi, 20 - 24 Haziran 2011 tarihleri arasında yapılmıştır. Ayrıca meslektaşlarımızın talepleri doğrultusunda Proje Döngüsü Eğitimi verilmiştir.

Tarımsal Yayım ve Danışmanlık eğitimlerini kaldıran Yönetmelik değişikliğine karşı açtığımız dava da devam etmektedir.

Sevgili Üyelerimiz,

Bildiğiniz üzere 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile 13 Aralık 2010 tarihi itibarıyla küçük işletmelerde **sorumlu yöneticilik** kurumu ortadan kaldırılmıştır. Yasaya karşı ana muhalefet partisi tarafından Anayasa Mahkemesi'nde açılan dava devam etmektedir. Yasa ile getirilen istihdamı zorunlu personel uygulamasının meslektaşlarımızın menfaatini koruyacak şekilde şekillenmesi için ODA'mız mücadelesini sürdürmektedir.

Bu kapsamda, geçtiğimiz dönemde Gıda Mühendisleri Odası Başkanı Petek ATAMAN ve Kimya Mühendisleri Odası Başkanı Mehmet BESLEME ile birlikte toplantılar yapılarak, sorumlu yönetici olarak çalışan meslektaşlarımızın sorunları ve gündemdeki son gelişmelerle ilgili görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Değerli Meslektaşlarım,

Bitki koruma ürünleri alanında 2007 yılında yürürlüğe konulan yönetmelikler ile meslektaşlarımıza getirilen sınav zorunluluğuna karşı mücadelemiz devam etmektedir. Son olarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca 2010 yılının son çeyreğinde hazırlanan ve ODA'mıza da gönderilen yönetmelik taslağında, meslektaşlarımızın sınava girmesine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmadığı halde, yürürlüğe giren yönetmelikte yine sınav zorunluluğu getirilmiştir.

ODA'mız 10.03.2011 gün ve 27870 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması İle Depolanması Hakkında Yönetmeliğe karşı iptal ve yürütmenin durdurulması istemiyle dava açmıştır. Dava süreci titizlikle izlenmektedir.

ZMO, **tarım topraklarının korunması** yönündeki çalışmalarını da kararlılıkla sürdürmektedir. Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun amacı doğrultusunda uygulanması, bu kapsamda toprak ve arazi varlığına ilişkin temel belirlemelerin yapılması, bu belirlemelere dayalı arazi sınıflamalarının gerçekleştirilmesi ve tarım arazilerinin korunarak amacı yönünde kullanılması konuları Toprak Koruma Kurulları'ndaki temsilcilerimiz aracılığıyla gündemde tutulmaktadır.

Ülke genelinde Toprak Koruma Kurullarının işleyişindeki sıkıntılar ve tarım arazilerine yönelik kamu yararına aykırı yanlış kullanım kararlarını etkinlikle izleyen ODA'mız, hukuki platformda da gerekli mücadeleyi vermektedir. Bu kapsamda ODA'mızın açtığı davalar sonucu, Adana-Pozantı, Adana-Seyhan, Antalya-Kırcami, Antalya-Kovanlık/Selimiye, Balıkesir, Bolu, Çanakkale-Biga, Çanakkale-İçdaş, Çanakkale-Gelibolu, Düzce, İstanbul ve Muğla'da tarım arazilerini yapılaşmaya açan Toprak Koruma Kurulu kararları mahkemeler tarafından iptal edilmiştir. ODA'mız ayrıca Adana'daki 35 yıllık **Zeytin Gen Bahçesi'nin** katledilmesinin de

SUNUŞ

önüne geçmiştir.

Bilindiği üzere, Hükümet tarafından çıkartılan 17.8.2011 tarih ve 648 sayılı KHK ile İmar Kanunu'nda değişiklik yapılarak, meralar ve tarım arazilerinde yapılaşmanın önü açılmıştır. ODA'mızın bu konuda yaptığı basın açıklaması ile son yıllarda tarım arazileri konusunda verdiğimiz hukuki mücadeleyi özetleyen bir çalışmayı Dergimizin ilerleyen sayfalarında bulabilirsiniz.

Sevgili Arkadaşlarım,

Tarımsal yükseköğretime yönelik etkinliklerimiz kapsamında, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Su Ürünleri Fakültesinden mezun olan genç meslektaşlarımıza 25 Mayıs 2011 Çarşamba günü düzenlenen törenle ODA'mız rozetleri takılmıştır.

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin 22 Haziran 2011 günü yapılan 2010-2011 Mezuniyet Törenine katılım sağlanarak, fakülteyi dereceyle bitiren genç meslektaşlarımıza armağanlar verilmiştir.

YÖK Eğitim Komisyonu Ziraat Fakülteleri Çalışma Grubu, 30 Haziran 2011 Perşembe günü ODA'mızı ziyaret ederek, görüş alışverişinde bulunmuştur.

Ankara Üniversitesi Ziraat

Fakültesi ile ODA'mız arasında imzalanan Mesleki Uygulama İşbirliği Protokolü kapsamında, 3-7 Ekim 2011 tarihlerinde fakülte öğrencilerine ODA'mızı tanıtan sunumlar yapılmıştır.

Nükleer ve hidroelektrik santrallere, özelleştirmelere kısaca doğanın tahribine dur diyebilmek için **"Anadolu'yu Vermeyeceğiz"** sloganıyla yurdun değişik yerlerinden Ankara'ya doğru yola çıkan ancak Gölbaşı'nda polis tarafından engellenen 'Büyük Anadolu Yürüyüşü' grubunun eylemine destek verilmiştir.

ODA'mız Gıda Komisyonu 27 Mayıs 2011 günü bir toplantı yaparak, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na hazırlanan yeni yönetmelik taslaklarını değerlendirmiştir.

TAGEM’de 1-2 Haziran 2011 tarihlerinde ARGE Proje Değerlendirme Toplantısı’na katılım sağlanarak, görüşlerimiz dile getirilmiştir.

TMMOB Yönetim Kurulu ve oda başkanlarının, 12 Haziran Genel Seçim sonuçları ile Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname gündemiyle, 15 Haziran 2011 tarihinde yaptıkları toplantıya katılım sağlanmıştır.

Genel Merkezimiz tarafından, 15-19 Haziran 2011 tarihleri arasında 5 günlük Bilirkişi Eğitimcilerinin Eğitimi düzenlenmiştir.

Sivas katliamının yıldönümünde Ankara’da düzenlenen mitingde ODA’mız temsil edilmiştir.

Başkentte 10-11 Eylül 2011 tarihlerinde yapılan TMMOB Demokrasi Kurultayı Ankara Yerel Kurultayı ve 24 Eylül 2011 tarihinde yapılan TMMOB Kadın Ankara Yerel Kurultayı’na katılım sağlanmıştır.

TMMOB tarihinde önemli bir yeri olan 19 Eylül 1979 iş bırakma eyleminin yıldönümü bu yıl ilk kez “19 Eylül TMMOB Mühendis, Mimar, Şehir Plancıları Dayanışma Günü” olarak kutlanmıştır. ODA’mız Yönetim Kurulu üyeleri, çalışanlar ve meslektaşlarımızla birlikte etkinliğe katılmıştır.

Ankara’da 8 Ekim Cumartesi günü gerçekleştirilen “İnsanca Yaşamı Savunuyor, Eşit, Özgür, Demokratik Bir Türkiye İstiyoruz!” mitinginde ve miting öncesi yapılan basın açıklamalarında ODA’mız etkin biçimde temsil edilmiştir.

Dünya Gıda Günü nedeniyle 15 Ekim 2011 tarihinde Gıda Mühendisleri Odası ve Kimya Mühendisleri Odası ile birlikte Sempozyum yapılmıştır. Çağdaş Sanatlar Merkezi’nde gerçekleştirilen “Açlığa Karşı: Yaygın Üretim, Hakça Bölüşüm” adlı Sempozyum ilgiyle izlenmiştir.

ODA’mız tüm demokratik kitle örgütleri, siyasi partiler ve kamu yönetimi organları ile ilişkilere de gereken önemi vermektedir.

ABD Elçiliği Tarım Müsteşarı Clay HAMILTON ve Elçilik Tarım Uzmanı Samet SERTTAŞ, 28 Temmuz 2011 Perşembe günü ODA’mızı ziyaret ederek Dünya ve Türkiye tarımı hakkında görüş alışverişini yapmışlardır.

Eğitim-İş Sendikası’nın yeni göreve gelen Başkanı Veli DEMİR ve Yönetim Kurulu Üyeleri, 9 Ağustos 2011 Salı günü ODA’mızı ziyaret etmişlerdir.

Değerli Meslektaşlarım,

Dergimizin 96. sayısında, 3.5.2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6223 sayılı Yetki Yasası’na dayanılarak çıkartılan KHK’lar ile özellikle tarımsal kamu yönetiminin yeniden şekillenmesi konusuna

SUNUŞ

ağırlıklı olarak yer veriyoruz. ODA'mızın bu konuda hazırladığı görüş ile **Prof. Dr. Gülcan ERAKTAN**, **Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI** ve **Prof. Dr. Orhan ÖZÇATALBAŞ**'ın makalelerini Dergimizin ilerleyen sayfalarında bulabilirsiniz.

Başbakanlık tarafından 6 Eylül 2011 tarih ve 28046 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Yerli Ürün Kullanılması" konulu genelge ve tarımdaki durum ile ilgili yaptığımız araştırmayı Dergimiz aracılığıyla sizlerin beğenisine sunuyoruz.

GDO'lu ürünler ve Biyogüvenlik Kurulu'nca yapılan çalışmalarla ilgili İstanbul Şube Başkanımız **Ahmet ATALIK**'ın ayrıntılı çalışmasına yer veriyoruz.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun, piyasaya akaryakıt olarak arz edilen benzin türlerine, yerli tarım ürünlerinden üretilmiş etanol ilave edilmesine yönelik kararı çerçevesinde, ODA'mızın yaptığı basın açıklamasını Dergimizde bulabilirsiniz.

Yaklaşan Kurban Bayramı öncesinde hayvancılık ve et ithalatı konularında Veteriner Hekimler Derneği Genel Sekreteri **H.Yalçın KÖKSAL**'ın değerlendirmelerini de Dergimiz aracılığıyla sizlere aktarıyoruz.

Sayın Meslektaşlarım,

Önümüzdeki dönemde, ODA'mızın 42. Dönem IV. Danışma Kurulu Toplantısı, 21-23 Ekim 2011 tarihleri arasında Antalya'da yapılacak.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nda, "88. Yılında Cumhuriyet Aydınlığı" etkinliğini gerçekleştireceğiz. Bu kapsamda **Deniz KÜN**'ün piyano resitali ve **Prof. Dr. Bilsay KURUÇ**'un konferansından oluşacak etkinliklere tüm üyelerimiz davetlidir.

ODA'mızın geleneksel hale getirdiği Öğrenci Kurultayı'nın 7 ncisi 26-27 Kasım 2011 tarihlerinde Ankara'da yapılacak.

Ziraat Mühendisleri Odası, yarım asrı aşan tarihi boyunca olduğu gibi, bundan sonra da her platformda üyelerinin mesleki haklarını dile getirerek, bunları geliştirmeye çalışacak, üretici ve köylünün yanında yer alacak, tarım sektörü ve ülke sorunlarının çözümüne katkı koymayı sürdürecektir. ODA'mız, bilime, gerçeğe ve demokrasiye olan sarsılmaz inancı, kamu yararını her şeyden üstün tutan yurtsever tutumu ile yoluna devam etmektedir.

Selam ve saygılarımla,

Dr. Turhan TUNCER

Başkan

639 SAYILI GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI'NIN TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞÜMÜZ

Uzunca bir süredir dile getirilmekte olan Bakanlığın yeniden yapılanması konusundaki somut adım, 2010 yılı başında kamuoyunun görüşüne sunulan “Tarım ve Gıda Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı” ile atılmıştır.

BAKANLIĞIN YENİDEN YAPILANMASIYLA İLGİLİ TASARI

Tasarıya ilişkin ODA Görüşümüz hazırlanarak Bakanlığa iletilmiş, web sayfamızda da üyelerimizin bilgisine sunulmuştu. Görüşe açılan tasarı ve bu tasarıya ilişkin görüşümüz halen web sayfamızda, Tasarılar bölümü altında yer almaktadır.

Tasarıya ilişkin görüşlerimiz ve TBMM’de Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonunda yapılan görüşmelerde dile getirilen önerilerimiz dikkate alınmamış, tasarı iktidar partisi milletvekillerinin kabulü ile komisyon görüşmeleri tamamlanarak Genel Kurul gündemine taşınmıştır.

Genel Kurul gündemine daha sonra gelen 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu tasarısı Bakanlık tarafından takip edilerek, görüşülmesi sağlanmış ve yasalaşmıştı. Ancak Tarım ve Gıda Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısının görüşülmesi konusunda bir gayret sarf edilmeyerek, Meclisin 3 Mart 2011 tarihinde, 12 Haziran 2011 günü seçim yapılması kararı almasıyla, öncelikli konular arasında olmayan tasarı, kadük olmaya terk edilmişti.

Ancak Hükümet, seçim kararı alınmasından yaklaşık bir ay sonra, 6 Nisan 2011 tarihinde, 6223 sayılı Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri ile Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu Meclisten geçirdi. Söz konusu kanunda, değişiklik ve yeni düzenlemeler yapılacak mevzuatlar içinde, Bakanlığın yapılanmasını düzenleyen 441 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye (KHK) de yer verildi.

Genel Kurulda yasalaştırılmayan tasarı, Hükümetin 6223 sayılı yasa ile aldığı yetki kapsamında, seçimlerden dört gün önce, 8 Haziran 2011 tarihinde KHK olarak çıkarıldı.

BAKANLIĞIN 639 SAYILI KHK İLE YENİDEN YAPILANMASI

639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede ilk göze çarpan, 2010 yılında hazırlanmış olan tasarının ana hatları ile korunduğudur. 639 sayılı KHK ve Bakanlığın yeniden yapılanmasına ilişkin genel değerlendirme, ana başlıklar halinde aşağıda ele alınmıştır:

1- Bakanın Mesleğine Torpil: TBMM’de ele alınan tasarı bazı küçük farklılıklarla korunurken, Bakanlığın Gıda ve Tarım Bakanlığı olan adı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB) olarak değiştirilmiştir. Hayvancılıkla ilgili sorunların her geçen gün daha da büyüdüğü, hayvansal

üretim arzının ithalat yoluyla sağlanmaya çalışıldığı bir süreçte, Bakanlığın adına “Hayvancılık” adının eklenmesi, garip bir ironi olarak durmaktadır. Tarımın bir alt sektörü olan hayvancılığın, tarımdan ayrı bir alan gibi düşünülmesi, Bakanlık adına hayvancılık ibaresinin eklenmesi, tasarıya ilişkin görüşmelerimizde yer alan “Bakanın Mesleğine Torpil” saptamamızın bir devamı olarak değerlendirilmektedir.

Bu isimlendirmenin nedenini, bilimsel veya teknik bir gerekçeye bağlamak mümkün olmadığından, mesleki ego veya Bakan EKER’in bir söyleşisinde bahsettiği, Bakanlığın gece memuru olarak çalışmaya başladığındaki adıyla, Bakan iken aynı adı aldığı, kişisel nostaljisi olarak görmek gerekecektir.

AB üyesi devletler incelendiğinde, hiçbirinde Bakanlık adında hayvancılık ibaresinin bulunmadığı, tarıma ilişkin konulardan hangisi daha ağırlıklıysa “Tarım” ibaresiyle beraber onun kullanıldığı görülmektedir.

Ülkeler	Bakanlık Adı
İsveç, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Slovakya	Tarım Bakanlığı
Finlandiya	Tarım ve Ormanlık
İtalya	Tarım ve Ormanlık Politikaları
Polonya, Macaristan, Romanya	Tarım ve Kırsal Kalkınma
Danimarka	Gıda, Tarım, Balıkçılık
Portekiz	Tarım, Kırsal Kalkınma ve Balıkçılık
İrlanda	Tarım, Balıkçılık ve Gıda
Fransa	Tarım, Kırsal Kalkınma ve Balıkçılık
Almanya	Gıda, Tarım ve Üreticinin Korunması Federal
İngiltere	Çevre, Gıda, Köyişleri Dairesi
Lüksemburg	Tarım ve Bağcılık Bakanlığı
Belçika	Küçük ve Orta İşletmeler, Bağımsız Çalışanlar, Tarım ve Bilimsel Politika Federal
Hollanda	Ekonomik İşler, Tarım ve Yenilikler
İspanya	Çevre, Tarım ve Deniz Çevresi

2- Köy Kalkınması Anlayışının Terki: 639 sayılı KHK’de dikkat çeken en önemli konulardan biri, Bakanlığın adında olduğu gibi, görevleri arasında da, “köy” ifadesine hiçbir şekilde yer verilmemiş olmasıdır. Basit bir ad değiştirilmeden ibaret olmayan bu durum, bir zihniyet değişikliğini ortaya koymaktadır. 441 sayılı KHK’nin “amaç” başlıklı birinci maddesi, kalkınma plan ve programları doğrultusunda köylerin kalkındırılması görevini, Bakanlığın amaçları arasında saymakta iken 639 sayılı KHK’de böyle bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu çerçevede, 639 sayılı KHK, Bakanlığın köyü ve köylüyü terk etmesinin belgesini oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, esas olarak, bir süredir Bakanlığın siyasi ve bürokrasi ayağına egemen olduğu gözlenen küçük köylülüğün tasfiyesi anlayışının yaşama geçirilmesidir. Tarımı şirket işi

yapmak ve köylüyü – üreticiyi üretim alanlarından koparmak amacına dayalı bu özentili modernite yaklaşımı, ne Türkiye ne de dünya gerçekleri ile uyumlu değildir. İşsizliğin oldukça yüksek olduğu ülkemizde, sanayi ve hizmetler sektörünün istihdam emme kapasitesinin yetersizliği ortada iken, köylüyü ve üreticiyi dışlayıcı bir yaklaşımın kabul edilemez olduğu ortadadır.

3- Örgütlenme Yaklaşımı Belirsiz: Bakanlıkta fonksiyon bazlı örgütlenmeden kaynaklanan sorunlar nedeniyle yeni bir örgütlenme ihtiyacı duyulurken, Bakanlığın yeni yapısındaki örgütlenme incelendiğinde, fonksiyon bazlı mı, konu bazlı mı bir yaklaşım olduğu anlaşılammakta, bu yaklaşımların birbirine karıştığı, hazırlayanların kafa karışıklığının metne yansıdığı görülmektedir. Bu durumun yarattığı görev girişkenlikleri (dublikasyonlar) ve görev boşluklarının, kısa zamanda kamu idaresinin zafiyetini ve şikayetleri ortaya çıkaracağı açıktır.

4- Sorunlu Yapıya Devam: Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğünün (KKGGM) iş yükü ve iş çeşitliği ile yaşanan sorunların giderilmesi beklenirken, tersine bu yapının korunduğu görülmektedir. KKGGM içindeki Su Ürünleri Daire Başkanlığı hariç, diğer daire başkanlıklarının görevleri Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü içinde mevcudiyetini sürdürmektedir. Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü içindeki Bitkisel Üretim ve Hayvansal Üretim ile ilgili birimler Genel Müdürlüğe mevcut görevleri ile dönüştürülürken, Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen bitki sağlığı ve hayvan sağlığı ile ilgili görevler bu Genel Müdürlüklere aktarılmamıştır.

5- Birim Görevlerinde Karmaşa: “Hayvan kimlik sistemi kurmak ve hayvan hareketlerini kontrol etmek, hayvan refahını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak, hayvan hastalıkları ile mücadele ve hayvan sağlığı hizmetlerini yürütmek ve buna ilişkin esasları belirlemek, hayvan sağlığında kullanılan tedavi edici ve koruyucu maddeler ile bunların etken ve yardımcı maddelerinin imal, satış, taşıma ve muhafaza şartlarını tespit ve ilan etmek” görevlerinin Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünde olduğu bir yapıda, Hayvancılık Genel Müdürlüğünün “Hayvancılığı geliştirmek, yüksek vasıflı hayvan ırklarını yaygınlaştırmak, hayvansal üretimin insan sağlığı ve ekolojik dengeyi koruyucu yöntemlerle yapılmasına ilişkin çalışmalar yapmak ve denetlemek, hayvansal üretimin artırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak” görevlerini yerine getirmesi mümkün değildir.

Aynı şekilde, “Bitki sağlığını korumak, bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele etmek, bitki pasaport sistemini kurmak, bitki ve bitkisel ürün hareketlerini kontrol etmek, bitkisel korumada kullanılan ürünlerin norm ve özellikleri ile onay verilmesine ilişkin esasları belirlemek, bitki sağlığı amacıyla risk yönetimi esaslarını belirlemek” görevleri Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünde iken, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünün “üretimi, verimliliği ve çeşitliliği artırmak, insan sağlığı ve ekolojik dengeyi gözetenek yeni üretim şekilleri belirlemek, yaygınlaştırmak” görevlerini yerine getirmesi mümkün değildir.

Rasyonel bir örgütlenme için, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünün görevleri arasında yer alan hayvan sağlığı ile ilgili görevlerin Hayvancılık Genel Müdürlüğüne, bitki sağlığı ile ilgili görevlerinse Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğüne verilerek, konu ve görev bütünlüğü sağlanmalıdır.

6- Taşrada doğru söyler, merkezde şaşar: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Taşra Teşkilatının, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönergesi ile kurulmuş olan şube müdürlüklerine bakıldığında, bunlar içindeki “Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürlüğü” ile “Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlüğü” dikkat çekicidir.

İl Müdürlüklerinde, önceki bölümde dile getirdiğimiz ve söz konusu Yönergeden önce yaptığımız “Rasyonel bir örgütlenme için, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünün görevleri arasında yer alan hayvan sağlığı ile ilgili görevlerin Hayvancılık Genel Müdürlüğüne, bitki sağlığı ile ilgili görevlerinse Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğüne verilerek, konu ve görev bütünlüğü sağlanmalıdır” saptamamıza uygun bir yapılanmaya gidilmiştir.

Bu durum değerlendirmemizin haklı çıkması ve bir düzeltmeyi göstermesi açısından iyi bir şey olsa da, “Katılım ve tartışma süreçlerinden kaçınılarak hazırlanan 639 sayılı KHK” saptamamızı pekiştirmiştir. 639 sayılı KHK katılım ve tartışma süreçlerinden öylesine kaçırılmıştır ki, Bakanlık bürokrasinin bile dahil olmamıştır. Taşra örgütlenmesi ile ilgili yapılanmayı yapan Bakanlık bürokrasisi, KHK’deki yanlışlığı bu şekilde giderme yoluna gitmiştir.

7- Sulandırılan (!) Genel Müdürlük: Katılım ve tartışma süreçlerinden kaçınılarak hazırlanan 639 sayılı KHK, anlaşılma ve uygulamada sorun yaşanmasına yol açacak bir yasal düzenleme olarak ortaya çıkmıştır.

639 sayılı KHK kapsamında kurulmuş bulunan Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün, ismi dâhil tüm görev maddelerini, bu duruma örnek olarak gösterebiliriz. Balıkçılık ve su ürünleri, özellikle de su ürünleri terimi bu alanda geçmişten bugüne yaygın olarak kullanılmaktadır. Aynı anlama gelen iki terimi taşıyan genel müdürlük ismi, konuyla ilgili çevrelerde açıklamaya muhtaç bir isimlendirme olarak değerlendirilmektedir. Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün görevlerinin sıralandığı bentlerdeki balıkçılık ve su ürünleri kaynakları, balıkçılık ve su ürünleri girdileri, balıkçılık ve su ürünleri üretim kaynakları, balıkçılık ve su ürünleri üretimi, balıkçılık ve su ürünleri avcılığı ifadeleri bu konudaki çelişik durumu daha da iyi göstermektedir. Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün kurulmasında, Balıkçılık faslına (13 üncü fasıl) ilişkin ilerleme raporlarında Genel Müdürlük kurulması ile ilgili yapılan eleştirilerin büyük etkisi olmuştur. AB ile yapılacak görüşmelerde, Türkçesini anlamakta zorlandığımız ifadeleri muhataplara anlatmaya çalışacakların, epeyce zorlanacaklarını şimdiden söyleyebiliriz.

Taşra teşkilatının yapılanmasında konu bazlı örgütlenme göz çarparken, bugüne kadar Kontrol Şubesi ile Proje İstatistik şubeleri tarafından yürütülen su ürünleri görevlerinin, onca yıllık tecrübe dikkate alınmadan, Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şubesi içine taşınması açıklanmaya muhtaç bir değişiklik olarak durmaktadır. Bu değişikliği, su ürünlerini bitki ve hayvan türlerinin suda yaşayanlarının bir kesişim kümesi yerine, hayvanlar âleminin bir parçası ya da veterinerlik disiplinin hâkimiyet alanı gören, bu alandaki disiplinleri görmezlikten gelen anlayışın “bakan mesleğine torpil” rüzgârı ile yaptığı bir operasyon, dışında açıklamak pek mümkün görülmemektedir. Yeni kurulan Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün en üst iki görevine (Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcılığı) veteriner hekim görevlendirilmiş olması, bu kanımızı doğrular nitelikte bir tercih olarak göze çarpmaktadır.

Öte yandan balıkçılık ve su ürünleri teriminin bir arada kullanıldığı Genel Müdürlük isimlendirmesini ve Genel Müdürlüğün sayılan görevler arasında da bu iki terimin birlikte kullanılması, “açıklamaya muhtaç bir isimlendirme” iken, Bakanlığın gerek Merkez Teşkilatı Görev Yönergesinde, gerekse Taşra Teşkilatı Görev Yönergesinde bu hatalı isimlendirmenin ne daire başkanlıklarının, ne taşradaki şube müdürlüklerinin ne de merkez ve taşradaki görev tanımlarının içinde hiçbir şekilde geçmediği görülmektedir. Bu durum “Katılım ve tartışma süreçlerinden kaçınılarak hazırlanan 639 sayılı KHK” saptamamızı ve kendi bürokrasisine dahi kulak vermeyen, “yaptık, oldu, bitti” anlayışını göstermesi açısından ilginç ve düşündürücü bir durumdur.

8- Kooperatifçilik Terk Ediliyor: Bakanlığın yeni yapılanmasında, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (TRGM) adı korunmakla birlikte, fiiliyatta Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü (TEDGEM) ile birleşmiştir.

TEDGEM’in görev alanları arasında sayılmış olan “kooperatifçiliği teşvik etmek ve geliştirmek üzere” kooperatif ve üst kuruluşların kurulmasına verilen izin; TRGM’nin görevleri arasında, “kurulmasına izin vermek” olarak ifade edilmiştir. Bu ifade değişikliğinden, Bakanlığın kooperatifçiliği teşvik etmekten vazgeçtiği anlamı çıkmaktadır. “Rekabetçi bir tarım sektörünün oluşturulması”nın, TRGM’nin ilk görevi olarak belirtildiği bir yapılanmadan farklı bir yaklaşım beklenemeyeceği açıktır.

Kooperatiflere ilişkin desteğe sadece “kooperatif, birlik, oda, üretici örgütleri ve bunların iştiraklerini desteklemek” ifadesinde rastlanmaktadır. Kurulmuş olan kooperatifler ve iştiraklerini desteklemek önemli olmakla birlikte, öncelikle bu yapıların ortaya çıkabilmesi lazımdır. Kooperatiflerin dar gelirli, küçük ölçekte üretim yapan kişilerin dayanışmasını sağlama işlevi göz önüne alındığında, “kooperatifçiliği teşvik etmek ve geliştirmek” amacından vazgeçen Bakanlığın, küçük üreticileri gözden çıkardığı, piyasaya teslim ettiği sonucu çıkmaktadır. TEDGEM’in görevleri arasında olan “kooperatifçiliğin gelişmesine temel olacak politika ve ilkelerin tespit edilmesine” yönelik görevlere TRGM içinde yer verilmemiş olması, bu tespiti doğrular niteliktedir.

9- Araştırma Enstitüleri Kapatılıyor: Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (TAGEM) yeni yapılanmada Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü adını almıştır. Ülkemizin araştırma ve geliştirme alanındaki eksiklikleri ortada iken, Bakanlığın bu eksikliği gidermek yerine, yeni yapılanma ile neyi amaçladığı çok anlaşılır değildir.

TAGEM bünyesindeki 8 Merkez, 18 Havza ve 33 Konu Araştırma Enstitüsü olmak üzere toplam 59 Araştırma Enstitüsünün yapılanmasında değişikliğe gidilmiştir. Yeni yapılanmada 11 Merkez, 10 Bölgesel Araştırma Enstitüsü ve 26 adet konu araştırma istasyonu olmak üzere toplam 47 araştırma birimi yer almaktadır. Erzurum, Eskişehir, İzmir, Tarsus ve Samsun Toprak Su Araştırma Enstitüleri kapatılmakta ve Bölgesel Araştırma Enstitüleri bünyesine alınmaktadır. Araştırma enstitülerinin Konu Araştırma İstasyonlarına dönüşmesi ile işlevi ve etkinliklerinin ne olacağı açık değildir. Bu yapılanmada dikkati çeken en önemli değişiklik, işlevsiz hale gelmiş olan toprak su kökenli araştırma enstitüleri ve bunların geleneklerinin ortadan kaldırılmasıdır.

İllere göre araştırma enstitülerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin tablo:

ESKİ	YENİ
Adana Çukurova Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Adana Ziraî Mücadele Araştırma Enstitüsü	Biyolojik Mücadele Araştırma İstasyonu
Ankara Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü	Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü
Ankara Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü	Tavukçuluk Araştırma İstasyonu
Ankara Toprak, Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitüsü	Toprak, Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitüsü
Ankara Ziraî Mücadele Merkez Araştırma Enstitüsü	Ziraî Mücadele Merkez Araştırma Enstitüsü
Ankara Lalahan Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü	Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü
Antalya Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretim ve Eğitim Enstitüsü	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretim ve Eğitim Enstitüsü
Aydın/Nazilli Pamuk Araştırma Enstitüsü	Pamuk Araştırma İstasyonu
Aydın/Erbeyli İncir Araştırma Enstitüsü	İncir Araştırma İstasyonu
Balıkesir Bandırma Marmara Hayvancılık Araştırma Enstitüsü	Koyunculuk Araştırma İstasyonu
Bursa Gıda Kontrol ve Merkez Araştırma Enstitüsü	Gıda ve Yem Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü
Diyarbakır Güneydoğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi

ESKİ	YENİ
Diyarbakır Zirai Mücadele Araştırma Enstitüsü	Zirai Mücadele Araştırma İstasyonu
Edirne Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Elazığ Keban Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü	Su Ürünleri Araştırma İstasyonu
Erzincan Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü	Bahçe Kültürleri Araştırma İstasyonu
Erzurum Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Erzurum Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü	
Eskişehir Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Eskişehir Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü	
Gaziantep Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü	Antepfıstığı Araştırma İstasyonu
Giresun Fındık Araştırma Enstitüsü	Fındık Araştırma İstasyonu
Isparta Eğirdir Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü	Meyvecilik Araştırma İstasyonu
Isparta Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretme ve Eğitim Enstitüsü
İzmir Bornova Zeytincilik Araştırma Enstitüsü	Zeytincilik Araştırma İstasyonu
İzmir Bornova Zirai Mücadele Araştırma Enstitüsü	Zirai Mücadele Araştırma İstasyonu
İzmir Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü
İzmir Menemen Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi	Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi
İzmir Menemen Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü	
Kahramanmaraş Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Doğu Akdeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma İstasyonu
Kırklareli Atatürk Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü	Atatürk Toprak Su ve Tarımsal Meteoroloji Araştırma İstasyonu
Konya Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Orta Anadolu Bahri Dağdaş Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü	Konya Toprak Su ve Çölleşme İle Mücadele Araştırma İstasyonu
Malatya Meyvecilik Araştırma Enstitüsü	Kayıs Araştırma İstasyonu
Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü	Bağcılık Araştırma İstasyonu
Mersin Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü	Bahçe Kültürleri Araştırma İstasyonu
Mersin Tarsus Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü	
Niğde Patates Araştırma Enstitüsü	Patates Araştırma İstasyonu
Ordu Arıcılık Araştırma Enstitüsü	Arıcılık Araştırma İstasyonu
Sakarya Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Mısır Araştırma İstasyonu
Samsun Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Samsun Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü	
GAP Toprak-Su Kaynakları ve Tarımsal Araştırma Enstitüsü	GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü/Şanlıurfa
Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü	Bağcılık Araştırma İstasyonu
Tokat Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü	Orta Karadeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma İstasyonu
Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü
Yalova Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü	Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü
Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü	Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü
	Yağlı Tohumlar Araştırma İstasyonu Müdürlüğü/OSMANIYE
	Zeytincilik Araştırma İstasyonu Müdürlüğü/HATAY

Öte yandan araştırma enstitülerinin idari kadrolarında bulunanların da içinde olduğu bazı Bakanlık çalışanlarının mağduriyetine yol açacak bir uygulamaya gidilmiştir. 639 sayılı KHK'nin, Personelin devri başlıklı Geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki düzenlemeyle, Bakanlık merkez teşkilatında Şube Müdürü ve Büro Müdürü kadrolarında bulunanların unvanları ve özlük hakları gözetilmiştir. Ancak Tarım Reformu Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatı ile Bakanlık araştırma enstitüsü idari kadrolarında bulunanlar Araştırmacı kadrosuna atanarak unvanları ve özlük hakları gözetilmemiş, Araştırmacı kadrosunun özel hizmet tazminatı puanının düşük olmasından kaynaklanan bir mağduriyete yol açılmıştır.

10- Kamuda Uzmanlık Komedi: 639 sayılı KHK'nin 31 inci maddesinde Gıda Tarım ve Hayvancılık Uzmanlığına yer verilmiştir. Bu uzmanlık için alınacak uzman yardımcılığı kadrolarına Bakanlığın temel çalışma disiplinleri dışındaki hukuk, siyasal, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının girebilmesini mümkün hale getiren yaklaşım korunmuştur. Tarım, gıda ve hayvancılık gibi çok farklı disiplinlerin yer aldığı bir alana yönelik bir uzmanlık olması temel bir yanlış iken, Bakanlığın temel çalışma disiplinleri dışındaki meslek disiplinlerinden mezun kişilere bu tür bir uzmanlık verilebilmesi ise daha da vahim bir durumdur. Ancak bu konudaki asıl sorun kamu örgütlenmesinde son 20 yılda yaygınlaşmaya başlayan “uzmanlık” yaklaşımıdır. Uzmanlıklar, “konu uzmanlığı”ndan ziyade, “kadro uzmanlığı”dır.

Bu konuda çarpıcı bir örnek olmak üzere, Çevre Bakanlığının müstakil Bakanlık olduğu dönemde bu Bakanlık bünyesinde olan Çevre Uzmanları, Orman Bakanlığı ile birleşince, bir gecede Çevre ve Orman Uzmanı olmuşlardı. 8.6.2011 gün ve 27958 sayılı

Mükerrer Resmi Gazete’de yayınlanan 643 sayılı Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bakanlık, Bayındırlık Bakanlığı ile birleştirilince, Çevre ve Orman Uzmanları bu sefer bir gecede Çevre, Orman ve Şehircilik Uzmanı haline gelmiştir. Ancak Cumhuriyet tarihinin (belki de dünya siyasi tarihinin) en kısa ömürlü ve Bakanı bile atanmamış Bakanlığı olan Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı, kurulduktan 26 gün sonra, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı olarak ikiye ayrılmıştır. 4.7.2011 tarih ve Resmi Gazete’nin mükerrer sayısında yayımlanan 644 ve 645 sayılı KHK’ler ile uzmanların unvanları da, “Çevre ve Şehircilik Uzmanı”, “Orman ve Su İşleri Uzmanı” olarak değiştirilmiştir.

Böylece uzmanlar yer alacakları Bakanlığa göre yeni bir uzmanlığa sahip olmuşlardır. Bu unvanlara sahip olan kişiler, taşıdıkları “uzman” niteliğine ilişkin bir bilgi ve ihtisas sahibi olmadıkları ve olamayacakları gibi, iş ortamında “konu uzmanı” unvanı uzmanlarla çatışmalara ve iş barışının bozulmasına yol açılmaktadır.

Bu konudaki değerlendirmemiz, şüphesiz söz konusu kadrolarda çalışan arkadaşlarımızın şahıslarına yönelik değil, uzmanlığın bu kadar hafife alınışına ilişkin çarpıklığı ortaya koymaya yönelik bir değerlendirmedir. Kamu yönetimindeki bu yanlış yaklaşımın bir an önce terk edilerek, içi boş “kadro uzmanlığı” değil, “konu uzmanlığına” yönelmesi gerektiğini bir kez daha kamuoyunun dikkatine sunuyoruz.

11- Şube Müdürü Yerine Sanal Müdür: 639 sayılı KHK ile Merkez teşkilatlarında şube müdürlükleri kaldırılmıştır. Bürokrasinin azaltılması gibi gerekçelere dayandırılan bu uygulama, aslında siyasi idarenin elini rahatlatmaya yönelik bir uygulamadır. Genel Müdürlüklerin görev alanları dikkate alındığında, bu görevlerin Daire Başkanları vasıtasıyla etkin ve verimli olarak yerine getirilmesi mümkün değildir. Bu nedenle uygulamada sanal müdürlükler ortaya çıkacak, sanal müdürlükler tıpkı şube müdürleri gibi Daire Başkanı ile çalışanlar arasında bir görev yapacaktır. Ancak bunların hukuki hiçbir güvenceleri ve dayanakları olmayacağı için, hiçbir hukuki sorun yaşanmadan, verilen sanal müdürlük görevinden alınması mümkün hale getirilecek, yaptırılmayan hukuka aykırı işler, yeni sanal müdürler aracılığı ile sorunsuz bir şekilde yaptırılacaktır.

Bakanlığın kuruluşunun ve kadrolarının henüz tamamlanmadığı aşamada yaptığımız bu öngörümüz gerçekleşmiş, Genel Müdürlüklerde, Çalışma Gurup Sorumlusu altında bir yapı oluşturulmuştur. 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkındaki Kanunda Bakanlık merkez teşkilatında, olması gereken hiyerarşik yapılar içinde sayılan şube müdürlüğü olmamasına karşın, söz konusu Kanunda sayılmayan Çalışma Gurup Sorumlusu diye, resmi değilse bile fiili bir hiyerarşik yapı oluşturulması durumunu, garabet dışında bir sözcükle açıklamak mümkün değildir. Bakanlığın yeniden yapılanmasında karşımıza çıkan bu durum, Hükümetin kamuoyu tepkisi üzerine geri çektiği Kamu Yönetimi Temel Kanununun bir provası olarak görülmektedir.

12- Plan Değil Pilav: 639 sayılı KHK, Bakanlığın geçmiş kuruluş mevzuatları ile karşılaştığında, “kalkınma planlarına” yapılan vurgunun ortadan kaldırıldığı göze çarpmaktadır. 8 Haziran’da yürürlüğe giren Bakanlıkları yeniden düzenleyen 641 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile DPT’nin adı ve kamu idareleri içindeki statüsü değiştirilmiş, görevleri Kalkınma Bakanlığı içine taşınmıştır. Bu işlem, aslında “plan değil, pilav” diyen, her türlü bilimsel çalışmayı reddeden bir anlayışın; planlı ekonomiyi, kamuculuğu ve toplumsal ilerleme fikrini simgelediği için yıllardır içini boşaltarak işlevsizleştirdiği bir kuruma vurduğu son darbe olmuştur.

13- Bakanlıklara ‘Parti Temsilcisi’: Yeni Bakanlıkların kuruluşu ile ilgili KHK’nin yayımlandığı aynı Resmi Gazete’de yer alan 643 sayılı KHK’nin 3 üncü maddesiyle, kamu yönetiminde ilk kez Bakan Yardımcısı kadrosu oluşturulmuştur. Görev sürelerinin Hükümetin görev süresiyle sınırlı olması öngörülen, herhangi bir eğitim şartı aranmayan Bakan Yardımcılarının, Bakanlıklar içinde sıcak siyasetin parçası olacakları, parti temsilcisi gibi görev yapacaklarını söylemek için kâhin olmaya gerek yoktur. Her türlü kamu tecrübesinden yoksun, “halledin” talimatları ile her türlü usulsüz işlemin yapılması için, kamu bürokrasisinin etki altında tutulacağı bu uygulamanın vahim sonuçları kısa sürede ortaya çıkacaktır.

14- İçi Boşaltılan Kamu Piyasaya Teslim Ediliyor: Resmi Gazete’nin 8 Haziran 2011 tarihli mükerrer sayısında yayımlanan 9 adet Bakanlığın kuruluşuna ilişkin KHK’ler ile kamu yönetiminde çok önemli değişikliklere gidilmiştir. Söz konusu KHK’ler; mevzuat hazırlama ile ilgili süreçler takip edilmeden hazırlanmaları nedeniyle doğan kaygılar ortada iken; yayımlandıkları tarihte seçim kampanyalarının çeşitli polemik konularının, seçim sonrası süreçte ise meclisin açılması ile ilgili tartışmaların gölgesinde kalmışlardır. Yapılan düzenlemeler yeni hükümetin kurulması ile sessizce uygulamaya geçirilecektir. Bugüne kadar hiçbir hükümetin kullanmadığı kapsamdaki bir yetki kanunu ile gözlerden kaçırılarak, bir oldubitti ile kamu yönetiminde yapılan bu değişikliklerle; içi boşaltılmış olan kamu yapılanmasının, piyasa-müşteri ilişkilerine odaklı bir yapıya kurgulanmasının önündeki son engeller (!) de ortadan kaldırılmış olmaktadır.

SAYIN BAKAN'A AÇIK MEKTUP

Prof. Dr. Orhan ÖZÇATALBAŞ*

BAKANLIĞIN ADI HATALI?

Cumhuriyet döneminde Tarım Bakanlığı zaman zaman isim değiştirerek bugüne değin faaliyetlerine devam etmiştir. Bazen diğer bakanlıklarla birleştirilerek, bazen de kapatılıp tekrar kurularak bugüne gelmiştir. Tarım bakanlığının ilk kez bağımsız bir bakanlık olarak ortaya çıktığı süreçten bugüne kadarki dönem incelendiğinde 9 kez isminin değiştirildiği görülmektedir. Bunlar kronolojik olarak aşağıdaki gibidir;

- ▶ 1924-1928: Ziraat ve Ticaret Vekaletleri Teşkilî hakkında Kanun
- ▶ 1928-1931: Ticaret ve Ziraat Vekaletlerinin Tevhidi ve İktisat Vekaleti Teşkilî hakkında Kanun (iki ayrı bakanlığın birleştirilmesi)
- ▶ 1931-1937: Ziraat Vekaleti Teşkilîne Dair Kanun (Bakanlığın tekrar yeniden bağımsız hale gelmesi)
- ▶ 1937-1974: Ziraat Vekaleti Vazife ve Teşkilat Kanunu (1974 yılına kadar idari yapıda çok sayıda değişik)
- ▶ **1974-1981: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı**
- ▶ 1981-1983: Tarım ve Orman Bakanlığı
- ▶ 1983-1991: Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı (Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığı ile birleştirilmesi)
- ▶ 1991-2011: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (Orman Bakanlığının ayrılması)
- ▶ **2011: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı**

Görüldüğü gibi son 87 yılda 9 kez ismi değişen Tarım Bakanlığımıza ait iki ismin 1974 ve 2011 yıllarında aynı olduğu görülüyor. Ve ne yazık ki, bu iki isim hatalı ve ilk hata 37 yıl önce 1974 yılında yapılmıştı. Her ne kadar *kurumsallaşmış yapılarda hataların tekrar edilme olasılığı düşük olsa da; bu hata 2011 yılında tekrar edilmiş* görünüyor.

YANLIŞA EVET DEMEMEK!

Yanlışta devam mı etmek, yoksa müdahale ederek DUR demek mi gerekiyor? Kuşkusuz her koşulda **“yanlışta dur demek”** gerekiyor. Her ne kadar Bakanlığın isminden çok kendinden beklenen işlevi yerine getirip getirmemesi çok daha önemli olsa da; konunun yeni (yani hemen müdahale edilebilir) olması nedeniyle kaynak kullanım etkinliğini gözetmek ve bilimsel terminolojiye uymak ve korumak bakımından **“yanlışta evet dememek”** ve hızla müdahale etmek gerekiyor.

Gelecekte bu hatanın tekrar düzeltilmesi yönünde girişimler olacağı düşünüldüğünde ve bu nedenle tabelaların tekrar değişeceği dikkate alındığında; özellikle kaynak israfını önlemek ve etkin kaynak kullanımına uymak bakımından konu önemlidir. Bakanlığın yüzlerce binası binlerce birimi olduğu, araçları, internet siteleri, matbu baskılı kâğıtları ve bakanlığının adının geçtiği başlıklı evrakı olduğu düşünüldüğünde hatayı yaygınlaştırmamak ve kaynak israfını önlemek bakımından Bakanlığın adının yeniden ele alınarak acilen düzeltilmesi gerekli görünüyor.

TABELALAR DEĞİŞMEDEN MÜDAHALE EDİLMELİ!

Yukarıda da belirtildiği gibi bakanlığın yeni adı olan **Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı** isimlendirmesi hatalıdır. İddialı ve toplumun tamamına hitap eden büyük bir organizasyonun adının da bu büyüklüğüne paralel olarak doğru ve hatasız olarak belirlenmesi gerekirdi.

*Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü Öğretim Üyesi

Tüm dünyada tarım terminolojisi ve TARIM BİLİMİ “hayvancılık” faaliyetini, “tarım kavramının içerisinde” ele almaktadır. Saygıyla ve şükranla andığımız bizleri yetiştiren değerli hocalarımızın bizlere anlattıkları tarım budur ve hayvancılıkta bu kapsamdadır. Buradan hareketle bizler de bugün tarım biliminin ortaya koyduğu verilerden hareketle ziraat mühendisliği ve veteriner hekimlik öğretimi almak üzere gelen lisans öğrencilerine benzer şeyleri ifade ediyoruz ve bunlar geçmişte söylenenlerden kesinlikle daha farklı değildir. Hatta konunun önemini daha somut olarak fark ettirmek amacıyla öğrencilerimize;

“Tarım ve Hayvancılık” terimlerini bir arada farklı faaliyetlermiş ve farklı kavramlarmış gibi belirtirseniz, bu dersin/mesleğin vermek istediği mesajı alamamışsınız demektir. Ve böyle olduğunda bu dersten geçerseniz bile, başarılı kabul edilemezsiniz. Çünkü bu konu mesleğin temel bilinenidir; bunu bilmemekse sadece ayıp değil, büyük de bir hatadır. Çünkü tarım genel olarak bitkisel ve hayvansal üretim olarak ikiye ayrılır. Hayvansal üretim aynı bitkisel üretimde olduğu gibi, “hayvan yetiştirme ve hayvan sağlığı” olmak üzere ikiye ayrılır. Bu ziraat mühendisliği ve veteriner hekimlik gibi iki önemli alanın çalışma konusunu oluşturur.”, deriz.

Konu bu kadar net ve somut iken, olsa olsa Bakanlığın adındaki bu yanlış adlandırma bu bilim dalları dışından kimseler veya yetersiz bilgi sahibi birileri tarafından yapılmıştır, diye düşünülebilir, düşünmek gerekir.

SAYIN BAKAN MÜDAHALE ETMELİ!

Akdeniz Üniversitesi Korkuteli Meslek Yüksekokulu’nda 2004–2008 yılları arasında yönetici olarak görev yaptığımız dönemde Korkuteli Belediyesi Eski Başkanı Sayın Adnan Uğurlu ve Antalya Ticaret Borsası Eski Başkanı Sayın İlhami Kaplan, dönemin Sayın Kaymakamlarıyla ve diğer önemli birimlerle ortaklaşa düzenlediğimiz “KORKUTELİ MANTAR FESTİVALLERİ”nin iki tanesine katılan Tarım ve Köyişleri Bakanı Sayın Mehdi Eker ile görüşme ve konuşma fırsatımız olmuştu. Bu faaliyetlerdeki samimi diyalogu dikkate alarak Sayın Bakan’a şöyle seslenmek isterim:

“Sayın Bakan; Bakanlığın isminin değiştirilerek 1974 yılındaki hatalı isimlendirmeye dönüş doğru olmamıştır. Aslında bir değişiklik yapmadan aynı şekilde Bakanlığın isminin kalması, yeni isimlendirmeden daha uygun olabilirdi. Ancak süreç böyle gelişti ve bu durumda eski tabelaları indirmeden ve değiştirmeden önce; Bakanlığın yeni adının bir kez daha düşünülüp doğruyu bulmak yönünde çaba içerisinde olmak gerekiyor.”

Hatalı olan Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı isimlendirmesi yerine; örneğin “Tarım ve Gıda Bakanlığı”, “Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı” gibi veya örneğin bazı ülkelerde olduğu gibi ve daha ileri bir bakışla “Gıda Tarım ve Tüketici Koruma Bakanlığı” gibi, ya da başka bir uygun adlandırma yapılarak hızla süreç müdahale etmek gerekir, diye düşünüyorum.

Tabii ki bunu Bakanlığın bir kuruluş yasasına kavuşturulması faaliyeti izlemelidir,” diye de eklemek isterim.

Sonuç olarak bu yazıyı bir bakıma tarımla ilgili meslek gruplarında bulunan 100 binden fazla kimsenin de hislerine tercüman olmak üzere kaleme almak istedim. Yazmamış olsam, belki de pek çok kimsenin yaptığı ve yapacağı gibi bu konuyu, pek çok kez pek çok yerde konuşmuş olacaktık. Ama şimdi daha rahatız, en azından söylenmesi gerekenleri söylemiş verilmesi gereken mesajları ise vermiş olduk.

Ümit ediyorum ki; **Sayın Bakan gözden kaçan bu önemli konuyu dikkate alarak** ve binlerce tabela inmeden ve değiştirilmeden, dolayısıyla pek çok masrafa neden olunmadan **doğru isimlendirmenin yer aldığı yeni tabelaların, bu köklü ve değerli kurumumuza yakışır biçimde yerlerine konulmasını sağlayacaktır.**

TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN ADI NİÇİN DEĞİŞTİRİLDİ?

Prof.Dr.Mustafa KAYMAKÇI*

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı adı,Gıda,Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olarak değiştirildi. Bakanlık adından köyişleri sözcüğü çıkarıldı ve tarımın yanına hayvancılık sözcüğü eklendi.Bu şekilde bakanlığın örgütlenme yapısı da farklılaştırılarak daha çağdaş(!) ve Batı'ya daha uygun duruma getirilecektmiş.

Aslında bir süredir Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın adının değiştirilmesi konusunda çalışmalar yapıldığı biliniyordu. Örneğin 24 Mart 2007 de İstanbul'da düzenlenen 'Et ve Süt Sektöründe Küresel Vizyon' konulu toplantıda da bu yaklaşım dile getirilmişti.

KÖYİŞLERİ SÖZCÜĞÜ NEDEN ÇIKARILDI?

Bakanlık adında köyişleri sözcüğünün olması tarımdaki atılım yapmayı engelliyormuş. Köylülük Türkiye'nin ilerlemesinde en büyük sorunmuş,çünkü köylüler tutucuymuşlar, üretken değilmiş ve Türkiye'nin sırtında kamburlarmış.

Köylülük ve köy düşmanlığı Türkiye gündemine 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle sokuldu. Darbeyle Türkiye tam denetimli olarak "Batı'nın güdümüne" sokulmak istendi. Bunun için, Türkiye Tarımı'nı çökertmek üzere yeni-liberal ekonomi politikaları devreye sokuldu ve tarımsal üretimde dışa bağımlılık arttı.

Aslında köylülüğün tasfiye edilmesi süreci, Batı'da kapitalizmin egemen üretim biçimi olmasıyla başladı. Burada öne çıkan kuramsal yaklaşım kısaca şöyle özetlenebilir; tarımın üretken olması için kapitalist işletmelere gereksinme vardır. Bu bağlamda dev işletme ölçeğinde şirket tarımcılığı ,bir başka deyişle endüstriyel tarım ile sözleşmeli tarım modelinden başka seçenek yoktur.

Anılan bu model Türkiye gibi üçüncü dünya ülkelerine de dayatılan bir model olarak ortaya çıkmış bulunuyor.

Şimdi sorulması gereken soru şu;

KÖYLÜLÜĞÜN TASFİYESİ İLE AÇIKTA KALACAK YAKLAŞIK ÜÇ MİLYAR DOLAYINDA İNSANA, KENTLERDE İŞ VAR MI?

Samir Amin adlı namuslu bir bilimci bu soruya şöyle cevap veriyor; "...Elli yıllık bir zaman dilimi içinde (dünyada), yılda yüzde 7'lik sürekliliği bir büyüme hızı gibi hayalci bir hipotez gerçekleşse bile, bu rezervin (yani kentlere gelen üç milyar insanın) üçte birini bile emmeyi beceremez. Yani kapitalizmin doğası gereği, köylü sorununu çözemez ve ortaya koyduğu tek perspektif, gecekondulaşmış bir dünya ve beş milyar fazla insandır." (Amin, S., "Editör" XXI. Yüzyıl Meydan Okumaları Karşısında Köylü ve İşçi Mücadeleleri, 2008. Özgür Üniversite Yayınları).

Özetle, endüstriyel tarım, insanlığı doyurmaya ve istihdamı sağlamaya yetmiyor. Bu anlamda öncelikle üçüncü dünya ülkelerinde gözlemlenen yoksullaşmayı ve büyük ölçüde dağılmakta olan köylü toplumlarının yaşadığı krizi, endüstriyel tarım şekillendiriyor.

Türkiye'de de ortaya çıkan durum bu değil mi?

HAYVANCILIK SÖZCÜĞÜ NEDEN EKLENDİ?

Tarımsal üretim, hayvansal üretim ile bitkisel üretim olmak üzere iki kesimden oluşur. Bu iki üretim kesimi arasında bütünsel bir ilişki ve denge söz konusudur ve birbirini besler. Bu bağlamda, bakanlık adındaki tarımın yanına hayvancılığın eklenmesinin nedenleri nelerdir?.

Bu, birçok nedene bağlanabilir. Öteden beri veteriner hekimlerin oluşturduğu grup,hayvancılığın gelişmesi için bu alanın ayrı ele alınmasını savuna gelmişlerdir.Ortaya çıkan bu durumu bir meslek grubunun gayretkeşliğine bağlamak ta doğru değildir. Konu, büyük ölçüde endüstriyel tarımın dayattığı bir zorlamadır. Endüstriyel tarımda, genellikle büyük ölçekli olarak yapılan mono kültür amaçlanır. Süt hayvancılığının egemen olduğu bir tarım işletmesinde bunun ne anlama geldiğini anlatalım. Süt hayvancılığında işletme giderleri içinde yem giderlerinin payı yüzde 60-70 arasında değişir. Eğer işletmede özellikle kaba yem üretimine yönelik bitkisel üretim söz konusu değilse, işletmeciyemi dışarıdan almak zorundadır, bir başka anlatımla kaba ve yoğun yem sanayicisine çalışacaktır. Yemde kendi işletmesi yerine dışa bağımlılık,işletmenin karlılığını düşürecek. Günümüzde süt üreticilerinin en fazla şikayetçi olduğu konuların başında yem fiyatlarını giderek yükselmesi gelmiyor mu? Diğer yandan işletme üretim sürecinde elde edilen gübreyi de işletmesi dışında değerlendirmeye bakacaktır. Kısaca, endüstriyel tarımla ortaya çıkan aşırı uzmanlaşma, salt çiftçileri yoksullaştırmamakta,aynı zamanda bitkisel üretim ile hayvansal üretim arasında kurulan dengeyi bozmakta ve çevreyi de kirletmektedir.Bir başka önemli sakınca da üretilen ürünlerin kalitesiyle bağlantılıdır.Hayvanların doğadan,daha doğrusu meradan uzaklaştırılması süt ve etin kalitesini düşürmektedir.Benzer sakıncalar diğer hayvansal üretim dalları için de geçerlidir.

Özetle, Türkiye Hayvancılığı'nın yaşamakta olduğu sıkıntıları, bakanlığın adına hayvancılığı eklemekle çözmek olası değildir.Sorunun önemli bir kısmı, tarımsal işletme içinde bitkisel üretim ile hayvansal üretim bütünlüğünü bozmaktan kaynaklanmaktadır.Hayvancılığın karlı bir şekilde sürdürülememesinin nedenlerinden biri,belirtildiği üzere yem kaynağı açısından dışa bağımlılıktır.Bu temel konu dikkate alınmaksızın,tarım sözcüğünün yanına tarımın bir kolu olan hayvancılığın eklenmesi çare olmaktan uzak olacaktır.

*Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi

YENİ BAKANLIK ORGANİZASYONU VE AB

Prof. Dr. Gülcan ERAKTAN

Türkiye 2001 yılından beri -artık bir tam üye aday ülkeye olarak- tarım politikasını kurumlar ve mevzuat değişiklikleri yoluyla AB'nin Ortak Tarım Politikasına uyum sağlayıcı yönde yeniden şekillendirmeye çalışmaktadır. Bu alanda neleri başarıp, hangi açılardan çok yetersiz kaldığı burada ele alınmayacaktır. Zaten bu hususlar her yıl AB tarafından açıklanan İlerleme Raporlarında detaylarıyla ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Burada değinilecek olan sadece uyum için yapıldığı öne sürülen, ama AB uygulamalarına uyumsuz bazı yeni düzenlemelerdir ve amaç geçmişten bu yana yürütülen çalışmaları değerlendirmek değil, yeni yaklaşımları tartışmaya açmaktır.

3.6.2011 tarih ve 639 sayılı KHK ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı kurulmuştur. Bakanlığın yapısının değişimi AB'nin bir Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü kurulması yolundaki talepleriyle bağlantılı olarak düşünülebilir. Gerçekten de AB üyesi ülkeler açısından gıda kontrollerinde esas yetkili olan görevliler veterinerlerdir. Bakanlık organizasyonunda veterinerlerin bu görevleri –eski uygulamadan fazla bir farklılık göstermeksizin, ama Genel Müdürlüğe yeni bazı sorumluluklar da yükleyerek Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü içinde yer almış, Hayvancılık Genel Müdürlüğü hayvancılığın geliştirilmesi ve ıslah konularına yönelik olarak planlanmıştır. Bu şekliyle AB'nin beklentilerinin ne oranda karşılandığı kısa zaman sonra açıklanacak İlerleme Raporunda görülecektir.

Buna karşılık “Hayvancılık” başlığı Bakanlığın adına konulmuştur. Hiçbir üye devletin Tarım Bakanlığının adında “Hayvancılık” ibaresi bulunmamaktadır. Çünkü hayvancılık zaten tarımın içinde geçmektedir. Roma Antlaşmasında, daha sonra onu düzenleyen Avrupa Topluluğunu Kuran Antlaşmada ve en son olarak da Avrupa Birliğinin İşleyişine İlişkin Antlaşmada (Lizbon Antlaşması) tarım ürünlerinin topraktan ve hayvancılıktan elde edilen ürünlerle, balıkları ve bütün bu ürünlerin ilk işleme aşamasından geçen ürünleri kapsadığı belirtilmektedir (madde 38).

Hayvancılık AB'de tarım kapsamında ele alınırken Bakanlığın adına tarımdan sonra bir de hayvancılık ibaresinin konulmasıyla ne hayvancılığa daha fazla önem verilmiş olur, ne o alandaki sorunlar çözümlenir, ne de AB'ye uyumda bir adım atılmış olur.

AB üyesi devletlerde de Tarım Bakanlıklarının adı –belki bizimki kadar sık olmasa da- zaman içinde değişmektedir. Tarıma ilişkin konulardan hangisi daha ağırlıklıysa “Tarım” ibaresiyle beraber o kullanılmaktadır. Örneğin bakanlık adı İsveç, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Slovakya'da “Tarım Bakanlığı” iken, Finlandiya'da “Tarım ve Ormancılık Bakanlığı”, Slovenya'da “Tarım, Orman ve Gıda”, İtalya'da “Tarım ve Ormancılık Politikaları Bakanlığı”, Polonya, Macaristan ve Romanya'da “Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı”, Danimarka'da “Gıda, Tarım, Balıkçılık”, Portekiz'de “Tarım, Kırsal Kalkınma ve Balıkçılık”, İrlanda'da “Tarım, Balıkçılık ve Gıda”, Fransa'da “Tarım, Gıda, Balıkçılık, Köyişleri ve Toprak Amenajmanı Bakanlığı”, Almanya'da “Gıda, Tarım ve Üreticinin Korunması Federal Bakanlığı”, İngiltere'de “Çevre, Gıda, Köyişleri Dairesi”dir. Lüksemburg bakanlığın ismine “Bağcılık” ibaresini de eklemiştir. Belçika, Hollanda ve İspanya'da ise başlıklar daha değişik, sırasıyla “Küçük ve Orta İşletmeler, Bağımsız Çalışanlar, Tarım ve Bilimsel Politika Federal Bakanlığı”, “Ekonomik İşler, Tarım ve Yenilikler Bakanlığı” ve “Çevre, Tarım ve Deniz Çevresi Bakanlığı” gibi isimlendirmeler yapılmıştır. Ama hiçbir bakanlıkta “hayvancılık” başlığa alınmamıştır.

“Hayvansal Ürünler Piyasa Düzenleme Kurumu Kurulmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı” da gene AB tarım politikalarına uyum adına atılmış bir adım gibi takdim ediliyor. Ama bu kurumla neyin amaçlandığı da belli değil. Mutlaka, iyi niyetli bir yaklaşımla hayvancılığın desteklenmesi planlanıyor. Ama halen AB'de hayvancılığın desteklenmesi sadece emziren inekler, keçi ve koyunlara verilen primlerle olmaktadır. Bu da piyasaya müdahale değil, hayvancılık desteğidir.

Piyasa müdahalesi süt sektöründe belli zaman aralığında -1 Mart- 31 Ağustos- bir güvenlik stoğu oluşturma amacıyla olmaktadır. Tüm AB düzeyinde tereyağı için azami 30 000 ton, yağsız süt tozu için 109 000 ton sabit fiyatlarla müdahale alımına konu olabilmektedir. Sığır etinde de 1560 Avro/tonluk bir tetik fiyatı belirlenmiştir ve piyasa fiyatları bunun altına indiğinde ihale yoluyla müdahaleye gidilebilmektedir. AB'de sorun üretim artınca malın satılamaması, elde kalması ve fiyatın düşmesidir. Bizde sütte alıcıların yaptığı manüplasyonlarla fiyatlar düşmektedir, büyük üretim kapasitesinden dolayı değil. Bu kurum Süt Endüstrisi Kurumunun geçmişteki işlevini üstlenemeyeceğine göre, nasıl bir işlemlerle süt piyasasını, hem de AB'ye uyumlu olarak düzenleyecektir? Et piyasasında ise fiyatların düşüklüğü değil, yüksekliği sorundur. Piyasayı düzenlemek için ithalat mı yapılacaktır? Bu nasıl hayvancılığın desteklenmesi olarak takdim edilebilecektir?

Ne daha taslak son şeklini aldı, ne de burada amaç belirgin. Taslak tasarı halini almadan gerekli incelemelerin ayrıntılarıyla yapılması gerekir. Gene gereken bir şey de, yapılması taahhüt edilen düzenleyici etki analizlerinin, sadece bu konuda değil, bütün mevzuat değişikliklerinde gerçekleştirilmesi. Yoksa “ben yaptım, oldu” zihniyeti hiçbir fayda sağlamayacaktır.

AKP'NİN "HÜLLE" KHK'Sİ, MERALAR VE TARIM ARAZİLERİNİ YOK EDECEK!

Bilindiği üzere AKP tarafından, "kamu hizmetlerinin düzenli, süratli, etkin, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesini sağlamak" gerekçesiyle çıkartılan 6223 sayılı YETKİ YASASI, 3.5.2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yetki Yasası'na dayanılarak hazırlanan 8.6.2011 tarihli KHK'lar ile de 12 Haziran seçimlerinin hemen öncesinde 9 yeni Bakanlık oluşturulmuştur.

Bu kapsamda 636 sayılı KHK ile oluşturulan Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı daha Bakan'ı dahi atanamadan 4.7.2011 tarihli RG'de yayımlanan 644 ve 645 sayılı KHK'lar ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı olarak ikiye bölünmüştür.

Her iki KHK'nin de RG'nin mükerrer sayısında yayımlanması; sadece 1,5 ay sonra 648 sayılı KHK ile de 644 sayılı KHK'nin birçok maddesinin iptal edilmesi ve değiştirilmesi, tüm bu düzenlemelerin büyük bir telaş içinde yapıldığını göstermektedir.

Bu döneme kadar önemli düzenlemelerde yasa tasarı ve teklifleri gerekçeleri ile sunuldukları TBMM'de ilgili komisyonlarda tartışılır, ardından TBMM Genel Kurulu'na iner ve burada kamuoyuna açık bir şekilde ele alındıktan sonra yasalaşır. Oysa KHK'lar Başbakanlığın isteği ile Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılmakta ve Cumhurbaşkanı'nın onayının ardından RG'de yayımlanarak, yasallık kazanmaktadır. Ancak bu süreç kimse tarafından izlenememekte ve katkı konamamaktadır.

Meslek odaları ve sivil toplum örgütlerinin hukuki mücadeleler ile büyük başarılar elde ettikleri kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına yönelik konular, söz konusu KHK'lar ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın görevleri arasında sayılmıştır. Böylece kamuoyunda büyük tartışmalar yaratan bu konularla ilgili işlemlerin kapalı kapılar ardında yürütülmesine olanak tanınmıştır. Üstelik Bakanlığın görevlerini kamu yararına mı, yoksa sermaye gruplarının çıkarına mı kullanacağı netlik kazanmamaktadır.

TMMOB ve bağlı meslek odaları bugüne kadar ülkemizde kamu yararına verilen pek çok mücadeleden başarıyla çıkmıştır. **Dolayısıyla meslek odaları, kar alanı sıkışmış sermayeye doğal varlıkları servis etmeye kalkan siyasi iktidarların en çekindiği örgüt konumundadır.** Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'ne "mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek" görevinin verilmiş olması, meslek odaları ile bu Bakanlık arasında hiyerarşik bir ilişki yaratılarak, kamu yararına verilen mücadelenin zayıflatılmak istenmesi anlamına gelmektedir.

Kısacası, **TMMOB etkisizleştirilmek-yok edilmek istenmektedir.** Gelecek tepkileri önlemek amacıyla söz konusu Bakanlık alelacele bir KHK ile kurulmuştur.

Öte yandan 17.8.2011 tarih ve 648 sayılı KHK ile 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 27 nci maddesi değiştirilerek "Köy yerleşik alan sınırı içerisinde 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hükümleri uygulanmaz." hükmü getirilmiştir.

Köylerde yapılacak yapılarla ilgili olarak daha önce sadece köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli oturanlar için sağlanan istisnaların yapılan değişikliklerle herkese tanınması, tarım arazilerinin hızlı bir şekilde tahribine yol açacak uygulamaların başlangıcını oluşturacaktır. **Özellikle kıyı şeridindeki köy yerleşim alanları ve çevreleri tarım arazilerinin özellikleri dikkate alınmaksızın tümüyle rantta açılacak; nitelikli tarım arazilerinin üzerine serbestçe lüks konutlar ve turistik tesisler kurulabilecektir.**

İmar Kanunu'na eklenen "Ek Madde" ile "Mera, yaylak ve kışlakların geleneksel kullanım amacıyla geçici yerleşme yeri olarak uygun görülen kısımlarından kamu hizmetleri için gerekli olanların dışındakiler, talep sahiplerine bedeli karşılığında yirmidokuz yıla kadar tahsis edilebilecektir." Ayrıca "Mera, yaylak ve kışlakların turizm merkezleri ile kültür ve turizm gelişim bölgeleri kapsamında kalan kısımları, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu çerçevesinde kullanılmak ve değerlendirilmek üzere Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsis edilebilecektir."

Bu madde ile mera, yaylak ve kışlaklar hayvancılık amacı dışında kiralanıp yapılaşmaya açılacak ve beton yığınlarına dönüşeceklerdir. Bedava yem kaynağı meralarını amacı dışında kullanarak beton yığına çeviren Türkiye, ucuz et için yurtdışından canlı hayvan ve et ithalatına devam edecek, dövizlerini o ülkelerin halklarının refahı için kullanmış olacaktır.

Son zamanlarda dünya Somali'de yaşanan kuraklığı, kıtlığı, açlık krizini tartışmaktadır. Oysa 1970'lere kadar gıda üretimi bakımından kendine yeterliliğini koruyan Somali'de yaşananları "insani felaket" veya "insani kriz" olarak değil; "insan eliyle yaratılmış bir kriz" olarak değerlendirmek gerekir. Bilindiği gibi; Somali'de kamuya ait çiftlikler Dünya Bankası'nın kontrolünde kapatılmış veya özelleştirilmiştir. Bu süreçte en verimli tarım arazileri çiftçi olmayanların eline geçmiştir. Su ticarileştirilmiş, mera ve otlak koruma hizmetleri ihmal edilmiş; hayvancılık ve çiftçilik tahrip edilmiştir. Yaşanan sürecin acı sonucu ortadadır.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak, AKP hükümetini Somali krizinden ders alarak, Türkiye'yi 15

TARIM TOPRAKLARI GELECEĞİMİZDİR, ASLA VAZGEÇMEYİZ!

benzer felaketslere sürükleyebilecek uygulamalardan vazgeçmeye davet ediyoruz.

Bu doğrultuda, kültürel ve doğal varlıklarımıza yönelik tasarruflar üzerindeki hukuki denetim mekanizmasını yok edecek düzenlemeler derhal geri çekilerek hayati bir yanlışın önüne geçilmelidir.

Tarım toprakları konusunda büyük mücadeleler veren ODA'mız bugüne kadar açtığı davalarla yüzlerce hektar verimli araziyi betonlaşmaktan kurtarmıştır.

Bu kapsamda, Adana-Pozantı, Adana-Seyhan, Antalya-Kırcami, Antalya-Kovanlık/Selimiye, Balıkesir, Bolu, Çanakkale-Biga, Çanakkale-İçdaş, Çanakkale-Gelibolu, Düzce, İstanbul ve Muğla'da tarım arazilerini yapılaşmaya açan Toprak Koruma Kurulu kararları mahkemeler tarafından iptal edilmiştir. Bu davaların ayrıntıları aşağıda verilmektedir:

1-ADANA – POZANTI: Adana Pozantı Dağdibi köyü sınırları içinde bulunan 10.2 hektar verimli tarım arazisinin yapılaşmaya açılmasını öngören Toprak Koruma Kurulu kararına karşı açığımız davada, Adana 2. İdare Mahkemesi 8.4.2008 tarihinde yürütmenin durdurulmasına hükmetmiş; 23 Eylül 2008 tarihinde de söz konusu kararı iptal etmiştir. İptal kararına karşı yapılan itiraz da 8.12.2009 tarihinde reddedilmiştir.

2-ADANA – SEYHAN: Adana 1. İdare Mahkemesi, Adana Seyhan Küçükdikili Belediyesi sınırlarındaki 0,88 hektar arazinin tarım dışı amaçla kullanılmasına ilişkin Toprak Koruma Kurulu kararını, 27.4.2010 tarihinde iptal etmiştir.

3-AFYON: Afyonkarahisar İdare Mahkemesi, Afyonkarahisar Belediye Başkanlığı'nca yapılması planlanan Ömer Göcek Termal Turizm Merkezi çalışmaları kapsamında 434 hektarlık alanın tarım dışı amaçla kullanılmasına yönelik kararın yürütmesini 25.7.2011 tarihinde durdurmuştur.

4-ANTALYA – KIRCAMI: Kırcami'de 12 bin dekarı sera, 3 bin dekarı ekili dikili bahçe olmak üzere toplam 15 bin dekar 1. sınıf mutlak tarım arazisinin tarım dışı kullanılmasına yönelik Toprak Koruma Kurulu kararına karşı, Antalya 1. İdare Mahkemesi tarafından 17.03.2008 tarihinde yürütmenin durdurulması kararı verilmiştir. Ancak, Antalya Bölge İdare Mahkemesi, 28.5.2008 tarihinde söz konusu yürütmenin durdurulması kararını kaldırmıştır. Kırcami Bölgesi'nin imara açılmasını öngören 1/50.00 ölçekli çevre düzeni planına karşı açığımız davada da, Antalya 2. İdare Mahkemesi tarafından 30.9.2009 tarihinde iptal kararı verilmiştir. Bu kararla Kırcami Bölgesi'ndeki tarım arazilerinin yapılaşması önlenmiştir.

5-ANTALYA – KOVANLIK / SELİMİYE: Antalya Kovanlık ve Selimiye köyü sınırları içerisindeki 11,2 hektarlık alanın Toprak Koruma Kurulu kararı ile tarım dışına çıkartılmasına karşı 27.6.2008 tarihinde açılan dava devam etmektedir. Söz konusu alanda enerji üretim tesisi yapılmasını öngören

1/1000 ölçekli imar planına karşı açılan davada, Antalya 2. İdare Mahkemesi tarafından 16.6.2009 tarihinde iptal kararı verilmiştir.

6-BALIKESİR: Balıkesir Burhaniye Borezli Köyü'ndeki 11,8 hektarlık alanın Toprak Koruma Kurulu kararı ile tarım dışına çıkartılmasına karşı 23.1.2009 tarihinde dava açılmıştır. Balıkesir İdare Mahkemesi 1.7.2009 tarihinde yürütmenin durdurulmasına karar vermiş; 24.12.2009 tarihinde de söz konusu işlemi iptal etmiştir.

7-BARTIN: Bartın Üniversitesi kampus alanı için Uygulama İmar Planı yapılmak üzere toplam 60,1223 hektar arazinin tarım dışı kullanılmasına izin veren Toprak Koruma Kurulu kararına karşı, 19.1.2010 tarihinde dava açılmıştır.

8-BOLU: Bolu Göynük Bölücekova Köyü sınırları içindeki 23,671 hektar arazinin tarım dışı amaçla kullanılmasına ilişkin Toprak Koruma Kurulu kararına karşı 14.5.2009 tarihinde dava açılmıştır. Sakarya 1. İdare Mahkemesi, söz konusu işlemi 16.02.2010 tarihinde iptal etmiştir.

9-ÇANAKKALE – BİGA: Biga Belediyesi'nin Hamdibey Mahallesi'ndeki arazilerin imara açılmasına yönelik Toprak Koruma Kurulu kararı, Çanakkale İdare Mahkemesi tarafından 11.3.2008 tarihinde hukuka aykırı bulunarak iptal edilmiştir.

10-ÇANAKKALE – İÇDAŞ: Toprak Koruma Kurulunun, Biga İlçesinde İçdaş Tersanesi ve Yan Tesisleri kurulmak üzere toplam 31,1647 hektarlık alanın sanayi amaçlı alana dönüştürülmesini uygun bulan kararına karşı 11.7.2008 tarihinde dava açılmıştır. İçdaş'ın tesisi için verilen olumlu ÇED Raporuna karşı açığımız davada da, Çanakkale İdare Mahkemesi 4.11.2009 tarihinde söz konusu ÇED raporunu iptal etmiştir.

11-ÇANAKKALE – GELİBOLU: Çanakkale Gelibolu Yazıcızade Mahallesi'nde 0,73 hektarlık alanın Toprak Koruma Kurulu kararı ile tarım dışına çıkartılmasına karşı 20.2.2009 tarihinde dava açılmıştır. Çanakkale İdare Mahkemesi, 26.11.2009 tarihinde söz konusu kararı iptal etmiştir.

12-DÜZCE: Sakarya 2. İdare Mahkemesi, Beyköy Beldesi'ndeki 122 hektarlık 1. sınıf tarım arazisinin Organize Sanayi Bölgesi yapılmasını öngören Toprak Koruma Kurulu kararının yürütmesini 27.11.2008'de durdurmuştur. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın karara karşı yaptığı itiraz Sakarya Bölge İdare Mahkemesi tarafından 13.1.2009 tarihinde reddedilmiştir. Sakarya 2. İdare Mahkemesi, 14.05.2009 tarihinde söz konusu işlemi hukuka aykırı bularak iptal etmiştir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın bu karara yaptığı itiraz da, 16.12.2009 tarihinde reddedilmiştir.

13-İSTANBUL: İstanbul'da Büyükçekmece, Küçükçekmece, Çatalca, Tuzla ilçeleri sınırları içerisinde yer alan 8240 hektar arazinin İstanbul İli Çevre Düzeni Planı ile yapılaşmaya açılmasına ilişkin Toprak Koruma Kurulu kararı, İstanbul 6. İdare Mahkemesi tarafından 24.05.2010 tarihinde iptal edilmiştir.

14-İSTANBUL: İstanbul 5. İdare Mahkemesi KİPTAŞ'ın yasadışı konut projesine imkan sağlayan Tepecik Beldesi, Türkoba köyü mevkiine ilişkin 1/5000 ölçekli nazım imar planı tadilatını 24/12/2010 tarihinde iptal etmiştir.

15-İSTANBUL: İstanbul 7. İdare Mahkemesi, Türkiye Basketbol Federasyonu tarafından spor tesisi yapılabilmesi amacıyla Beykoz'da 86.250 m2 arazinin tarım dışına çıkartılmasına yönelik kararın yürütmesini 22.6.2011 tarihinde durdurmuştur.

16-MUĞLA: Muğla Merkez ve Yatağan ilçesindeki BOTAŞ tarafından tesis edilmesi planlanan doğalgaz boru iletim hattı güzergahındaki arazilerin tarım dışı amaçla kullanılmasına ilişkin Toprak Koruma Kurulu kararına karşı 30.1.2009 tarihinde dava açılmıştır. Muğla 1. İdare Mahkemesi, 2.7.2009 tarihinde verdiği karar ile boru hattı güzergahının S227-S229 noktaları arasındaki bölümünün, "Zeytin Dikili Tarım Arazisi, Sulu Mutlak Tarım Arazisi ve Kuru Marjinal Tarım Arazisi" özelliğine sahip arazilerden geçtiğini saptayarak, güzergahın bu bölümündeki arazilerin tarım dışına çıkartılmasını hukuka aykırı bulmuş ve ilgili Bakanlık işlemini yürütmesini kısmi olarak durdurmuştur. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bu karara itiraz etmiş, ancak yaptığı itiraz 14.9.2009 tarihinde reddedilmiştir. Muğla 1. İdare Mahkemesi, 15.12.2009 tarihinde de söz konusu işlemin kısmi olarak iptal etmiştir.

17-SAMSUN: Samsun Terme İlçesi Dumantepe Köyü'ndeki 44.4061 hektar alanın Toprak Koruma Kurulu kararı ile tarım dışına çıkartılmasına yönelik işleme karşı açtığımız dava, Samsun 2. İdare Mahkemesinin 9.6.2010 tarihli kararı ile reddedilmiştir. ODA'mızın itirazına bakan Danıştay 8. Dairesi, verimli terme ovasının yapılaşmaya açılmasına onay veren mahkeme kararını 22.03.2011 tarihinde bozmuştur.

ZMO'NUN TARIM ARAZİLERİNİN KORUNMASI KONUSUNDA AÇTIĞI DİĞER DAVALAR VE EDİNDİĞİ KARARLAR DA ŞÖYLEDİR:

1-YALOVA/TİGEM: Büyük Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün Yalova'da arazi satın alarak kurduğu ve 1937 yılına kadar bizzat kendisi işlettikten sonra "tarım yapılması ve hilesiz meyve yetiştirilmesi" için halka bağışladığı çiftlik hakkında, Yüksek Planlama Kurulu (YPK) tarafından 14.3.2005 tarihinde tasfiye kararı alınmıştır. ODA'mız tarafından açılan dava sonucu, Bursa 2. İdare Mahkemesi 26.12.2006 tarihinde söz konusu YPK işlemini iptal etmiştir. Bunun ardından ÖYK, şaşırtıcı bir uygulamaya imza atarak, 12.8.2008 tarihinde "işletme TİGEM'de kalacak şekilde, arazilerinin bir yıl içinde özelleştirilmesi" kararı almıştır. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası bunun üzerine söz konusu ÖYK kararını da yargıya taşımış ve Danıştay 13 üncü Dairesi'nin 28.5.2010 tarihinde verdiği iptal kararı ile çiftlik ikinci kez kurtulmuştur.

2-DALAMAN/TİGEM: TMMOB ZMO'nun açtığı davaya bakan Danıştay 6. Dairesi, Dalaman TİGEM'in turizm bölgesi ilan edilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararını 8.10.2008 tarihinde iptal etmiştir. Böylece TİGEM'in verimli topraklarının imara açılması önlenmiştir.

3-ADANA/ZEYTİN GEN BAHÇESİ: ODA'mız ayrıca Adana'daki 35 yıllık Zeytin Gen Bahçesi'nin katledilmesinin de önüne geçmiştir. Kentte 16 derslikli fen lisesinin yapımı için Çukurova Üniversitesi zeytin gen bahçesi seçilmiş ve 1 Nisan 2011 günü bahçede ağaç sökülmesine başlanmıştır. Bunun

üzerine Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğretim üyeleri, Adana Şube Yönetim Kurulumuz ve üyelerimiz bahçeye gelerek sökülme işlemini protesto etmiştir. Ancak Bakanlık ile yaptığımız görüşmelere karşın çabalarımız sonuçsuz kalmıştır. Bunun üzerine Adana Şubemiz yargı yoluna başvurmuş ve nihayet zeytin bahçesi Adana 1. İdare Mahkemesi'nin 8 Nisan 2011 tarihli yürütmenin durdurulması kararıyla 'şimdilik' kurtulmuştur.

4-Danıştay 6. Dairesi, Yalova Altınova'da kurulacak tersanenin imar planını, "usulüne uygun yapılmadığı" gerekçesiyle 4.4.2008 tarihinde iptal etmiştir.

5-Yalova Altınova Çavuşçiftliği Köyü'nde 132,6 hektar alanın tarım dışına çıkartılması ve 1/25000 ölçekli Yalova İl Çevre Düzeni Planının iptali için ODA'mız tarafından 15.10.2008 tarihinde dava açılmıştır. Bursa 1. İdare Mahkemesi tarafından da 10.4.2009 tarihinde söz konusu işlemin yürütmesi durdurulmuştur.

6-Danıştay 6. Dairesi, İzmit Körfezi (Kocaeli-Yalova) Bütünsel (Kıyı Ve Geri Sahası) Planının yürütmesini 23.06.2010 tarihinde durdurmuştur.

7-Danıştay II. Dairesi, Ankar Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü'nün kapatılmasına ilişkin kararın yürütmesini 24 Eylül 2008 tarihinde durdurmuştur. Dava halen devam etmektedir.

8-Ankara 13. İdare Mahkemesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nce hazırlanan AOÇ Nazım İmar Planı'nı 28.11.2008 tarihinde iptal etmiştir.

9-Danıştay 8. Dairesi, Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin bazı maddelerinin yürütmesini durdurmuştur.

10-Adana 1. İdare Mahkemesi Adana İli Çevre Düzeni Planı'na karşı açtığımız davada, 31/01/2011 tarihinde yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir.

SON DÖNEMDE AÇILAN DAVALAR DA ŞUNLARDIR:

1-Tarihi geçmişi 1890'lı yıllara uzanan ve tarım eğitimi alanında yaşayan bir müze konumunda olan Halkalı Ziraat Okulu'nun İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi olarak kullanılmak üzere, 10 yıllığına İlim Yayma Vakfı'na kiralanmasına karşı dava açılmıştır.

2-Yalova TİGEM arazisinin Yalova Üniversitesi'ne tahsis edilmesine karşı dava açma yoluna gidilmiştir.

3-1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Değişikliği ve 1/25.000 Ölçekli İstanbul Kuzey Marmara Otoyolu Nazım İmar Planı'na karşı yargı yoluna başvurulmuştur.

4-Giresun-Bulancak, Edirne ve Mersin-Tarsus'ta verimli toprakları tarım dışına çıkartan kararlara karşı da dava açılmıştır.

5-25.2.2011 tarih ve 27857 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, "Mera Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik'e karşı yargı yoluna başvurulmuştur.

6-Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği'nin iptali ve yürütmesinin durdurulması için dava açılmıştır.

YERLİ MALI İÇİN ÖNCE ÜRETMEYİZ!

BAŞBAKANLIK YERLİ MALI GENELGESİ YAYINLIYOR AMA TARIMDA İTHALAT TÛM HIZIYLA DEVAM EDİYOR...

Başbakanlık tarafından 6 Eylül 2011 tarih ve 28046 sayılı Resmi Gazete’de “Yerli Ürün Kullanılması” konulu bir genelge yayınlanmıştır. Ülke gereksinimlerinin yerli ürünlerden karşılanmasının önemine işaret edilen genelgede, kamu kurum ve kuruluşlarınca gerçekleştirilecek mal alımlarında da bu hususa dikkat edilmesi istenmiştir. Ancak yerli ürün için yerli üretimi desteklemesi gereken hükümet, tam aksine bitkisel üretimde dışa bağımlılığa son verecek politikaları uygulamaya yanaşmazken, Et ve Balık Kurumu aracılığıyla da hayvan ithalatına devam etmektedir. Resmi Gazete’de yayınlanan “Yerli Ürün Kullanılması” konulu genelge aşağıdadır:

6 Eylül 2011 Resmî Gazete Sayı : 28046

Konu : Yerli Ürün Kullanılması.

GENELGE 2011/13

Tasarruf ve rekabet ilkelerine uygun hareket edilmesi kaydıyla, ülkemiz ihtiyaçlarının yerli ürünlerden karşılanması ekonomimiz açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çerçevede, mevzuatımızda yerli ürün kullanımına yönelik mevcut hükümlerin uygulanmasına özen gösterilmesine ilave olarak, kamu kurum ve kuruluşlarınca gerçekleştirilecek mal alımlarına ilişkin uygulamalarda;

1. Teknik şartnamelerde Türkiye’de üretilen ürünlerin teklif edilmesini engelleyen düzenlemelerin yapılmaması,

2. Kamu ihale mevzuatına aykırı olarak, isteklilerin ithal ürün ya da belirli bir ülkenin malını teklif etmesine yönelik düzenlemelerin yapılmaması,

3. Ürünlere ilişkin olarak yabancı belgelendirme kuruluşları tarafından düzenlenen ve zorunlu olmayan belgelerin ihale dokümanlarında aranmaması,

4. İthal ürün teklif eden isteklilerin yurt dışında mal teslim edebilmelerine imkan tanınması durumunda, teslim yeri, navlun, gümrük ve vergi giderleri gibi unsurların tekliflerin değerlendirilmesinde nasıl dikkate alınacağına dair ihale dokümanlarında düzenlemelerin yapılması,

5. İthal ürün teklif eden isteklilere mal tesliminden önce akreditif açılarak ön ödeme yapılmasına imkan tanınması durumunda, Türkiye’de üretilen ürünleri teklif eden isteklilere de avans ödemesi yapılmasına yönelik ihale dokümanlarında düzenleme yapılması,

hususlarının dikkate alınarak, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki alımlar ile Devlet Malzeme Ofisinden gerçekleştirilecek alımlarda öncelikli olarak Türkiye’de üretilen ürünlerin tercih edilmesini ve kamu kurum ve kuruluşları yöneticilerinin bu konuda gereken duyarlılığı göstermelerini önemle rica ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN Başbakan

Türkiye’nin aslında kendi topraklarında rahatlıkla yetiştirebileceği ürünleri satın almak için son yıllarda milyarlarca doları yurtdışına transfer ettiği göz önüne alınırsa, **Yerli Malı Genelgesi**’nin önemi daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Bilindiği gibi 1980’li yıllardan itibaren tarım sektörü sürekli kan kaybetmiş, düzenleyici ve müdahale edici kurumlar özelleştirilirken ya da işlevsiz kılınırken, piyasa kartellere teslim edilmiş, iç ticaret hadleri korkunç bir şekilde tarım aleyhine gelişmiş, üretim gerilemiş ve sonuçta kırsal yoksulluk dayanılmaz boyutlara ulaşmıştır. Sonuç olarak çiftçi üretimden kopmuş, üretim alanları daralmış ve köyden kente hızlı bir göç başlamıştır.

TÜİK rakamları, son çeyrek yüzyılda hızlı nüfus artışına karşın tarımsal üretimin düştüğünü göstermektedir. Ülkemiz nüfusunun 53 milyon olduğu 1988 yılında 20.5 milyon ton buğday üretilirken nüfusumuzun 73 milyonu aştığı 2010 yılında ancak 19.7 milyon ton buğday üretilebilmiştir. Aynı süreçte buğday ekim alanları 13 milyon dekar daralarak, 94 milyon dekarından 81 milyon dekara gerilemiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Türkiye’nin Buğday Üretimi

YIL	Ekim Alanı (Dekar)	Üretim (Ton)
1988	94 350 000	20 500 000
1990	94 500 000	20 000 000
1995	94 000 000	18 000 000
2000	94 000 000	21 000 000
2001	93 500 000	19 000 000
2002	93 000 000	19 500 000
2003	91 000 000	19 000 000
2004	93 000 000	21 000 000
2005	92 500 000	21 500 000
2006	84 900 000	20 010 000
2007	80 977 000	17 234 000
2008	80 900 000	17 782 000
2009	81 000 000	20 600 000
2010	81 034 000	19 674 000

Kaynak: TÜİK

Üretimin düşmesi üzerine buğday ihtiyacı zorunlu olarak dışalımla kapatılmaya çalışılmıştır. AKP hükümetinin iş başında olduğu 2003-2011 yılları arasında toplam 18 milyon tonun üzerinde buğday ithal edilerek, yaklaşık 5.4 milyar dolar ödenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Türkiye'nin 2003-2011 Dönemi Buğday İthalatı

YIL	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	1.846.284	277.543
2004	1.065.389	221.868
2005	135.596	25.031
2006	239.874	52.624
2007	2.147.107	570.390
2008	3.708.003	1.483.190
2009	3.392.692	901.858
2010	2.554.189	655.044
2011*	3.308.926	1.207.279
TOPLAM	18.398.060	5.394.827

Kaynak: TÜİK * 2011 yılı Ocak-Ağustos dönemi verileridir.

1990 yılında 300 milyon doların üzerine çıkan ihracat değeriyle dünyanın en büyük **BAKLİYAT** ihracatçısı olan Türkiye, siyasi çıkarlar ve sadece günü kurtarmayı amaçlayan yanlış tarım politikaları sonucu bugün bakliyatta ithalatçı ülke konumuna gerilemiştir. 1988-2010 bakliyat üretimi Tablo 3'te verilmektedir. Görüldüğü üzere, inişli çıkışlı bir seyir izlese de, 22 yıl önceki üretim düzeyini koruyan Kuru Fasulye dışında, bakliyat üretimi inanılmaz derecede azalmıştır. Yeşil mercimek yüzde 87, bakla yüzde 74, kırmızı mercimek yüzde 49 ve nohut üretimi de yüzde 31 oranında düşmüştür.

Tablo 3: Türkiye'nin 1988-2010 Bakliyat Üretimi (Ton)

Yıl	Bakla	Bezelye	Nohut	K. Fasulye	K. Mercimek	Y. Mercimek
1988	78 000	4 500	777 500	211 000	829 000	211 000
1990	75 000	4 500	860 000	210 000	630 000	216 000
1995	49 000	3 900	730 000	225 000	515 000	150 000
2000	37 000	3 100	548 000	230 000	280 000	73 000
2001	35 000	2 700	535 000	225 000	460 000	60 000
2002	32 000	4 000	650 000	250 000	500 000	65 000
2003	33 000	3 500	600 000	250 000	485 000	55 000
2004	30 000	3 500	620 000	250 000	480 000	60 000
2005	28 000	3 600	600 000	210 000	520 000	50 000
2006	21 316	4 373	551 746	195 970	580 298	42 326
2007	21 043	3 503	505 366	154 243	508 378	26 803
2008	20 668	3 920	518 026	154 630	106 361	24 827
2009	21 150	3 604	562 564	181 205	275 050	27 131
2010	19 898	3 200	530 634	212 758	422 000	25 400

Kaynak: TÜİK

Üretimdeki azalmaya bağlı olarak ülke gereksinimini karşılamak üzere bakliyat ithalatı fırlamıştır. Örneğin AKP hükümetinin iş başında olduğu 2003-2011 yılları arasında toplam 934 bin ton mercimek ithal edilerek, yaklaşık 802 milyon dolar ödenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4: Türkiye'nin 2003-2011 Dönemi Mercimek İthalatı (Ton)

YIL	Miktar (Ton)	Değer (1000\$)
2003	16.909	8.118
2004	5.557	2.658
2005	64.281	29.162
2006	69.071	30.660
2007	30.979	18.464
2008	191.683	243.967
2009	141.541	133.519
2010	210.289	193.831
2011*	204.145	141.613
TOPLAM	934.455	801.992

Kaynak: TÜİK * 2011 yılı Ocak-Ağustos dönemi verileridir.

Başta yem hammaddesi olmak üzere, tarım-sanayi entegrasyonunun en önemli unsurlarından biri olan **MISIR** üretiminde son yıllarda yaşanan artış ise sevindiricidir. Türkiye 2005 yılında 4,2 milyon tonluk mısır üretimini yakalamış ve gereksinimini yurtiçi üretimle karşılayabilmiştir. Ancak izleyen yıllarda destekleme priminin düşürülmesi, üretimi de aşağıya çekmiştir. 2008 yılından itibaren primlerin yükselmesiyle birlikte üretim de tekrar yükselişe geçmiştir. Ancak son dört yıldır prim miktarı sabit kalmıştır (Tablo 5).

1988-2010 döneminde ekim alanının azalmasına karşın, verimlilikte sağlanan gelişmelerle, mısır üretimi neredeyse ikiye katlanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6: Türkiye'nin 1988-2010 Mısır Üretimi

Yıl	Ekim Alanı (Dekar)	Üretim (Ton)
1988	138 169 250	2 000 000
1990	137 106 150	2 100 000
1995	138 164 700	1 900 000
2000	139 626 380	2 300 000
2001	139 073 550	2 200 000
2002	137 856 500	2 100 000
2003	134 136 000	2 800 000
2004	138 325 850	3 000 000
2005	138 932 410	4 200 000
2006	130 415 623	3 811 000
2007	124 030 395	3 535 000
2008	119 899 739	4 274 000
2009	120 677 087	4 250 000
2010	121 002 714	4 310 000

Kaynak: TÜİK

Mısır ithalatı, dünyanın en büyük ihracatçı ülkelerinin GDO'lu üretim yaptıkları göz önüne alındığında; ulusal kaynaklarımızın yurtdışına aktarılmasına neden olmanın ötesinde, büyük tehlikeler de içermektedir. Buna rağmen ülkemiz tarafından 2003-2011 yılları arasında toplam 6.6 milyon ton mısır ithal edilerek, 1.5 milyar dolar ödenmiştir (Tablo 7).

Tablo 7: Türkiye'nin 2003-2011 Dönemi Mısır İthalatı (Ton)

Yıl	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	1.818.458	276.182
2004	1.049.744	190.477
2005	218.059	47.335
2006	30.579	12.702
2007	1.128.456	269.337
2008	1.151.407	381.938
2009	485.130	135.136
2010	452.362	124.157
2011*	296.492	108.573
TOPLAM	6.630.687	1.545.837

Kaynak: TÜİK * 2011 yılı Ocak-Ağustos dönemi verileridir.

Bir diğer ürün olan **ÇELTİK** konusunda, Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü tarafından geliştirilen Osmancık 97 ve Gala çeşitleri ile verim artışının sağlanması ve ekim alanlarındaki artış üretimi yükseltmiştir (Tablo 8).

Tablo 8: Türkiye'nin 1988-2010 Çeltik Üretimi

Yıl	Ekim Alanı (Dekar)	Üretim (Ton)
1988	510 000	262 500
1990	530 000	230 000
1995	500 000	250 000
2000	580 000	350 000
2001	590 000	360 000
2002	600 000	360 000
2003	650 000	372 000
2004	700 000	490 000
2005	850 000	600 000
2006	991 000	696 000
2007	939 000	648 000
2008	995 000	753 325
2009	967 541	750 000
2010	990 000	860 000

Kaynak: TÜİK

Verim ve üretimde sağlanan artışa karşın çeltik halen Türkiye'nin tarımsal ithalatında büyük yer tutmaya devam etmektedir. 2003-2011 yılları arasında 1.1 milyar dolar karşılığında, yaklaşık 2.5 milyon ton çeltik ithal edilmiştir. (Tablo 9).

Tablo 9: Türkiye'nin 2003-2011 Dönemi Çeltik İthalatı

Yıl	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	248.442	55.639
2004	165.866	62.025
2005	302.813	97.186
2006	272.611	89.105
2007	195.768	112.750
2008	239.999	172.790
2009	226.709	135.271
2010	535.106	264.540
2011*	283.293	124.310
TOPLAM	2.470.607	1.113.666

Kaynak: TÜİK * 2011 yılı Ocak-Ağustos dönemi verileridir

Türkiye'nin en büyük ithalat kalemlerinden birini de **PAMUK** oluşturmaktadır. 1991-2010 yılları arası pamuk üretimi Tablo 10'da verilmektedir. Buna göre pamuk üretimi bazı yıllarda 1 milyon ton rakamını zorlansa da ülke gereksinimine yetmemektedir. Pamuk ithalatı 2000'li yıllardan bu yana her yıl giderek artan bir seyir izlemektedir.

Tablo 10: Türkiye'nin 1991-2010 Pamuk Üretimi

Yıl	Pamuk (lif)
1991	559 426
1995	851 487
2000	879 940
2001	914 404
2002	988 120
2003	919 531
2004	935 928
2005	863 700
2006	976 540
2007	867 716
2008	673 400
2009	638 250
2010	816 705

Kaynak: TÜİK

Türkiye 2003-2011 yılları arasında 9.9 milyar dolar karşılığında, toplam 6.3 milyon ton pamuk ithal edilmiştir (Tablo 11).

Tablo 11: Türkiye'nin 2003-2011 Dönemi Pamuk İthalatı

Yıl	Pamuk	
	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	556.597	667.313
2004	585.108	836.428
2005	775.512	908.201
2006	753.715	969.759
2007	946.213	1.277.700
2008	613.435	1.000.136
2009	753.164	1.002.940
2010	889.165	1.720.010
2011*	472.618	1.487.804
TOPLAM	6.345.527	9.870.291

Kaynak: TÜİK* 2011 yılı Ocak - Ağustos dönemi verileridir.

Türkiye'nin özellikle yağ bitkilerinde büyük açığı bulunmaktadır. Örneğin yıllık SOYA gereksinimimiz 1.5 milyon ton'a yakinken, 2002 yılında 75 bin ton olan soya üretimi uygulanan yanlış politikalar nedeniyle 2005 yılında 29 bin tona gerilemiş, 2009'da da 38 bin ton düzeyinde gerçekleşmiştir. 2010'da soya için ödenen destekleme priminin yükseltilmesiyle birlikte üretim 86 bin tona çıkmıştır. Ancak bu rakamın 1990 yılındaki 162 bin tonluk üretim miktarının yalnızca yarısı olduğu dikkate alındığında, soya üretimindeki

gerileme tüm çıplaklığıyla gözler önüne serilmektedir (Tablo 12).

Tablo 12: Türkiye'nin 1988-2010 Soya Üretimi

Yıl	Ekim Alanı (Dekar)	Üretim (Ton)
1988	660 000	150 000
1990	740 000	162 000
1995	310 000	75 000
2000	150 000	44 500
2001	170 000	50 000
2002	255 000	75 000
2003	270 000	85 000
2004	140 000	50 000
2005	86 000	29 000
2006	119 186	47 300
2007	86 747	30 666
2008	94 444	34 461
2009	105 210	38 442
2010	234 727	86 540

Kaynak: TÜİK

Soya ithalatına ilişkin veriler Tablo 13'de verilmektedir. Ülkemiz tarafından 2003-2011 yılları arasında toplam 9.9 milyon ton soya ithal edilerek, 3.8 milyar dolar ödenmiştir. Soya ithalatı ağırlıklı olarak ABD, Arjantin ve Brezilya'dan gerçekleştirilmektedir. Söz konusu ülkelerde GDO'lu üretim yapıldığı için mısırdaki olduğu gibi, soya ithalatı da GDO'lu içerik nedeniyle büyük tehlike yaratmaktadır.

Tablo 13: Türkiye'nin 2003-2011 Dönemi Soya İthalatı

Yıl	Soya	
	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	831.454	226.525
2004	681.964	226.828
2005	1.154.504	328.533
2006	1.016.907	264.797
2007	1.230.908	409.656
2008	1.239.065	647.900
2009	973.574	429.299
2010	1.756.065	742.426
2011	987.942	525.415
TOPLAM	9.872.383	3.801.379

Kaynak: TÜİK * 2011 yılı Ocak-Ağustos dönemi verileridir.

Yağlı tohumlardan **AYÇİÇEĞİ** konusunda ise son yıllarda iyi bir üretim artışı yakalanmasına karşın, ithalat da devam etmektedir. Uygulanan yanlış politikaların yarattığı tahribat ayçiçeği üretiminde de net bir şekilde görülmektedir. Ekim alanları hızla daralmış ve 1988 yılındaki 1.150 bin tonluk üretim düzeyi, verimin yükseltilmesiyle ancak 22 yıl sonra yakalanabilmiştir (Tablo 14).

Tablo 14: Türkiye'nin 1988-2010 Ayçiçeği Üretimi

Yıl	Ekim Alanı (Dekar)	Üretim (Ton)
1988	7 500 000	1 150 000
1990	7 160 000	860 000
1995	5 850 000	900 000
2000	5 420 000	800 000
2001	5 100 000	650 000
2002	5 500 000	850 000
2003	5 450 000	800 000
2004	5 500 000	900 000
2005	5 660 000	975 000
2006	5 854 000	1 118 000
2007	5 546 778	854 407
2008	5 800 000	992 000
2009	5 840 000	1 057 125
2010	6 414 000	1 320 000

Kaynak: TÜİK

Yağlık ayçiçeği ithalatı da Tablo 15’te verilmektedir. Buna göre ülkemiz tarafından 2003-2010 yılları arasında toplam 4.7 milyon ton yağlık ayçiçeği ithal edilerek, yaklaşık 2.3 milyar dolar ödenmiştir.

Tablo 15: Türkiye’nin 2003-2010 Dönemi Ayçiçeği İthalatı

Yıl	Ayçiçeği	
	Miktar (ton)	Değer (1000\$)
2003	540.852	153.335
2004	481.703	157.376
2005	491.325	161.759
2006	372.408	116.520
2007	596.147	260.166
2008	455.995	365.145
2009	468.277	240.620
2010	648.612	349.690
2011	688.658	472.323
TOPLAM	4.743.977	2.276.934

Kaynak: TÜİK * 2011 yılı Ocak-Ağustos dönemi verileridir.

Yerli malı genelgesinin uygulanabilmesi için öncelikle üretim gücümüzün yükseltilmesi gerekmektedir. İthalatı yapılan bu ürünlerin tümünün, ülke gereksinimlerini karşılayacak miktarlarda Türkiye içinde yetiştirilmeleri mümkündür. Ancak bunun için doğru tarım politikalarının kurgulanarak, uygun bütçe büyüklükleri ve etkin bir kamu yönetimi ile tarımın yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

İthalat tüm hızıyla devam ederken, ülkemizin kırmızı et üretimi de düşmektedir (Tablo 16).

Tablo 16: Kırmızı et üretimi ve bir önceki yıla göre değişimi

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Toplam (ton)
2010	50.787	48.608	57.966	59.508	59.031	56.709	55.782	388.391
2011	51.042	48.209	50.637	51.812	47.467	47.781	45.700	342.648
Değişim (%)	0,7	-0,8	-12,6	-12,9	-19,6	-15,7	-18,1	-11,8

Kaynak: TÜİK

Hayvancılık alanında yaşanan çöküşün önlenmesi ve kalıcı çözümlere ulaşılması, yurtiçi üretimin ve pazarlama zincirinin sahip olduğu yapısal sorunların ortadan kaldırılması için şeffaf, güvenilir ve uzun erimli politikaların uygun destekleme araçlarıyla birlikte yaşama geçirilmesi gerekmektedir. Bu alanda maliyetlerin düşürülmesi en temel sorunlar arasındadır. Bunun en makro yolu da yine Türkiye’nin bitkisel üretimde dışa bağımlılıktan kurtarılması ve yem üretiminin tüm kaynaklarıyla birlikte yurtiçi üretime dayandırılmasından geçmektedir.

PÜF NOKTASI

Yerli Ürün Kullanılması genelgesinin ilk paragrafı dikkatli bir şekilde okunduğunda, uygulanan politikalar karşısında bu genelgenin hiçbirşey ifade etmeyeceği açık bir şekilde anlaşılmaktadır: “*Tasarruf ve rekabet ilkelerine uygun hareket edilmesi kaydıyla, ülkemiz ihtiyaçlarının yerli ürünlerden karşılanması ekonomimiz açısından büyük önem taşımaktadır.*”

Bir tarafta bütçesinin en fazla %2’sini tarımsal desteklere ayıran Türkiye, diğer tarafta bütçesinin %45’ini ayıran AB! Bir tarafta tarımına 6 milyar TL destek sunan Türkiye, diğer tarafta 45-55 milyar avro arasında destek sunan AB ile 100 milyar doların üzerinde destek sunan ABD! Tarımını desteklemeyen Türkiye ne AB ne de ABD ile rekabet edebilir!

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, 2011 yılı desteklerini açıklarken, hayvancılık desteklerinin geçen yıla göre 440 milyon lira artırdığını, ancak bunun bütçeye herhangi bir yük getirmeyeceğini, bu farkın canlı hayvan ve et ithalatından sağlanan vergilerle karşılanacağını bildırıyordu. Ne yazık ki, ülkemizde tarımsal desteklerin artırılması dahi ithalat vergilerinden elde edilecek gelire bağlanmış durumdadır.

Halkına ucuz et yedirmek için üretmek yerine kasaplık canlı hayvan ve et ithalatına yönelen ve çok iyi bir şeymiş gibi bunun reklamını yapan bir zihniyetin yerli ürün ile ne kadar alakası olabileceğini ancak süreç gösterebilecektir.

Yerli malı kalmadığından yerli malı haftası ülkemizde kutlanmaz olmuştur!

HAYVANCILIK SEKTÖRÜNDE DURUM

Öte yandan hayvancılık sektöründe de “yerli malı” genelgesinin tam tersi yönünde adımlar atılmaktadır. Hatırlanacağı üzere et fiyatlarındaki yangının bir türlü söndürülemediği 2010 yılında, kasaplık canlı hayvan ve et ithalatı gibi yanlış bir karar alınmasının ardından hayvancılık sektöründeki kriz daha da derinleşmiştir. Türkiye ilk kez yurtdışından kurbanlık ithal etmiştir. Et fiyatlarında herhangi bir düşme sağlanamamasına karşın, ithalata ısrarla devam edilmesi tartışma yaratırken, sonunda Bakan Mehdi EKER de “perakende boyutunda spekülasyon yapıldığını” itiraf etmek zorunda kalmış ancak sorunun çözümü için hiçbir ciddi adım atılmamıştır.

Tüm bu olumsuzluklara karşın, yaklaşan Kurban Bayramı öncesinde Et ve Balık Kurumu 10 bin 500 tonluk kasaplık canlı hayvan (16 bin baş) ithal etmek için yine harekete geçmiştir. 1 Ağustos 2011’de yapılan ihalede 2 bin 500 tonluk bölüm iptal edilmiş, geri kalan 8 bin tonluk ihaleye ise en düşük teklifi Ürdün merkezli Hicazi firması vermiştir. EBK’nın birçok ihalesini kazanan Hicazi, canlı hayvanın kilosuna 5.07 dolar vererek ihaleyi kazanmıştır. Ancak ihaleden sonra dolardaki hızlı artışa bağlı olarak ithal edilecek hayvanlar ülkeye girmeden zamlanmış ve ithalat et, yerliden daha pahalı hale gelmiştir.

Geçen yıldan bu yana 589 milyon dolarlık canlı hayvan alımı yapılmıştır. Taze/soğutulmuş/dondurulmuş et ithalatına ise 441 milyon dolar ödenmiştir. Türkiye, yerli besiciyi desteklemeyen, zaten sınırlı olan kaynaklarını da yabancılara aktarmaktadır.

HANI ET FİYATLARI DÜŞECEKTİ?

Hangi konuda olursa olsun, sorunların çözümüne köklü çözümler ile yaklaşılmaz ve sadece günü kurtarmak amaçlı geçici tedbirler ile gidilirse başarıya ulaşılmaması olanaksızdır. Esasen bu şekilde günü de kurtaramazsınız, bir sabun köpüğü gibi emek ve umutlar söner gider.

Sürekli olarak yıllardır yazıyor ve konuşuyoruz. Hayvancılığımızın içine düşürüldüğü dar boğazlardan çıkabilmesi için gerçeklerden korkmadan, geçmişteki hataları doğru tespit ederek çözümlere gidilmesi gerekir. Yoksa yurt dışından getirilecek.

CANLI HAYVAN VE İTHAL ET İLE HİÇ BİR SORUNU ÇÖZEMEDİĞİNİZ GİBİ OLAYI DAHA DA İÇİNDEN ÇIKILMAZ HALE GETİRİRSİNİZ.

Bugün ülkemizde yaşadığımız budur. En kısa çözüm yolu olarak et ithalatı görüldü. Başlangıçta tüketiciyi korumak amacı ile ithalat görevi Et ve Balık Kurumu'na verilmiş iken bir baktık ki bu sadece insanımızı et ithalatı konusunda alıştırma turları imiş ve hemen ardından bu ithalatlar özel sektöre kaydırıldı. Benim aklıma bu noktada, bunun zaten daha önceden planlanmış bir senaryo olduğu geldi.

Çözüm, ülke yetiştiricilerini teşvikten geçer. Yetiştiricilerin sorunlarını iyi tespit edip gerçekçi çözümler bulmaktan geçer. İnsanlarımızı tüketici olmaktan çıkartıp üretici olmalarını sağlamaktan geçer. Yerle yeksan ettiğimiz hayvancılık sektörünün lokomotif konumundaki işletmeleri başata EBK olmak üzere yeniden yapılandırmadan geçer. Hayvancılık işletmelerini gerçek anlamda üreticiye örnek olacak bir konuma getirmekten ve hemen bu işletmelerin damızlık üretim noktaları haline getirilmesinden geçer. Bu işletmelerin teknolojiye uygun hale getirilmesi ve ARGE çalışmalarına gereken önem verilerek ülke hayvancılığı için en uygun metotların uygulamaya konmasından geçer.

İnsanlarımızın, yerleşik oldukları yerde üretime ortak edilmesi ayrıca ülkemizin en önemli sorunlarından birisi olan göçü de önlemek açısından son derece önemlidir.

Beslenmede dahi dışa bağımlı bir konuma geldiğimiz gerçeği ortadadır. Yapılacak olan kolaylıktan kaçmak ve gerçek çözümlerin bir an önce hayata geçirilmesi için acil önlemlerin alınmasıdır.

Sağlıklı beslenme, insanlarımızın en önemli haklarından birisidir. Sağlıklı beslenme zincirinin en önemli halkası ise hayvansal proteinlere ulaşımdan geçer. Et Sektörü, Süt Sektörü, Kanatlı Sektörü bu halkanın temel unsurlarıdır. Bugün için üzülen belirtmeliyim ki sözünü ettiğimiz bu sektörler adeta kaderine terk edilmiştir. Sektör yetiştiricileri bir yandan girdi maliyetlerinin yüksekliği ile boğuşurken, diğer yandan ürünlerinin değeri üzerinden pazarlanıp pazarlanamayacağı endişesi ile karşı karşıyadır. Yani özetle bir insan üretici pozisyonunda iken işin sonucu konusunda kendisini güvence altında görmez ise nasıl başarılı olur? Sektörden uzaklaşmanın veya kopmanın temelinde bu güven eksikliği ve zarar etme korkusu yatmaktadır.

Demek oluyor ki, plan ve program son derece önemlidir. Plansız ve programsız girişilen hiçbir iş başarı ile sonuçlanamaz. İşte üreticiye bu alışkanlığı kazandırmanın yolu da öncelikle hayvancılık politikasını yönlendirmekle görevli

kişi ve kuruluşların kendilerinin, ülke gerçeklerine uyumlu bir planlama ve program içerisinde olmalarından geçer.

YOKSA DIŞARIDAN CANLI HAYVAN VE ET İTHAL ETMEKLE HEM ÜLKE BESİCİLİĞİNE DARBE VURMUŞ OLURSUNUZ VE HEM DE ÜLKE İNSANIMIZA UCUZ ET YEDİREMEZSİNİZ. SADECE VE SADECE BİRKAÇ ARACIYI ZENGİN ETMİŞ OLURSUNUZ.

Canlı hayvan ve et ithalatı, yetiştiricileri mağdur etmekle kalmamış, insanlarımızın sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenmelerine de darbe vurmuştur.

İthalatı yapılan canlı hayvanların, taşıdıkları veya taşıyacakları hastalık riskleri hiç dikkate alınmadığı için ithal hayvanlardan kaynaklanan şap, mavi dil ve solunum yolu enfeksiyonları artmıştır. Ancak bu veriler çoğu kez gizli tutulmaya çalışılmış ve kamuoyundan saklanmıştır.

Et ithalatında ise üreticinin tüketimine sunulmadan önce 4'lü laboratuvar incelenmesi şart olan ve de zoonoz karakterli hastalık olan BSE (Deli Dana),Tüberküloz, Brucella ve IBR araştırmaları yapılmadan ithalatçı şirketlerin baskısı ile bu tetkikler Koruma Kontrol Genel Müdürlüğüne Gümrük Müdürlüklerine gönderilen Ekim 2010 tarihli genelge ile önlenmiştir.

Yine tüm İl Valiliklerine gönderilen bir genelge ile yurt dışından ithal edilen kasaplık hayvanların kesimlerini takiben derhal bu hayvanlara ait baş, sakatat ve diğer organlarının imhası istenmiştir. Yani bu açıkça biz BSE şüpheli hayvanları ithal ettik o nedenle bu hayvanların karkasları dışında kalan tüm organlarını imha edin. Böylelikle tüketiciyi BSE hastalığından koruyalım denilmiştir.

Yine bir program hatası olarak 31 Aralık 2010 tarihinde et ithalatının sonlandırılacağı ilan edilerek ithalatçı şirketlerin 31

Aralık tarihine kadar yani ithalat yasağının başlayacağı tarihe kadar yoğun olarak et ithalatı yapmaları sağlanmış, ancak alınan bir kararla et ithalat izin süresi 31 Aralık 2011 tarihine kadar uzatılmıştır.

Dolayısıyla yoğun bir biçimde yapılan et ithalatı ile ülkemize getirilen tonlarca et dondurulmak mecburiyetinde kalmıştır. Tabiidir ki bu süreçte dondurulan etlerin hangi koşullarda dondurulduğu da tartışma konusudur.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun resmi verilerine göre 2011 yılı kırmızı et üretimi aylar bazında bir önceki aya ve bir önceki yılın aynı ayına göre düşüşler göstermesine rağmen Sayın Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı'nın et üretiminin artmış olduğuna dair beyanatları da şaşırtıcıdır.

Aşağıda dikkatlerinize sunulan tablolar incelendiğinde, hem hayvan varlığının ne durumda olduğu, hem kırmızı et üretiminin ne kadar gerilediği ve hem de hayvanlarımızda rastlanan hastalık oranlarının nerelere vardığı net biçimde görülebilecektir.

2008-2010 yılları arasında hibe olarak getirilen şap aşularının uygulanmasında hiçbir aksama olmamasına ve aşılınması gereken hayvanların hemen tamamına yakınının aşılmasına rağmen istenilen neticelerin alınamaması da kullanılan aşuların etkinliği hakkında duyulan kuşku haklı çıkartma noktasındadır.

Bugün gelinen noktada, bizler yurtdışından ithalat için ayrılacak kaynakları üreticimiz lehine kullanarak, hayvancılık girdilerini minimuma düşürmenin yollarına bakarak, hayvancılığın başta yem girdilerini düzenlemek için yem bitkileri yetiştiren tarım kesimine destek sağlayarak, koruyucu hekimliği ön plana çıkartarak, tedavi maliyetlerini asgari düzeye çekerek ve en önemlisi üreticinin ürettiğini layığı ile değerlendirmesinin ve kazanmasının önünü açarak hayvancılık sektörünü arzu edilen noktaya taşıyabiliriz.

2005/2010 YILLARI ARASI AŞILAMA, MİHRAK VE SAĞLIK TARAMASI DURUMU													
	2005		2006		2007		2008		2009		2010		
	MİHRAK	AŞILAMA	MİHRAK	AŞILAMA	MİHRAK	AŞILAMA	MİHRAK	AŞILAMA	MİHRAK	AŞILAMA	MİHRAK	AŞILAMA	
Şarbon b.b												336.607	
Şarbon k.b	145	963.446	105	805.343	128	801.699	108	803.256	88	681.026	100	208.724	
Şap b.b.		14.456.164		15.085.767		15.624.235		21.220.109		17.607.418		18.523.162	
Şap k.b.	446	7.188.568	1.557	7.499.746	809	8.370.743	253	11.632.319	214	10.928.619	1695	15.664.526	
S. Brucella	170	319.708	251	253.594	568	239.889	770	303.860	865	618.460	412	766.026	
K.k. Brusella	304	2.869.938	221	2.509.704	152	2.322.185	120	1.170.680	131	1.121.034	199	1.829.812	
K.k. Çiçek	341	5.035.939	221	3.698.788	146	3.615.855	37	2.254.396	35	1.417.722	13	1.164.335	
Tavuk vebası	8		193		17		7	0	0	0	0	0	
Newcastle	2	168.482.149	11	160.472.445	62	226.604.384	46	499.100	76	204.276.188	42	205.255.226	
Kuduz	261	378.578	211	382.392	275	454.669	234	1.286.239	234	1.162.850	141	560.441	
K.k vebası	171	2.132.129	94	1.630.245	97	1.403.306	35	1.204.081	26	1.039.188	67	22.650.000	
S. Tar ama		360.858.815		455.794.093		596.297.844		777.788.000		507.392.072		889.193.874	
(*)S. Tüberkülozu	168	9.815	280	14.037	315	20.810	481	18.578	254	19.363	180	70.056	

(*) S.Tüberkülozunda aşılama sütunu uygulanan test sayısını ifade etmektedir.

YILLARA GÖRE TÜBERKÜLOZ TARAMA VE POZİTİF VAKA SAYILARI			
Yıllar	Tarama Sayısı	Pozitif Vaka Sayısı	Ödenen Tazminat Miktarı
2000	7325	261	64.226.562.810 TL
2001	6521	342	154.628.403.000 TL
2002	3375	101	55.752.575.000 TL
2003	3827	213	211.811.392.000 TL
2004	6364	880	1.346.589.000 TL
2005	5976	1330	2.168.200.940 YTL
2006	11615	2280	3.961.536,02 YTL
2007	19626	2444	3.942.352,76 YTL
2008	36052	3876	6.541.977,35 YTL
2009	73499	3118	5.711.343,66 TL
2010	70.878	2010	6.491.024,66 TL.

YILLARA GÖRE BRUSSELLA TARAMA VE POZİTİF VAKA SAYILARI			
Yıllar	Tarama Sayısı	Pozitif Vaka Sayısı	Ödenen Tazminat Miktarı
2000	2674	182	55.869.960.270 TL
2001	1554	263	87.294.651.000 TL
2002	566	72	25.426.778.000 TL
2003	1066	229	224.324.812.858 TL
2004	2701	301	373.853.010.000 TL
2005	6122	759	990.287.670 YTL
2006	10131	1173	1.621.320,81 YTL
2007	8824	3234	5.342.491,48 YTL
2008	32091	3840	6.547.831,48 YTL
2009	63709	4446	7.572.599,21 TL
2010	54.908	2738	8.187.370,48 TL

OCAK/2011

Toplam kırmızı et üretimi 51 042 ton

Toplam kırmızı et üretimi, bir önceki aya göre %5,2 oranında azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre %0,7 oranında arttı.

ŞUBAT / 2011

Toplam kırmızı et üretimi 48 209 ton

Toplam kırmızı et üretimi, bir önceki aya göre %5,6 oranında azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre %0,8 oranında azaldı.

MAYIS / 2011

Toplam kırmızı et üretimi 47 467 ton

Toplam kırmızı et üretimi, bir önceki aya göre %8,4 oranında azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre %19,6 oranında azaldı.

ÜLKEMİZDE BİYOGÜVENLİK MEVZUATI VE İZİN VERİLEN GDO'LU ÇEŞİTLER

AHMET ATALIK*

GİRİŞ

Biyoteknolojiyi kabaca iki grup altında tanımlayabiliriz. Geleneksel biyoteknolojide biyolojik sistemler hiçbir değişime tabi tutulmadan kullanılır. Fermantasyon teknolojisi ağırlıklı üretimi (ekmek, peynir, alkol, sirke, yoğurt, vb) kapsar. Modern biyoteknolojide ise genetik mühendisliği vasıtasıyla biyolojik sistemler değişikliğe uğratılır ve çok çeşitli kullanım alanları mevcuttur; tarımda kullanımı yeşil biyoteknoloji, endüstride kullanımı beyaz biyoteknoloji, deniz ürünlerinde kullanımı mavi biyoteknoloji ve tıp alanında kullanımı kırmızı biyoteknoloji olarak adlandırılmaktadır.

Dünyada GDO'lu ürünlerinin ticari amaçlı ekimi ilk olarak 1996 yılında başladı. O dönemde 6 ülkede 1,7 milyon hektar olan ekim alanı, günümüzde 29 ülkede 148 milyon hektara genişledi. GDO'lu ürünlerin ilk tarımının başladığından bu yana geçen 15 yıllık süreçte, GDO'lu ürünlerin ekim alanlarının geldiği nokta, tüm tarım arazilerinin sadece %3'ü düzeyindedir. AB ülkelerinden Fransa 2008 yılında, Almanya ise 2009 yılında çevreye olumsuz etkilerinden dolayı GDO'lu mısır ekimini yasakladı.

GDO'lu ürünlerin ekim alanlarının %84'ü ABD, Kanada, Brezilya ve Arjantin'dedir. Bunlara Paraguay, Güney Afrika, Pakistan, Hindistan ve Çin'i dahil ettiğimizde ekim alanlarının 97'si bu dokuz ülkede yer almaktadır. Diğer 20 ülke ise ekim alanlarının sadece %3'ünü oluşturmaktadır.

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI'NIN İLK GDO SÖYLEMİ

Ziraat Mühendisleri Odası, ülkemize GDO'ların girdiğini ilk olarak 1998 yılında gündeme getirdi. Ülkemizi yönetenler bu uyarıyı dikkate alıp tedbir almak yerine her zaman yaptıkları kolaycılığı seçerek “siyasi / ideolojik konuşuyorlar” şeklinde kaçamak davrandılar. Oysa Türkiye, o dönemde soya ve mısır ithalatını, bu ürünleri GDO'lu tohumla yetiştiren Kanada, Meksika ve Arjantin'den yapıyordu. Sonrasında 2003 yılında ülkemize Mersin limanından GDO'lu soya girdiği ortaya çıktı. 2005 yılında ise Arjantin'den Türkiye'ye soya taşıyan bir gemi, Brezilya açıklarında Greenpeace tarafından durdurularak ürün analiz ettirildi. GDO'lu çıkınca ülkeyi yönetenlerin inkar edecek bir dayanağı kalmadı.

Her ne kadar ülkemize GDO girişi inkar edilse de Tarım Bakanlığı 1998 yılında yayımladığı bir genelge ile GDO'lu tohumla tarımsal üretimi yasaklamıştı.

GDO'YA HAYIR PLATFORMU KURULUYOR

Dünyada bilim insanlarını ikiye bölen, biyoteknoloji şirketlerinin ülke yönetimleri üzerinde güçlü lobi faaliyetleri yürüttüğü önemli bir konuda Ziraat Mühendisleri Odası, kendi bireysel mücadelesi yanında, mücadeleyi daha geniş bir ölçeğe taşımak amacıyla 2004 yılı başında kurulan GDO'ya Hayır Platformu'nun kurucuları arasında yer aldı ve aktif bir çalışanı oldu.

*TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul Şube Başkanı

Platform, 2004 yılı boyunca gerçekleştirdiği salon ve alan faaliyetleri ile GDO konusunu kamuoyu gündemine taşımaya çalıştı.

2005 yılı başlarında Ulusal Biyogüvenlik Yasa Taslağı Tasarısının meclise ulaşması üzerine GDO'ya Hayır Platformu 16 ilde yaptığı "Canavar Domates" kampanyası çerçevesinde topladığı 100 bin imzalı dilekçeyi, TBMM Dilekçe Komisyonu Başkanı Yahya AKMAN'a iletti ve yapılan görüşmede GDO'ların zararları konusundaki görüşler aktarıldı. Yasa tasarısının itiraz edilen en önemli maddelerinden bir tanesi, 31 Aralık 2008 tarihine kadar içerisinde insan ve hayvan tedavisinde kullanılan antibiyotiklere direnç gösteren genleri bulunduran ürünler ithal edilebilecekti. Bu insan ve hayvanda antibiyotik direncinin oluşması ve hastalıklarda ilaç tedavisine yanıt verememe anlamına geliyordu. 2005 yılı boyunca TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu üyesi milletvekilleri ile Meclisteki ilgili meslekten milletvekillerine, GDO'ların zararları konusunda Ziraat Mühendisleri Odası'nda iki kez bilgilendirme toplantısı yapıldı.

Sonuçta, TBMM Dilekçe Komisyonu Başkanı Yahya AKMAN, 2006 yılı başında, konunun ciddiyetinden hareketle yasa tasarısını, dikkatlice tekrar gözden geçirilmesi talebiyle Tarım Bakanlığı'na geri gönderdi.

İLK GDO MEVZUATIMIZ ÇIKIYOR

Tasarının Bakanlığa iadesinden sonra bir an önce doğru bir Biyogüvenlik Yasası'nın çıkarılması beklendi. Ancak yıllar geçti böyle bir yasa gündeme getirilmedi. Bu konu, ülkemizdeki GDO taraftarı lobiler tarafından "GDO'ya Hayır Platformu, ülkemizde biyogüvenlik mevzuatı çıksın istemiyor" şeklinde propaganda malzemesine dönüştürüldü.

Herkes biyogüvenlik konusunda bir yasa beklerken 26 Ekim 2009 tarihli Resmi Gazete'de "Gıda ve Yem Amaçlı Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerinin İthalatı, İşlenmesi, İhracatı, Kontrol ve Denetimine Dair Yönetmelik" yayımlanarak yürürlüğe girdi.

YÖNETMELİK ŞİDDETLİ TARTIŞMALARINI BERABERİNDE GETİRDİ

Öncelikli tartışma konularından biri, daha yasa çıkmadan sadece bir yönetmelikle GDO gibi önemli bir alanın düzenlenmesi oldu.

En çok tartışılan madde, "Genel hükümler" başlıklı 5. madde oldu. GDO'lu gıda veya yemin çevre, insan veya hayvan sağlığı açısından olumsuzluğu tespit edildiğinde, sağlığı ve çevreyi koruyacak tedbirleri alma, Bakanlık, diğer ilgili mercileri ve tüketicileri bilgilendirme, bu gıda ve yemi piyasadan geri çekme görevinin şirkete verilmiş olması son derece büyük tartışmalara yol açtı. Ya haber vermez de gizlerse ne olacaktır?

Aynı maddenin GDO'lu ürünlerin, bebek mamaları ve bebek formülleri, devam mamaları ve devam formülleri ile bebek ve küçük çocuk ek besinlerinde kullanılmasını yasaklayan fıkrası da son derece büyük tartışmalara yol açtı. Bu fıkrayla zaten GDO'ların zararı kabul edilmiş oluyordu. GDO'lu ürünler bebek ve çocuklar için zararlıysa onların anne ve babaları için zararlı değil miydi? Madem anne ve babalar için zararsızdı (ki onların tüketmesine izin veriliyordu), niçin bebek ve çocukların tüketmesine izin verilmiyordu? Peki, hamile anne karnındaki çocuğunu GDO'ların zararlarından nasıl koruyacaktı? Bakan bu soruya ilginç bir yanıt veriyordu: "%0,9 oranında GDO içeren gıdalar etiketlenecek, anne etikete bakarak bunları almayacak ve bebeğini korumuş olacak." İyi de %0,9 eşik değer neyi ifade ediyordu. Bilimsellikten hiçbir alakası olmayan bu değer tamamıyla ticari amaçla oluşturulmuş bir değerdi. Yani %0,9 oranında GDO içeren gıda zararlı, %0,8 zararsız diye bir bilimsel veri bulunmamaktadır. Anne %0,9'un altında GDO içeren gıdalarda bir etiket olmayacağı için yine GDO'ya maruz kalacaktı, Bakan haksızdı!

AB ile tam uyumlu olduğu belirtilen bu yönetmelik aslında hiç de uyumlu değildi. Zira, AB'de bir gıdanın içerisinde bilerek GDO kullanılmışsa, oranına bakılmaksızın etiketinde doğrudan GDO'lu olduğu belirtilmektedir. Ancak kazara bir bulaşma söz konusu ise ya da teknik açıdan GDO kullanma zorunluluğu olduğu durumlarda %0,9 eşik değer uygulanmaktadır.

Yönetmeliğin AB mevzuatından uyumsuz diğer bir noktası da gıda veya yemin %0,5'ten fazla izin verilmeyen GDO içermesi halinde ithalatına, işlenmesine, nakline, dağıtımına ve satışına izin verilmeyecek olmasıydı. AB mevzuatında böyle bir istisna bulunmakla birlikte 2007 yılında iptal edilmişti. Ancak, 2009 yılında çıkarılan mevzuatımızda AB'nin 2007 yılında iptal ettiği istisnanın yer alması önemli bir uyumsuzluktu. Bu nokta, onay verilmeyen genlerin bu eşik değerinin altında olması durumunda ülkemize girişine izin veren önemli bir istisnayıdır.

Önemli bir itiraz da GDO'suz ürünlerin etiketinde GDO'suz olduğuna dair ifadelerin bulunamayacağını belirtmesi konusuydu. Gıdaların etiketinde "alkolsüzdür, domuz yağı içermez" gibi ifadeler yer alırken, "GDO'suzdur" ifadesinin belirtilmesine yasak konması kabul edilir bir durum değildi. Bakan, bunun "Etiketleme Tebliği" ile ilgili bir durum olduğunu söylemesine karşın, bu tebliğde böyle bir engellemeyi sağlayacak hüküm yoktu.

Yönetmeliğin en fazla tartışılan bir yönü de ülkeye GDO'lu gıda ve yemin bundan böyle girip girmeyeceğiydi. Koruma ve Kontrol Genel Müdürü katıldığı tv programlarında, ülkemize GDO'ların girmesinin artık bu mevzuatla yasal hale getirileceğini savunanları cehaletle, okumamakla ve okuduğunu anlamamakla suçluyordu. Bu noktada da yönetmeliğin 11. maddesinin (c) bendini örnek gösteriyordu: "Yapılan analiz sonucunda GDO'lu olduğu tespit edilen ürünün ülkeye girişine izin verilmez." Ancak sayın Genel Müdür bu bendin başındaki ilgili fıkrayı kamuoyuna okumuyordu: "GDO riski taşıyan ancak, GDO'suz ürün olduğu taahhüt edilen ürünler için aşağıdaki hükümler uygulanır ..." Yani, GDO'lu ürününüz için GDO'suzdur diye yalan beyanda bulunursanız ve ürününüzde GDO tespit edilirse, yalan beyanınızdan dolayı GDO'lu ürün ülkeye sokulmayacaktı. Oysa madde "ithalat" maddesiydi ve birinci fıkrasında GDO'lu ürünün ülkemize kabulünde aranacak kriterler yer alıyordu.

Yönetmeliğin adında yer alan “ithalat, işleme, ihracat, kontrol ve denetim” sözcükleri de ülkemize GDO’ların girmesine olanak sağlayacak bir mevzuat olduğunu gösteriyordu. Ayrıca “izin koşulları” başlıklı 6. maddede de her bir GDO için bilimsel esaslara göre değiştirilmiş gen ya da genler esas alınarak komiteler tarafından risk değerlendirmesi yapılacağı belirtilmesi, GDO’ların ülkemize resmi kanallardan gireceğinin bir diğer göstergesiydi.

YÖNETMELİK ÜÇ KEZ DEĞİŞTİRİLDİ

Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinin üzerinden daha bir ay bile geçmeden 20 Kasım 2009 tarihinde ilk değişiklik yapıldı. Yönetmelik hükümlerine göre GDO’lu gıda ve yemlerin transit geçişleri yasaktı. Yapılan değişiklikle bu konuya ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça belirleneceği yumuşatıcı hüküm getirildi. Yönetmelikte GDO ile ilgili bilimsel ve teknik verileri araştırarak, yorumlayacak ve görüş oluşturacak uzmanlar listesi içinde yer alan Bakanlık temsilcileri yapılan değişiklikle listeden çıkarıldı. Listedenden çıkarılan kurumların bağımsız olamayacakları konusunda kamuoyunda kuvvetli itirazlar vardı ve bu dikkate alındı. Yönetmeliğe eklenen geçici madde ile 26.10.2009 tarihinden önce kontrol belgesi alınmış ürünlerin ithalatında, bu ürünlerin AB’nin kabul ettiği kriterlere uygun olması koşuluyla yönetmeliğin “izin koşulları” başlıklı 6. maddesi, “başvuru” başlıklı 9. maddesi ve “ithalat” başlıklı 11. maddesi 1.3.2010 tarihinden itibaren uygulanacaktı. Yani, bazı ürünler için yönetmeliğin getirdiği kısıtlamalar 1.3.2010 tarihine kadar kaldırılmış oldu. GDO’ların kontrolsüz girişine olanak tanınmıştı.

Bu değişiklikten tam bir ay sonra 20 Ocak 2010 tarihinde ikinci değişiklik geldi. Bir önceki değişiklikle getirilmiş olan geçici madde iptal edildi. Daha önce kontrol belgesi alınmış ürünler için getirilen istisna 26.10.2009 tarihinden 20.1.2010 tarihine uzatıldı. Yönetmeliğin 6, 9 ve 11. maddelerinin 1.3.2010 tarihine kadar uygulanmayacağı hükmü içine “genel hükümler” başlıklı 5. maddesi de dahil edildi. Yani, GDO’lu gıda veya yemin herhangi bir olumsuzluğu karşısında şirket tedbir almak, bildirmek gibi bir sorumluluk taşımayacaktı; GDO’lu ürünler bebek ve çocuk mamalarında kullanılacaktı; antibiyotik direnç genli GDO’lu ürünler ülkeye girecekti; ürünün içinde ne oranda olursa olsun GDO’lu kabul edilmeyecekti. İstisnalar iyice genişletildi, GDO’lu gıda ve yemlere tam bir serbesti sağlandı.

Yönetmelikle ilgili üçüncü ve son değişiklik 28 Nisan 2010 tarihinde yapıldı. Bu değişiklikle “genel hükümler” başlıklı 5. maddenin dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırıldı. Bundan böyle artık insan ve hayvan tedavisinde kullanılan antibiyotiklere karşı direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin ithalatı ve piyasaya sunulması artık yasak değildi. “İzin koşulları” başlıklı 6. maddeye eklenen bir fıkra ile bilimsel komite AB’de tüketime uygun olduğuna dair onaylanmış genler hakkında değerlendirmeler yaparak uygun gördüklerinin listesini Bakanlığa sunacaktı. En önemli değişiklik olarak da “komitenin görev ve yetkileri” başlıklı 8. maddesine eklenen fıkra ile komiteye AB’de tüketime uygun olduğuna dair onaylanmış genler hakkında değerlendirme yapma ve uygun görülenleri Bakanlığa bildirme görevi verildi.

Yönetmelik değişikliklerinin ardından Tarım Bakanlığı tarafından yayımlanan bir “Uygulama Talimatı” ile GDO’lu gıda ve yemlerin ülkemize hangi şartlarla gireceğinin detaylarının çerçevesi çizildi.

GDO’LU GIDA VE YEMLERİN GİRİŞİNE İZİN VERİLDİ

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehdi Eker, Bakanlık Müsteşarı Vedat Mirmahmutogulları, Koruma ve Kontrol Genel Müdürü Muzaffer Aydemir, Genel Müdür Yardımcısı Ahmet Arslan, TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Başkanı Vahit Kirişçi katıldıkları tüm tv programlarında ve yazılı basına verdikleri her açıklamalarında, 26 Ekim 2009 tarihinde yürürlüğe giren ilk GDO mevzuatından sonra, bu ülkeye artık bir gram dahi GDO’lu ürün girmeyeceğini ısrarla vurguladılar, ama ilerleyen süreçte ne yazık ki dediklerinin tam tersi gerçekleşti!

Konusunda uzman olanlardan ve öğretim üyelerinden olmak üzere 11 kişiden oluşturulan bilimsel komiteler, EFSA, WHO, FAO gibi risk değerlendirmesi yapan kuruluşların bilimsel araştırma sonuçları ile farklı ülkelerdeki üretim ve tüketim durumlarını göz önüne alarak GDO’lu 3 soya çeşidine yem ve gıda, GDO’lu 16 mısır çeşidinden 12’sine gıda ve yem, 4’üne sadece yem, GDO’lu 6 pamuk çeşidine yem, gıda ve pamuk lifi, GDO’lu 3 kanola çeşidine gıda ve yem, GDO’lu 1 şeker pancarı çeşidine gıda ve yem, GDO’lu 1 patates çeşidine endüstride kullanım (kağıt ve kimya), GDO’lu 1 bakteri biyokütlesi ile GDO’lu 1 maya biyokütlesine de yem katkı maddesi amaçlı kullanım izni verdi.

Ülkemize bir gram GDO girmemesi için çıkarıldığı söylenen mevzuat çerçevesinde toplam 32 GDO’nun girişine izin verildi.

Yönetmeliğin “izin koşulları” başlıklı 6. maddesinde, Bakanlığın GDO ile ilgili bilimsel komite kararlarını kamuoyunun görüşüne açabileceği hükmü yer alsa da hiçbir karar görüşe açılmadı.

GDO’ya Hayır Platformu bileşenlerinden Ziraat Mühendisleri Odası, Tüketici Hakları Derneği ile Ekoloji Kollektifi Derneği GDO’lu 32 çeşidin ülkemize girişini durdurmak amacıyla, buna olanak sağlayan “Uygulama Talimatı”nın iptali istemiyle dava açtı. Dava sürmektedir.

BIYOGÜVENLİK YASASI, YÖNETMELİĞİNDEN SONRA ÇIKTI

Yıllarca çıkarılması beklenen Biyogüvenlik Yasası, sonunda 26 Mart 2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlandı. Ancak yürürlüğe girmesi 6 ay sonrasına bırakıldı. Yasanın uygulanabilirliğinin detaylarını gösteren Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmelik ile Biyogüvenlik Kurulu ve Komitelerin Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik 13 Ağustos 2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmalarına karşın, bu yönetmeliklerin de yürürlüğe giriş tarihleri yasayla birlikte 26 Eylül 2010 olarak belirlendi.

Biyogüvenlik Yasası’nın amacı; bilimsel ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde, modern biyoteknoloji kullanılarak elde edilen genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar ve ürünlerinden kaynaklanabilecek riskleri engellemek, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunması, sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla biyogüvenlik sisteminin korunması ve uygulanması, bu faaliyetlerin denetlenmesi, düzenlenmesi ve izlenmesi ile ilgili usul ve esasları belirlemektir.

Yasanın sadece bu amaç maddesi dahi GDO’nun aslında ne denli tehlikeli olduğunu son derece güzel bir şekilde ortaya

koyuyordu. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde iyi bir şey üretilmemişti. GDO'lar ve ürünlerinden risklerin kaynaklanabileceği kabul ediliyordu. İnsan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin GDO'ların tehlikesinden korunulması amacı güdülyordu.

GDO VEYA ÜRÜNLERİ İÇİN BAŞVURU, DEĞERLENDİRME VE KARAR VERME

Yasaya göre GDO veya ürünlerinin ithalatı, ihracatı, deneysel amaçlı çevreye serbest bırakılması, piyasaya sürülmesi ile genetiği değiştirilmiş organizmaların kapalı alanda kullanımına, bilimsel esaslara göre yapılacak risk değerlendirmesine göre karar karar verilecektir. Bu değerlendirme sonucuna göre risk oluşturmayacağı belirlenen başvurular için verilen kararın geçerlilik süresi on yıl olacaktır.

Herbir GDO ve ürünü için Tarım Bakanlığı'na başvuru yapılacaktır. Alınan başvuruyu Bakanlık Biyogüvenlik Kurulu'na iletir. Kurul 90 gün içinde başvurunun kabul edilip edilmediğini ve diğer değerlendirmelerini Bakanlığa gönderir. Bakanlık 15 gün içinde başvuru sahibine bildirimde bulunur.

Bakanlığın başvuru sahibine bildiriminden ardından başlayan karar alma süresi 270 günü geçemez.

Başvuru sahibi gizli tutulmasını istediği bilgilere ilişkin talebini yazılı olarak bildirmek zorundadır. Bakanlık bu talebin tamamen veya kısmen karşılanmasına karar vermesi öncesinde başvuru sahibi ile gizlilik talebi hakkında bilgi alışverişinde bulunur.

GDO ve ürünleri ile ilgili yapılan başvurular hakkında risk ve sosyo-ekonomik değerlendirmeye ilişkin bilimsel raporlar, Kurul tarafından, biyogüvenlik bilgi değişim mekanizması vasıtasıyla kamuoyuna açıklanır. Kurul, bu görüşleri de dikkate alarak nihai değerlendirme raporu ile olumlu kararını toplantı tarihinden itibaren en geç 30 gün içinde gerekçeleri, varsa karşı oy gerekçeleri ve imzaları ile birlikte tekemmül ettirmek ve Bakanlığa sunmak zorundadır. Kurul kararları Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girer.

Kararın olumsuz olması durumunda, Bakanlık bu durumu başvuru sahibine yazılı olarak bildirir. Başvuru sahibi olumsuz kararın değiştirilmesine sebep olabilecek yeni bilgilere sahip olması halinde, Bakanlığa başvurarak bu olumsuz kararın gözden geçirilmesini isteyebilir. Bu durumda Kurul, sunulan yeni bilgileri dikkate alarak 60 gün içinde kararını gözden geçirir ve sonucunu başvuru sahibine bildirilmek üzere Bakanlığa iletir. Son karar kamuoyuna duyurulur.

Biyogüvenlik Kurulu, risk ve sosyo-ekonomik değerlendirme raporlarını hazırlayan komitelerin kararına uymaması durumunda bu durumu gerekçeli olarak açıklar.

BAŞVURUNUN REDDİ

GDO ve ürünlerinin;

- a) İnsan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliği tehdit etmesi,
- b) Üretici ve tüketicinin tercih hakkının ortadan kaldırılması,
- c) Çevrenin ekolojik dengesinin ve ekosistemin bozulmasına neden olması,

ç) Çevreye yayılma riskinin olması,

d) Biyolojik çeşitliliğin devamlılığını tehlikeye düşürmesi,

e) Başvuru sahibinin biyogüvenliğin sağlanmasına yönelik tedbirleri uygulamak için yeterli teknik donanıma sahip olmadığı anlaşıldığı,

durumlarda başvurular reddedilecektir.

RİSK DEĞERLENDİRME, SOSYO-EKONOMİK DEĞERLENDİRME VE RİSK YÖNETİMİ

Yasaya göre herbir başvuru için bilimsel esaslara göre risk ve sosyo-ekonomik değerlendirme ayrı ayrı yapılacaktır. Başvuruda verilen bilgilerin yeterli görülmemesi durumunda yeniden deney, test, analiz ve araştırma yapılması konuları başvuru sahibinden talep edilecektir.

Herbir başvuru için ayrı risk değerlendirmesi yapılır. Risk değerlendirmesinde laboratuvar, sera ve tarla testlerini içeren alan denemeleri ile gıda analizleri, toksisite ve alerji testleri yanında gerekli görülen diğer testlerin sonuçlarının temini görevi başvuru sahibine bırakılmıştır.

Herbir başvuru hakkında karar vermede esas alınmak üzere GDO'ların, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması, tüketici ve kullanıcılar üzerindeki etkilerinin belirlenmesi için sosyo-ekonomik değerlendirme yapılacaktır.

Başvurusu yapılan GDO ve ürünleri için risk ve sosyo-ekonomik değerlendirme sonuçlarına dayanarak risk yönetimi esasları belirlenir. Risk yönetim planının hazırlanması ve uygulanmasından başvuru sahibi sorumlu tutulmuştur.

YASAKLAR

Yasada GDO ve ürünlerine ilişkin aşağıdaki fiillerin yapılması yasaklanmıştır;

a) GDO ve ürünlerinin onay alınmaksızın piyasaya sürülmesi.

b) GDO ve ürünlerinin, Kurul kararlarına aykırı olarak kullanılması veya kullandırılması.

c) Genetiği değiştirilmiş bitki ve hayvanların üretimi.

ç) GDO ve ürünlerinin Kurul tarafından piyasaya sürme kapsamında belirlenen amaç ve alan dışında kullanımı.

d) GDO ve ürünlerinin bebek mamaları ve bebek formülleri, devam mamaları ve devam formülleri ile bebek ve küçük çocuk ek besinlerinde kullanılması.

BIYOGÜVENLİK KURULU

Biyogüvenlik Yasası çerçevesinde oluşturulan Biyogüvenlik Kurulu 9 kişiden oluşmaktadır; Prof. Dr. Hakan Yardımcı-Başkan (Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi), Doç. Dr. Masum Burak-Başkan Vekili (Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Genel Müdür), Dr. Ahmet Arslan-Raportör (Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Genel Müdür Yardımcısı), Prof. Dr. Mustafa Çelik-2. Raportör (Gıda Mühendisleri Odası-Ankara Üniversitesi Biyoteknoloji Enstitüsü, Enstitü Müdürü), Recep Şahin-Üye (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Genel Müdür), Sabri Kiriş-Üye (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Genel Müdür Yardımcısı), Uzm. Dr. Hasan Irmak-Üye (Sağlık Bakanlığı, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Genel Müdür Yardımcısı), Mustafa Sever-Üye (Ekonomi Bakanlığı, İthalat Genel Müdürlüğü, Genel Müdür), Tanzer Erdem-Üye (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü, İthalat, İhracat ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü, Mühendis).

Kurul en az 7 üyenin katılımıyla toplanır. Üyelerin en az 5'inin aynı yöndeki oyuyla karar alınır.

Biyogüvenlik Kurulu uzmanlar listesini ve bu listeden bilimsel komiteleri, ayrıca bu komitelerin hazırladığı risk ve sosyo-ekonomik değerlendirme raporlarına göre Kurul kararını oluşturur.

GDO'LU SOYAYA ONAY

Türkiye Yem Sanayicileri Birliği Derneği İktisadi İşletmesi, yem amaçlı kullanılmak üzere izinlendirilmek üzere GDO'lu 3 soya çeşidi ve soya küspesinin basitleştirilmiş işlem kapsamında değerlendirilmesini talep etti.

Biyogüvenlik Yasası, GDO ve ürünlerinden kaynaklanabilecek herhangi bir riski olmayan ve insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliğe herhangi bir zararının bulunmadığı yönünde mevcut bilgiye ve daha önce yapılmış olan risk değerlendirmesine dayanan başvurular için, sosyo-ekonomik değerlendirme sonuçları da dikkate alınarak basitleştirilmiş işlem uygulanmasına olanak sağlamaktadır.

Biyogüvenlik Kurulu bu talebi kabul etti. Eşik değer %0,9 olarak Bakanlığa teklif edildi. Bilimsel risk ve sosyo-ekonomik **33**

değerlendirme komitelerin hazırladıkları raporlar çerçevesinde Kurul'un verdiği olumlu görüş 26 Ocak 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Biyogüvenlik Yasasına göre komitelerin hazırladıkları bilimsel raporların biyogüvenlik bilgi değişim mekanizması vasıtasıyla kamuoyuna açıklanması, görüşünün alındıktan sonra Kurul görüşünün oluşturulması gerekiyordu. Ancak bu yol işletilmedi. Bunun üzerine GDO'ya Hayır Platformu bileşenlerinden Ziraat Mühendisleri Odası, Tüketici Hakları Derneği ve Ekoloji Kolektifi Derneği verilen izin iptali için dava açtı. Dava sürmektedir.

TÜRKİYE GIDA VE İÇECEK SANAYİ DERNEKLERİ FEDERASYONU'NUN TEPKİ ÇEKEN TALEBİ

Türkiye Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu, daha önce yem amaçlı onay verilen GDO'lu 3 soya çeşidinin yanında GDO'lu 21 mısır çeşidi, GDO'lu 3 kolza çeşidi, GDO'lu 1 şeker pancarı ve GDO'lu 1 patates çeşidi için gıda amaçlı kullanılmak üzere basitleştirilmiş işlem kapsamında izin verilmesi başvurusunda bulundu.

Türkiye Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu'nun bu talebi, kendine üye gıda ve içecek firmalarının tamamını zan altında bıraktı. Ürünlerinde GDO kullanmayan ve kullanmak istemeyen pek çok firma bu teşebbüse tepkisini dile getirdi.

Biyogüvenlik Kurulu basitleştirilmiş işlem talebini reddetti. Bilimsel risk ve sosyo-ekonomik raporların hazırlanmasına karar verdi. Raporlar hazırlanıp henüz halkın görüşüne açılmadı.

GDO'LU MISIRLAR HALKIN GÖRÜŞÜNE AÇILDI

Türkiye Yem Sanayicileri Birliği Derneği İktisadi İşletmesi, Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği ile Yumurta Üreticileri Merkez Birliği'nin yem amaçlı kullanılmak üzere GDO'lu 3 mısır çeşidinin basitleştirilmiş işlem kapsamında değerlendirilmesi talebi Biyogüvenlik Kurulu tarafından reddedildi. Herbir GDO'lu mısır çeşidi için hazırlanan bilimsel risk ve sosyo-ekonomik değerlendirme raporları 14 Eylül 2011 tarihine kadar biyogüvenlik bilgi değişim mekanizması vasıtasıyla kamuoyuna duyuruldu ve görüşü alındı.

Aynı kurumların yine yem amaçlı kullanmak üzere izin talep ettikleri GDO'lu 10 mısır çeşidi için hazırlanan bilimsel risk ve sosyo-ekonomik değerlendirme raporları 12 Ekim 2011 tarihine kadar biyogüvenlik bilgi değişim mekanizması vasıtasıyla kamuoyuna duyuruldu ve görüşü alındı.

Biyogüvenlik Kurulu, bilgi değişim mekanizması vasıtasıyla toparladığı kamuoyu görüşlerini de dikkate alarak 30 gün içerisinde kararını vererek Bakanlığa bildirecek.

GDO'YA HAYIR PLATFORMU'NUN TEPKİSİ

GDO'ya Hayır Platformu, GDO'lu üç mısır çeşidi ile ilgili bilimsel risk ve sosyo-ekonomik değerlendirme raporları ile ilgili 13 Eylül 2011 tarihinde Ziraat Mühendisleri Odası Genel Merkezinde bir basın toplantısı düzenledi ve halkımızı biyogüvenlik bilgi değişim mekanizması vasıtasıyla görüşlerini bildirmeye davet etti. Yapılan açıklama aşağıdaki bilgileri içeriyordu;

BİLİMSEL KOMİTE: GDO'LU ÜRÜN KÖTÜDÜR, AMA İTHAL EDİLEBİLİR!(!?)

Bilimsel komitelerce hazırlanan raporlarda "GD mısırlarla ilgili risk analizi ve değerlendirmelerin, ithalatçı firmalarca dosyada sunulan belgeler, risk değerlendirmesi yapan kuruluşların (EFSA, WHO, FAO, FDA) raporları ve bilimsel araştırmaların sonuçları göz önünde bulundurularak yapıldığı" belirtilmektedir. GD tohumlar, doğal yolla gerçekleşmeyecek şekilde, laboratuvar ortamında ileri teknoloji kullanılarak bir mikroorganizma geninin aktarılmasıyla elde edilmekte, bu nedenle teknoloji ürünü kabul edilmekte, patenti şirkete ait olmakta ve fikri mülkiyet hakkı çerçevesinde lisans anlaşması ile kullanıcılara sunulmaktadır. Lisans anlaşmasıyla şirketler, GD tohumlarının bağımsız araştırmalarda kullanılmasını engellemekte, yapılan çalışmaları kendileri yönetmekte, ancak sonuçlar olumlu olmazsa yayımlanmasına izin vermemektedirler. Dolayısıyla EFSA, WHO, FAO ve FDA'nın bilimsel değerlendirmeleri, GD tohumları üreten şirketlerinin hazırladığı ya da hazırlattıkları raporlara dayanmaktadır. Bilimsel risk değerlendirmesi yapan bu kurumlar bağımsız kurumlar olarak nitelendirilseler de siyasilere bağımsız, ancak GD tohum üreten şirketlerle son derece iç içe olan kurumlardır.

Hazırlanan bilimsel raporlara göre söz konusu üç mısır çeşidine haşereye direnç ve herbisite (yabancı ot ilacı) tolerans sağlayacak genler aktarılmıştır. Haşereye direnç sağlamak için tohumun içine bir bakterinin toksin (zehir) salgılayan geni aktarılmakta, bitki geliştikçe bu toksin tüm dokularında çoğalmaktadır. Ancak, genetik değişimin yaklaşık yüzde 80'lik bölümü herbisite toleransı sağlamak üzere yapılmaktadır. Bunda da yine bir bakteriden tohuma aktarılan genin ürettiği protein, o bitkiyi herbisitinin etkisinden korumakta, tarladaki diğer tüm bitkiler ölmektedir. Genetik değişimin amacı kamuoyuna, "tarım ilacı kullanımının azaltılması, çevre kirliliğinin önüne geçilmesi, daha güvenli gıda üretimi ve sağlığı korunması" olarak sunulmaktadır.

Oysa, bilimsel raporların içeriğine baktığımızda, söz konusu amaçların GD ürünlerle gerçekleşmeyeceğini görmekteyiz. Sunulan verilerde; "GD DNA'ların memelilerin sindirim sisteminde sindirilemediği ve hücrelere kadar taşınabildiği, market sütlerinde GD yemlere ait DNA'ya rastlandığı, hamile olmayan ve hamile olan kadınlar ile karnındaki bebeklerinde haşereye direnç sağlayan toksine rastlanıldığı, bu toksini içeren mısır ile beslenen sıçanlarda karaciğer ve böbrek rahatsızlıklarının görüldüğü ve farelerde kısırlığa yol açtığı, herbisite direnç geni aktarılan bitkilere kullanılan tarım ilacının kullanımı sonrasında bitkilerde ilaç kalıntısı bıraktığından insan sağlığı açısından durumun yeniden değerlendirilmesi gerektiği, bu geni taşıyan soya ve mısırla beslenen hayvanların et ve ürünlerinde kalıntı yaptığı, insan hücre hatlarında yapılan bir çalışmada glifosinat herbisitinin hücrelerde toksik etki yaptığının görüldüğü" belirtilmekte, GD gıdaların halk sağlığı açısından daha iyi incelenmelerinin gerektiği tavsiyesinde bulunmaktadır.

GD tohumları üreten ve sayıları bir elin parmaklarını geçmeyen çokuluslu şirketlerin, aynı zamanda dünyanın en önde gelen tarım ilacı üreticileri oldukları dikkate alındığında, GD tohumlarla tarım ilacı kullanımının düşmesini beklemek mantıken de doğru olmayacaktır.

Bilimsel komitenin, "oran konulmaksızın GDO içeren tüm

ürünlerin etiketlenmesi, bu ürünlerle beslenen hayvanların ürünlerinin etiketinde GD yemle beslendiği ibaresinin bulunması” önerisi, önemli bir saptama olmakla birlikte GDO mevzuatının ülkemizde uygulamaya konduğu Ekim 2009’dan bu yana hiçbir ürünün etiketinde GDO ibaresinin yer almaması, uygulamada bunun ne derecede gerçekleştirilebileceği konusunda soru işaretleri yaratmaktadır.

Bilimsel raporlarda yer alan “GD ürünlerin kaza ile ve/veya sabotajla büyük ölçekte çevreye yayılması durumlarında alınacak hızlı ve kapsamlı önlemlerin Ulusal Afet Planlarıyla ilişkilendirilerek değerlendirilmesi ve planlanması” görüşü bile bu ürünlerin hiç de masum ve güvenilir olmadıklarını göstermeye yeterlidir.

Bilimsel komitenin, “Yaklaşık 30 yıllık bir teknolojinin sonucu olan GDO içeren ürünlerin insan ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin henüz somut olarak ortaya konulmamış ve gözlemlenememiş olması, bu tür ürünlere ihtiyatla yaklaşmayı ve bu konuda alınacak tedbirleri üst sınırdan tutmayı gerekli kılmaktadır.” saptamasını da son derece önemli buluyoruz. Zira bu açıklamada hayvanların yer almaması, komitenin en azından GDO’nun hayvanlar üzerindeki olumsuz etkilerini kabul ettiğini göstermektedir. Bir riskin varlığı resmen kabul edildiğine göre ihtiyatlılık ilkesi çerçevesinde GD ürünlerin ülkemize girişine engel olunmalıdır.

GD üç mısır çeşidi her ne kadar yem amaçlı kullanılmak üzere ithal edilmek istense de Bilimsel Komite bunların “yasa dışı ekimine müsaade etmeyecek tedbirlerin alınmasını ve çok sıkı bir denetim altında bulundurulmasını” istemektedir. GD mısırların sınırlarımızdan içeri girdikten sonra tarımsal üretimde kullanılmasını % 100 önlemek asla mümkün olamayacaktır.

Hayvancılığımızın, artan nüfusumuza paralel olarak gelişmesinin yem tüketimi üzerinde baskı yaratacağı açıktır. Bu durumda öncelikle, GD mısır ithalatının değil, bedava yem kaynağı meralarımızın ön plana çıkarılması daha akıllıca olacaktır. Ancak, 17.8.2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 648 sayılı KHK vasıtasıyla İmar Yasası’na eklenen bir “Ek Madde” ile meralarımızın amaç dışı kullanımına olanak sağlanmıştır. Tedbir almak yerine ithalata yönelinmesi, 6.9.2011 tarihli RG’de Başbakanın imzasıyla yayımlanan “Yerli Ürün Kullanılması” genelgesi ile de ters düşen bir durumdur.

Bilimsel komite raporlarında GDO’ların böylesine önemli zararlarının saptanmasına karşın, hayvancılık sektörünün mısıra ihtiyacı olmasından bahisle söz konusu GD mısır çeşitlerinin ithaline onay verildiği görülmektedir. Bu kabul edilebilir bir durum değildir. Ülkemizin GDO’lara değil, kendine yeterliliği hedefleyen bilinçli tarım politikasına ihtiyacı vardır.

GDO’ya Hayır Platformu halkımızın sağlığı, çiftçimizin korunması, biyoçeşitliliğimizin devamlılığı, doğal varlıklarımıza sahip çıkılması kapsamında GDO’lara karşı mücadelesini hukuk ve bilimsellik çerçevesinde devam ettirecektir.

Bu açıklamaya önemli bir ek yapmakta fayda var; GDO’lu 3 mısır çeşidinden bir tanesi BT11 mısırydı. Bilimsel sosyo-ekonomik değerlendirme raporunun bir yerinde bu mısır çeşidinin adı “BT11 soya” olarak ifade edilmişti. Daha önce bilimsel komiteler 3 soya çeşidi için görüş vermişti.

Kamuoyu görüşüne açılmadığından o raporların içeriğini görmek mümkün olmadı. Ama “BT11 mısır” raporunda “BT11 soya” ifadesinin kullanılması, bu raporların kopyala yapıştır yöntemiyle hazırlandığının önemli bir ip uçlarından diğer bir tanesiydi.

İSTANBUL ŞUBEMİZİN ÇABALARI

GDO’lu 10 mısır çeşidinin daha halkın görüşüne açılması üzerine Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul Şubemiz aşağıdaki örnek görüşleri hazırlayarak ülke geneline tüm iletişim vasıtalarını kullanarak yaydı;

GD MISIR ÇEŞİLERİ İÇİN HAZIRLANMIŞ BİLİMSEL RİSK DEĞERLENDİRME RAPORLARI İÇİN GÖRÜŞ ÖRNEĞİ:

Bilimsel risk değerlendirme raporlarında, GDO’lu gıda ve yemlerin hiçbir zararının bulunmadığı yönündeki araştırma sonuçlarının yanında, bunların organ hasarlarına yol açtığını gösterir bilimsel çalışmalara da aynı oranda yer verilmiştir. Ayrıca, GDO’lu ürünlerin potansiyel alerjen oldukları, beklenmeyen etkilerinin bir kısmının önceden tahmin edilemeyeceği, modifikasyonların artmasına paralel olarak beklenmeyen etkilerin de arttığı, hedef dışı organizmalar üzerinde de olumsuz etkilerinin görüldüğü, bitkiden bitkiye ve bitkiden bakteriye gen geçtiği yönünde saptamalarda da bulunulmuştur.

Raporlarda, GDO’lu ürünlerin lehte ve aleyhte değerlendirmelerinden sonra bilimsel risk değerlendirme komitelerinin tamamının hiçbir gerekçe göstermeden, kendi bilimsel yorumlarını ortaya koymadan GD mısır çeşitlerinin “yem olarak” tüketimine onay vermeleri son derece şaşırtıcıdır. Komite bu karara niçin ulaştığını belirtmemiştir. Sadece GDO’lu mısır çeşitlerinin “yem olarak tüketiminin uygun olduğu sonucuna varıldığı” belirtilmektedir. Buna karşın, aynı raporda geçen olumsuz örnekler dikkate alınarak ve ihtiyat ilkesini göz önünde bulundurarak bilimsel komiteler neden GDO’lu mısırların ithalatını reddetmemiştir?

En önemli sorum ise şudur: küresel ölçekte mısırın sadece %29’luk bölümü GDO’lu iken neden %71’i teşkil eden temiz-GDO’suz mısırın hayvan yemi olarak kullanılması düşünülmemektedir? Şayet cevabınız GDO’lu mısırın daha ucuz olduğu, hayvancılık maliyetlerini aşağı çekeceği yönünde olacak ise o zaman da şunu sormak isterim: “İnsan-hayvan-çevre sağlığı bu kadar ucuz mudur?”

Bilimsel risk değerlendirme raporlarının hazırlanmasında ithalatçı firmaca dosyada sunulan belgeler, risk değerlendirmesi yapan muhtelif kuruluşların görüşleri ve bilimsel araştırmaların sonuçlarını içeren makaleler ile farklı ülkelerde kullanım durumlarının göz önünde bulundurulduğu belirtilmektedir. Biyoteknoloji şirketleri yaptıkları lisans anlaşmalarıyla GDO’lu tohumlarının bağımsız çalışmalarda kullanılmasını engellemeye çalışmaktadır. Dolayısıyla GDO’larla ilgili raporların çok büyük çoğunluğu bu şirketlerin hazırladıkları, hazırlattıkları ya da inceledikten sonra yayımlanmasına izin verdikleri çalışmalardır. Kendilerinin bilip bizlerin öğrenmesinden korktukları şey nedir? Bilimsel risk değerlendirmesi yapan kuruluşlar da bu şirketlerin sundukları raporlar üzerinden değerlendirme yapmaktadır. Şirket bağlantılı “bilimsel raporlara” güvenilemeyeceği açıktır.

GDO’ların zararsız olduklarını bilimsel bir özgüven ile 35

söylemek şu an için olanaksızdır. Risklerin tam olarak ortaya konamaması, onların yok olduğu anlamına gelmemektedir. Bağımsız araştırmaların engellenmesinin yanında risklerin etkilerinin ortaya konmasıyla ilgili araçların yetersizliği (ki birçoğu artık ortaya konmuş durumdadır) de bilimsel şüpheciliğin bir gereği olup ihtiyat ilkesi göz önünde mutlaka bulundurulmalıdır.

Kesinlik içermeyen, belirsizliklerle dolu raporlara dayanarak GDO'lu yemlere izin verilmesini ve bu yemlerle beslenen hayvanların ürünlerini tüketmek istemiyorum.

GD MISIR ÇEŞİTLERİ İÇİN HAZIRLANMIŞ BİLİMSSEL SOSYO-EKONOMİK DEĞERLENDİRME RAPORLARI İÇİN GÖRÜŞ ÖRNEĞİ:

Biyogüvenlik Kanunu'na göre 11 kişiden oluşması gereken bilimsel sosyo-ekonomik değerlendirme komitelerinin, halkın görüşüne açılan GDO'lu 10 mısır çeşidi (daha önceki 3 mısır çeşidi de dahil) ile ilgili olarak hazırladıkları raporlarını sürekli 9 üye ile hazırlamaları, bu bilim insanlarından da birinin sürekli kararlara itiraz ediyor olması ilginç bir durumdur. Bu komiteler neden sürekli 2 eksikle toplanmaktadır? Sürekli karşıt görüş veren bir üyenin gerekçesinin ne olduğunun raporda belirtilmemesi ve halkın görüşüne sunulmaması önemli bir eksikliklerdir.

Bu raporların diğer ilginç bir yönü ise kullandıkları istatistiklerin eskiliğidir. Bilimsel risk değerlendirme raporlarında GDO'ların 2010 yılı verileri kullanılmasına karşın, bilimsel sosyo-ekonomik değerlendirme raporlarında sürekli olarak 2009 yılı verileri kullanılmaktadır. Raporlar kopyala yapıştır tarzı ile hazırlandığından bu eski veriler rapordan rapora varlıklarını sürdürmektedir. Bilimsel rapor adı verilen raporlarda sürekli eski verilerin kullanılıyor olması hoş bir durum değildir. İmla hataları da aynı şekilde rapordan rapora devam ettirilmektedir.

Bilimsel sosyo-ekonomik değerlendirme raporlarında, GDO'lu gıda ve yemlerin hiçbir zararının bulunmadığı yönündeki araştırma sonuçlarının yanında, bunların sindirim sisteminde sindirilmediği ve hücrelere kadar taşındığı, marketlerden alınan süt örneklerinde GD yemlere ait DNA'ya rastlandığı, pastörizasyon işleminin dahi transgenik DNA'nın yıkımını sağlamadığı, bu ürünlerle kullanılan herbisitlerin farelerde sağlık sorununa yol açtığı ve insanda da toksik etki gösterdiği, bu herbisitlerin hamile olan ve olmayan kadınlarla karınlarında taşıdıkları bebeklerine kadar olumsuz etkide bulunabildiği yönünde saptamalarda bulunulmuştur.

Tüm bu saptamalara karşın, bilimsel sosyo-ekonomik değerlendirme komitesinin, mısır tedarikinde meydana gelecek herhangi bir sıkıntının hayvancılık sektöründe büyük bir ekonomik krize neden olabileceği kaygısıyla GDO'lu mısır ithalatına izin verdiği görülmektedir. Bu kabul edilebilir bir durum değildir. Bilimsel bir açıklama ise hiç değildir. Karar, komitenin de vurguladığı üzere, "sektörü" rahatlatırken, biz tüketicileri yok saymış, rahatsız etmiştir.

Küresel ölçekte yetiştirilen mısırın sadece %29'luk bölümü GDO'lu iken, %71'i teşkil eden temiz-GDO'suz mısırın hayvan yemi olarak kullanılması neden düşünülmemektedir? Şayet cevabınız GDO'lu mısırın daha ucuz olduğu, hayvancılık maliyetlerini aşağı çekeceği yönünde olacak ise o zaman da şunu sormak isterim: "İnsan-hayvan-çevre sağlığı bu kadar ucuz mudur?" Gelişmiş ülkeler hayvancılığını ve girdilerini son

derece desteklerken, ülkemizde destek GDO'lu mısır ithalatı ile mi sağlanmaya çalışılmaktadır? Son dört yıldır mısır destek primlerinin 4 kuruşta sabitlenmesi, ülkemizin ihtiyacının GDO'lu mısırla karşılanmasına zemin hazırlamaktadır.

Tüm bilimsel sosyo-ekonomik raporlarda kopyala yapıştır yöntemi izlenmekle birlikte özellikle bazılarında rapor içeriğinde farklı bakteriler ve farklı herbisit aktif maddeleri işlenmektedir. Örneğin Agrobacterium tumefaciens bakterisinden izole edilen ve glifosat içeren herbisite toleransı sağlayan cp4 epsps geninin aktarıldığı mısır çeşitlerine ait raporlarda, Streptomyces viridochromogenes kökenli fosfotrisinasetiltransferaz (pat) genleri aktarılması sonucu glifosinat amonyum türevi herbisitlere toleranslı transgenik çeşitlerle yapılan çalışmaların sonuçları aktarılmaktadır. Glifosat aktif maddesine karşı hiçbir bilimsel sosyo-ekonomik değerlendirmede bulunulmazken, bol bol glifosinat amonyum herbisitine ait örnekler verilmektedir. Bu durum bir doktorun aspirin ile gripini birbirine karıştırması gibi bir olaydır. Bu fark, "bilimsel" olarak nitelenen raporlara yakışmamaktadır.

GDO'ların zararsız olduklarını bilimsel bir özgüven ile söylemek şu an için olanaksızdır. Risklerin tam olarak ortaya konamaması, onların yok olduğu anlamına gelmemektedir. Bağımsız araştırmaların engellenmesinin yanında risklerin etkilerinin ortaya konmasıyla ilgili araçların yetersizliği (ki birçoğu artık ortaya konmuş durumdadır) de bilimsel şüpheciliğin bir gereği olup ihtiyat ilkesi göz önünde mutlaka bulundurulmalıdır.

Kesinlik içermeyen belirsizliklerle dolu raporlara dayanarak GDO'lu yemlere izin verilmesini ve bu yemlerle beslenen hayvanların ürünlerini tüketmek istemiyorum.

SONUÇ

GDO'ya Hayır Platformu'nun 13 Eylül 2011 tarihli açıklamasında da belirttiği üzere ülkemizin GDO'lu mısır ve soyaya değil, kendine yeterliliği hedefleyen doğru bir tarım politikasına ihtiyacı vardır.

6 Eylül 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Başbakanlık Genelgesi" yerli ürün kullanımını teşvik ederken, GDO'lu gıda ve yem peşinde koşmak tutarsızlıktır.

Biyogüvenlik Yasası'nın "Başvuru, Değerlendirme ve Karar verme" başlıklı 3. maddesinin 5. fıkrasında, makalemizin yukarı kısmında "Başvurunun Reddi" başlığı altında GDO ve ürünleriyle ilgili başvuruların hangi şartlar altında reddedileceği açıkça belirtilmiştir. Bilimsel komite raporlarında GDO'ların hemen her alanla ilgili zararlarından bahsedilmesine karşın GDO'lu mısırlara yem amaçlı kullanılmak üzere izin verilmesi yasaya aykırı bir durumdur. Biyogüvenlik Kurulu'nun tüm itirazlarımıza karşın GDO'lu mısırlara izin vermesi yeni bir hukuki mücadeleyi başlatacaktır.

BASIN AÇIKLAMASI:

BİYOYAKIT, KURTULUŞ REÇETESİ Mİ, DIŞA BAĞIMLILIK ARACI MI?

24 Eylül 2011

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK), piyasaya akaryakıt olarak arz edilen benzin türlerine, 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren yüzde 2, 1 Ocak 2014 tarihi itibarıyla de en az yüzde 3 oranında yerli tarım ürünlerinden üretilmiş etanol ilave edilmesini kararlaştırmıştır.

Bilindiği üzere Türkiye’de her yıl tüketilen mazotun yaklaşık $\frac{1}{4}$ ’ü tarım sektöründe kullanılmaktadır. Üreticilerimiz bir taraftan ÖTV ve KDV’lerle dünyanın en pahalı mazotunu tüketirken, diğer taraftan fosil yakıt kullanımı nedeniyle hiç istemeden yerkürenin ısınmasına katkıda bulunmaktadır.

Bilim insanlarının ortaya koyduğu tablo, yerküremizin sera gazı salınımının geçmişle kıyaslanmayacak derecede artması nedeniyle ısındığını ve iklim kuşaklarının 150 ile 500 km. kuzeye doğru kayma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Su kaynaklarımız hızla azalmakta ve kirlenmektedir. Çevre felaketleri, kuruyan göller ve çölleşen topraklar sıradan görüntülere dönüşmektedir.

Sürdürülebilir olmayan bu gidişin bir an evvel tersine çevrilmesi, tüm insan etkinliklerinin doğayla ve çevreyle dost bir zemine oturtulması gerekmektedir.

Biyoyakıtlar, yenilenebilir enerji kaynağı niteliğiyle, bu alanda kullanılabilir umut verici bir araç niteliğindedir. Bu çerçevede, bir taraftan üretici kendi ürettiği ürünün enerjiye dönüştürülmesi kapsamında ürününe talep sağlayacak, bunun yanında enerji maliyetini yarıya yakın düşürecek; diğer taraftan bir doğa faaliyeti olan tarımsal etkinliği ile çevreyi-yerküreyi tahrip etmeyecektir.

Bununla birlikte, bu olumlu çerçevenin sorunsuz bir açılım olduğunu söylemek de mümkün değildir.

En başta, biyoyakıt hammaddesinin yurtiçi üretimle karşılanmasında yaşanan yetersizliklerin altı çizilmelidir. Dışarıya dayalı bir biyoyakıt sanayi gelişimi, ulusal yararları uygun sonuçlar üretmez. Bunun için, Türkiye’nin sulanabilir alan varlığının yatırımlar yoluyla artırılması ve sağlıklı bir üretim planlamasının gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bunun yanında, tüm dünyada ortaya çıkan tehlikeli bir gelişme, bugün olmasa bile gelecekte, Türkiye için de önemli bir soruna yol açabilecek gibi gözükmektedir. Biyoyakıt hammaddesi üretimi için giderek artan oranlarda arazi tahsis, temel gıda ürünleri üretimimizin arzını kısıtlamakta ve fiyatları yükseltmektedir. Bu süreç, 2 milyon hektar alanı kullanılmayan ve 3.5 milyon hektar alanı da tahıl-nadas ikilemesinde her iki yılda bir boş bırakılan Türkiye arazi kullanım verileri dikkate alındığında, dikkatli bir planlama ve uygulama ile ülkemiz için sorun oluşturmayabilir. Ancak plansız ve hoyrat bir gelişim, ilk olarak yoksulların mutfağını vuracak ve istenmeyen sonuçlar doğuracaktır.

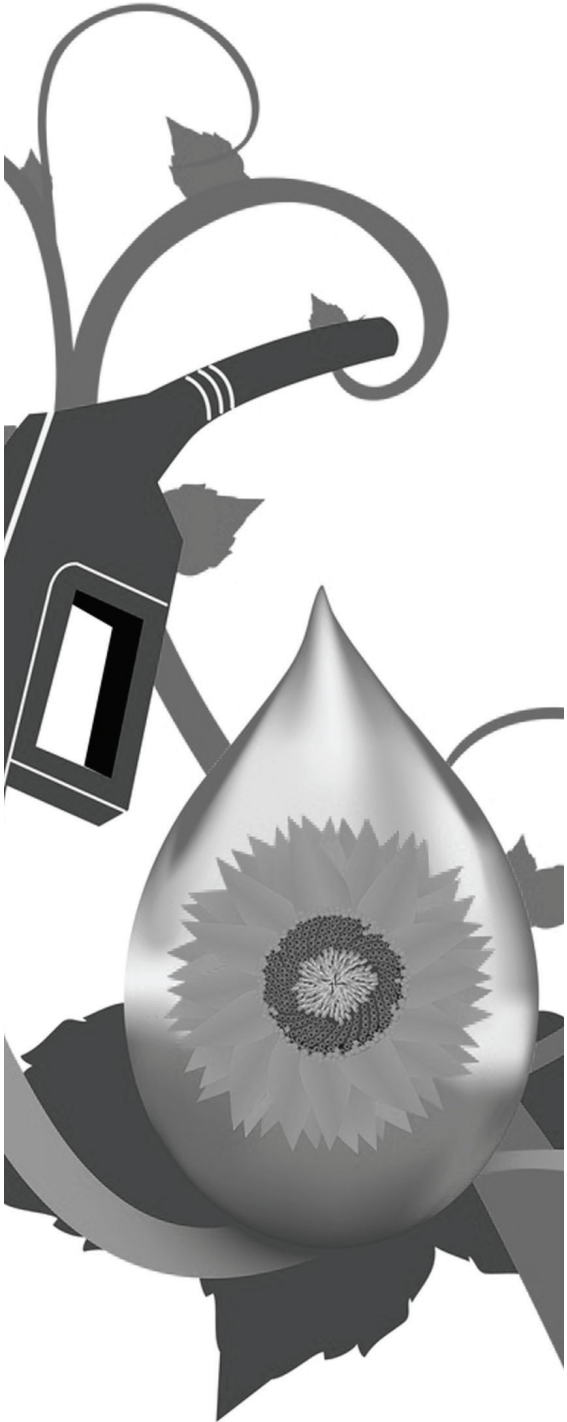
TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak yetkilileri uyarıyoruz; biyodizel üretimi konusunda ithalatı reddeden ve uygun ekolojik alanlarda sağlıklı bir üretimi öngören tarım politikalarının mutlaka kurgulanması gerekmektedir. Aksi durumda tarımdaki yoksullaşma ve dışa bağımlılık giderek artacak ve çok tehlikeli boyutlara ulaşacaktır.

Kamuoyunun dikkatine sunarız.

Saygılarımızla

Dr. Turhan TUNCER

Başkan (Yönetim Kurulu adına)

ÇEVRE, ORMAN VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞININ TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

TMMOB YÖNETİM KURULU BAŞKANLIĞI'NA

İlgi: 08.06.2011 gün ve 1085 sayılı yazınız

İlgi yazınızda, 08.06.2011 gün ve 27958 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" hakkındaki görüşlerimizin bildirilmesi istenmektedir.

Söz konusu KHK, 03.05.2011 gün ve 27923 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "6223 Sayılı, Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri İle Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu" kapsamında hazırlanmıştır. Ancak KHK'de meslek odalarına ilişkin hükümler bulunduğu halde, "6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu" yasal dayanak olarak dikkate alınmamıştır.

Öncelikle, KHK'nin dayanağı olan 6223 Sayılı Kanun üzerinde durmakta yarar görüyoruz. Kanun, Bakanlıklar arasındaki dağılımın yeniden belirlenmesi konusunda Bakanlar Kurulu'na 6 aylık bir süre için yetki vermiştir. Durum bu ekseninde değerlendirildiğinde, Bakanlar Kurulu'nun, 6 aylık bir süre içerisinde bu yetkisini hızlı bir şekilde kullanacağı anlaşılmaktadır. Yani, zaman açısından yeterli bir değerlendirme yapılmaksızın Kamu hizmetlerinde farklı bir yapı oluşturulacaktır.

Nitekim Bakanlar Kurulu 8 Haziran 2011 gün ve 27958 Sayılı Resmi Gazete'de Bakanlıkların yeniden oluşumuna ilişkin bir dizi KHK yayımlamıştır. Kanunun yürürlüğe girişi 3 Mayıs 2011, KHK'lerin yürürlüğe girişi ise 8 Haziran 2011 tarihidir. Bundan şu anlaşılmalıdır ki çok hızlı bir süreç başlatılarak, yaklaşık 1 aylık sürede KHK'ler yürürlüğe girmiştir. Bu nedenle yeni Bakanlık oluşumlarının sağlıklı bir yapı taşımayacağı aşikardır. Bu yapılaşma, önümüzdeki zaman dilimlerinde işleyiş aksaklıklarına neden olabilecektir.

Diğer taraftan, ilgi yazınızda bahse konu, "Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"de ise 2 nci ve 12 nci madde dikkati çekmektedir.

KHK'nin 2 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendinde,

"Yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak, uygulamaları izlemek ve denetlemek, Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin ve bu meslek mensuplarının kayıtlı oldukları meslek odalarının mevzuatını, norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak, ilgililerin kayıtlarını tutmak" Bakanlığın görevleri arasında sayılmıştır.

KHK'nin 12 inci maddesinde yer alan, Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün görevleri incelendiğinde ise, meslek odalarının mevzuatı ile mesleki hizmetlere ilişkin mevzuatın, Bakanlık tarafından hazırlanacağı, Oda kayıtlarının Bakanlıkça tutulacağı, mimarlık ve mühendisliğe ait hizmet alanlarında çalışan kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarının Bakanlıkça belirleneceği, Odaların hali hazırda üyelerine vermiş olduğu belgelerin bundan sonra Bakanlıkça verileceği, eğitimlerin Bakanlıkça düzenleneceği görülmektedir. KHK'de ayrıca, "Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak." şeklinde de ucu açık bir hüküm bulunmaktadır.

KHK'nin yukarıda yer alan madde hükümleri doğrultusunda meslek odalarının yetkilerinin Bakanlığa devredildiği görülmektedir. KHK'ye göre Bakanlık, meslek odaları ile sadece ihtiyaç duyduğunda, koordinasyonu sağlayarak işbirliği yapacaktır.

Bu durum TMMOB'ni ve bu çatı altında oluşturulmuş diğer Odaları işlevsiz bir hale getirecek ve Kamu Kurumu niteliğindeki yapısından uzaklaştırarak, dernek statüsü almasına yol açacaktır. Bu nedenle:

- 1-TMMOB ve tüm Odaların bu oluşuma karşı ivedi olarak ortak bir metin üzerinde imza kampanyası başlatmaları,
- 2-TMMOB Başkanı ve Oda Başkanlarının ortak bir metin üzerinde ardı ardına gelecek şekilde basın toplantıları düzenlemeleri, basın açıklamaları yapmaları,
- 3-Odaların Ankara dışındaki örgütlerinin yerel basına açıklamalarda bulunmaları,
- 4- Kanunun Anayasa Mahkemesine götürülebilmesi için, siyasi parti temsilcilerinin TMMOB Başkanı ve Oda Başkanlarıncı ziyaret edilmesi,
- 5-Hukuksal zeminde yapılabilecek diğer mücadele olanaklarının araştırılması ve hayata geçirilmesi,
- 6-Diğer sivil toplum kuruluşları ve sendikalar ile birlikte mücadelenin genişletilmesi uygun olacaktır.

Saygılarımızla

Dr. Turhan TUNCER

Başkan

ODA GÖRÜŞLERİMİZ

MİMARLIK VE MÜHENDİSLİK HİZMETLERİ ŞARTNAMESİ TASLAĞI

TMMOB YÖNETİM KURULU BAŞKANLIĞINA

İlgi: Tarih: 13 Temmuz 2011 gün ve 1351 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde ODA'mıza ulaşan "Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesi Taslağı" incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesi Taslağı'nı hazırlayan Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın (yeni adıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın) ziraat mühendislerinin "Tarımsal Yapılar" ve "Peyzaj" konusundaki yetkilerini dikkate almadığı ve ziraat mühendisliği hizmetlerine taslakta yer vermediği anlaşılmıştır.

Mesleki çalışmalarımız doğrultusunda taslağa ilave edilmesi gereken hususlara değinmeden önce, ziraat mühendislerinin "Tarımsal Yapılar" ve "Peyzaj" alanındaki yasal yetkilerimizi belirtmekte yarar görüyoruz.

7472 Sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun'un 2 nci maddesi uyarınca, ziraat yüksek mühendislerinin, lisans aldıkları veya ihtisas yaptıkları sahalara ait keşif, plan ve projeleri hazırlamaya ve tatbik etmeye, bütün bu sahalarda gerekli kontrol, muayene, ekspertiz, ehliyetlik işlerini görmeye, raporlar tanzim etmeye yetkileri bulunmaktadır.

Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük'ün "Sulama, Drenaj ve Tarımsal Yapılar" başlıklı 19 uncu maddesinde "Tarımsal yapılar ve sulama alanında öğrenim görmüş ziraat mühendisleri, sulama suyu ihtiyacı saniyede 500 litreye kadar olan sulama tesisleri, sulama suyu ve hayvan içme suyu sağlamak için yapılacak göletler, drenaj, toprak erozyonunu önleyici toprak ve su muhafaza edici tesisler, tarımsal yapılarla ilgili araştırma, etüd, plan, proje uygulama ve kontrol hizmetlerini yapmaya yetkilidirler.

Sulama tesislerinde, suyun tarımda kullanılmasıyla ilgili arazi tesviyesi, tarla başı kanalları, tarla grup yolları, tarla içi sulama ve drenaj tesisleri, arazi ıslahı, toplulaştırması, dağıtımı ve benzeri toprak ve su kullanımını geliştirme projeleri, toprak su bitki ilişkileri etütleri, fizibilite, planlama, projelendirme uygulama ve kontrolünde tarımsal yapılar ve sulama alanında öğretim görmüş ziraat mühendisleri çalıştırılır.

Ziraat fakültelerinde tarımsal yapılar ve sulama konusundaki öğrenimini kültürteknik, toprak ve tarım makineleri bölümlerinde görmüş olan ziraat mühendisleri de yukarıda sayılan hizmetleri yapmaya yetkilidirler. " hükmü yer almaktadır.

Yine aynı tüzüğün "Peyzaj Mimarlığı" başlıklı 23 üncü maddesinde, " Peyzaj mimarlığı alanında öğrenim görmüş ziraat mühendisleri, kentsel planlama, kırsal rekreasyon, tarihi ve doğal koruma alanları, turistik alan, yeşil alan ve park, kırsal yerleşim planları gibi projeler kapsamında yer alan peyzaj projelerinin hazırlanması, uygulanması ve kontrolü işlerini yapmaya yetkilidirler." hükmü bulunmaktadır.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Meslek İçi Eğitim, Uzmanlık ve Belgelendirme Yönetmeliği'nin "Ziraat Mühendisliği Uzmanlık Alanları" başlıklı 6 ncı maddesinde, Ziraat Mühendislerinin tek başına

tasarlamaya, uygulamaya, kabule ve imzaya yetkili ve sorumlu olduğu uzmanlık alanları arasında "Tarımsal Yapılar", "Peyzaj ve Çevre Düzenleme", ile "Sulama ve Drenaj Hizmetleri" de yer almaktadır.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik, Mühendislik Hizmetleri ve Belgelendirme Yönetmeliği'nin "Serbest Ziraat Mühendisliği Hizmet Alanları" başlıklı 5 inci maddesinde ise "Ziraat Mühendislerinin tek başına tasarlamaya, uygulamaya, kabule ve imzaya yetkili ve sorumlu olduğu uzmanlık alanları ile ilgili olarak, 8/11/2005 tarihli ve 25987 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Meslek İçi Eğitim, Uzmanlık ve Belgelendirme Yönetmeliğinin 6 ncı maddesi hükümleri uygulanır." denilmektedir.

Diğer taraftan ziraat mühendislerinin bu yetkilerini açıkça ortaya koyan yargı kararları da bulunmaktadır.

Ziraat Mühendisleri Odası Meslek İçi Eğitim, Uzmanlık ve Değerlendirme Yönetmeliği'nin, Ziraat mühendisliği uzmanlık alanları başlıklı 6. maddesinin (I) ve (s) bentleri ile Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük'ün 19. maddesinin iptali istemiyle TMMOB Mimarlar Odası dava açmış ve Danıştay iptal istemini reddetmiştir.(EK-1)

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası ise Ziraat Mühendisleri Odası Ana Yönetmeliği'nin 6/s maddesi ile dayanağı Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük'ün 23 üncü maddesi ile Geçici 1. Maddesinin iptali istemiyle açmış ve Danıştay iptal istemini reddetmiştir.(EK-2)

Yine Peyzaj Mimarlar Odası tarafından, Ziraat Mühendisleri Odası Meslek İçi Eğitim, Uzmanlık ve Değerlendirme Yönetmeliğinin, "Ziraat Mühendisliği Uzmanlık alanları" başlıklı 6 ncı maddesinin (p) ve (s) bentleri ile aynı maddenin "yukarıda (I), (p), (r), (s), (ş), (t), (u), (ü) bentlerinde sayılan uzmanlık alanlarında öğrenim gören ziraat mühendisleri ve ilgili diğer meslek disiplinlerine ait eğitim alan üyeler için oda tarafından birlikte veya ayrı olarak eğitim ve yetki belgesi verilebilir" hükmünü içeren son paragrafındaki (s) ibaresinin iptali istemiyle açılan dava da Danıştay tarafından reddedilmiştir.(EK-3)

Kanun, Tüzük ve Yönetmelik hükümleri ile Danıştay kararlarından da görüleceği üzere, ilgili lisans programlarını tamamlamış ziraat mühendislerinin yetkileri içerisinde "Tarımsal Yapılar" ve "Peyzaj" konuları da yer almaktadır.

Yukarıda açıklanan değerlendirmelerin ışığındaki "Mimarlık ve Mühendislik hizmetleri Şartnamesi"ne ilişkin görüşlerimiz şunlardır:

A-)Taslağın 3.6.1 maddesine altı çizili olarak belirtilen ifadelerin eklenmesi gerekmektedir.

3.6.1 MİMAR

Bina veya bina gruplarının iç ve dış mekân tasarımlarını ve binaların oluşturduğu çevrenin düzenlemelerini yapan, bir projenin gerçekleştirilmesi için uzmanlık gerektiren tüm disiplinler (inşaat, makine, elektrik mühendisliği, ziraat mühendisliği, dekorasyon, peyzaj tasarımı, akustik, yangın ve

güvenlik vb.) arasında koordinasyonu sağlayan, Mimarlık hizmetlerini yüklenen, mimar veya mimarlık bürolarıdır.

B-)Taslağın 3.7.2 maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin ilave edilmesi ve diğer maddelerin buna göre numaralandırılması gerekmektedir.

3.7.3. TARIMSAL YAPILAR VE SULAMA SİSTEMLERİ TASARIMI

Toprak ve su kaynaklarından optimum bir biçimde yararlanılması, bu kaynakların korunması ve geliştirilmesi, tarımsal üretimin çeşitli aşamalarında uygun iç ve dış çevre ortamının yaratılmasında gerekli olan tüm yapı ve tesislerin planlanması, projelenmesi ve inşaatı, tarım işletmelerinin ve kırsal alanların yapısal ve fiziksel yönden gelişmelerini sağlayan ve etkileri uzun dönemli olan alt ve üst yapıya ilişkin önlemlerin alınmasına yönelik hizmetlerdir.

Bu hizmetler; kırsal alanda, tarımsal üretime (hayvansal ve bitkisel üretim) ilişkin her türlü yapı ve tesisi, tarımsal yapıların iç ortam iklimsel ve sağlık koşullarının düzenlenmesini (yalıtım, havalandırma, iklimlendirme), su kaynakları ve yönetimini, sulama ve drenaj sistemlerini, arazi toplulaştırmasını ve kırsal alan sosyal, ekonomik ve fiziki planlamalarının gerçekleştirilmesi projelerini ve uygulamalarını kapsamaktadır.

Tarımsal Yapılar: Tarım işletmesi merkezi, kırsal konutlar, hayvansal üretim yapıları, bitkisel üretim yapıları, ürün ve alet - makine koruma ve depolama yapıları ile bu yapıların yalıtım, havalandırma gibi iklimlendirme projelerinin yapılması, kırsal alan altyapı hizmetleri (arazi toplulaştırması, içme ve kullanma suyu sağlanması, yol sistemleri ve kırsal yapıların yenilenmesi vb.) ve bu yapılarla ilişkili her türlü yardımcı tesislerin plan-proje ve yapımına ilişkin hizmetlerdir.

Su kaynakları ve yönetimi: Suyun sağlanması, tarımsal faaliyetlerde kullanılması ve korunması, su kalitesi, tarım arazilerinin sulamaya hazırlanması ile sulama ve drenaj sistemlerinin projelenmesi, sulama şebekelerinin izleme ve değerlendirme işlemleri ile yönetimi, su alma, depolama, iletim, dağıtım, taşkın koruma ve akarsu yatağı düzenleme yapılarının tasarım ve projelendirilmesi hizmetleridir.

C-)Taslağın 5.3 üncü maddesinde yer alan katsayı tablosunun (ziraat mühendisliğine ilişkin katsayının da ilave edilmesi suretiyle) aşağıdaki şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

5.3 HİZMET DALLARINA GÖRE UYGULANACAK KATSAYILAR

Mimarlık ve mühendislik hizmet dallarının ücretleri 5.1 ve 5.2 maddeleri uyarınca bulunan miktarların aşağıdaki katsayılar ile çarpılması sonucu elde edilir.

Hizmet dallarına göre bütün sınıflarda katsayılar şöyledir :

Hizmet Dalı	Katsayı
Mimarlık	% 100
İnşaat Mühendisliği	% 75
Makine Mühendisliği	% 50
Elektrik Mühendisliği	% 40
Ziraat Mühendisliği (Tarımsal Yapılar ve Sulama Alanı)	% 70
Toplam:	% 335

D-)Taslağın 7.3, 7.6, 11.5.1 ile 15 inci maddelerine altı çizili olarak belirtilen ifadelerin eklenmesi gerekmektedir.

7.3 Bina veya bina gruplarına ait ada/parsel içi çevre düzenlemesi ve/veya alt yapıya ait PİD hizmetlerinin ücreti bu hizmetler için verilen emek ve genel harcamalar göz önünde tutularak yapı yaklaşık maliyetinin % 2 - % 12' si arasında kalmak kaydı ile taktiren tespit edilen miktar üzerinden aşağıdaki şekilde hesaplanır.

Üst yapı yaklaşık maliyeti x% 2-12 =altyapı inşaat yaklaşık maliyeti

Altyapı inşaat yaklaşık maliyeti /2.sınıf birim maliyeti = inşaat alanı

PİD oranı(İnşaat alanına bağlı) x altyapı inşaat yaklaşık maliyeti =proje hizmeti

Bulunan miktar üzerinden mimarlık ve inşaat mühendisliği hizmetleri % 100 katsayı; Ziraat Mühendisliği Tarımsal Yapılar ve Sulama Alanı kırsal alanda tarımsal yapı ve sulama projelerinde %100, makine ve elektrik mühendisliği hizmetleri % 50 katsayı; peyzaj mimarlığı hizmetleri % 30 katsayı ile çarpılarak hizmet dallarının ücretleri ayrı ayrı tespit edilir.

7.6 Ziraat Mühendisliği Tarımsal Yapılar ve Sulama Alanı ve Peyzaj Mimarlığı ile ilgili hizmet bedeli, Tarımsal Yapılar ve Sulama alanında yetkin Ziraat Mühendisi'nin ve Peyzaj Mimarı'nın(veya peyzaj mimarlığı konusunda yetki sahibi ziraat mühendisinin) kendi şartnameleri hükümleri kapsamında taahhüt ettikleri işlerin; işin niteliğine, teknik kurallarına ve idarenin ilkelerine bağlı kalarak yapılacak mesleki hizmete ait bilgi, deneyim ve emek ile Tarımsal Yapılar ve Sulama alanında yetki sahibi Ziraat Mühendisi'nin ve Peyzaj Mimarı'nın(veya peyzaj mimarlığı konusunda yetki sahibi ziraat mühendisinin) bu işteki harcamalarının karşılığı olacak şekilde ayrıca belirlenir ve PİD ücretine ilave edilir.

11.5.1 BİRİNCİ SINIF

-Kümesler, samanlıklar ve basit tarım yapıları, Basit padok büyük ve küçük baş Hayvan barınakları

PEYZAJ MİMARLIĞI HİZMETLERİ

Madde 15 - Peyzaj Mimarlığı hizmetleri, yapı bütünü oluşturarak çevresinin peyzaj projeleri ile ilgili aşağıdaki hizmetleri içine alır. Bu bölümde yer alan bütün hizmetler, peyzaj mimarları, (fakültelerin peyzaj mimarlığı bölümü mezunu olup “peyzaj mimarı” unvanı taşıyanlarla, peyzaj mimarlığı konusunda yetki sahibi “ziraat mühendisi” unvanlı meslek mensupları) tarafından yürütülür.

D-)Taslağın 15.6 ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddelerin taslağa ilave edilmesi ve diğer maddelerin bu değişikliğe göre numaralandırılması gerekmektedir.

ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ (TARIMSAL YAPILAR VE SULAMA ALANI) HİZMETLERİ

Madde 16 - Ziraat Mühendisliği Tarımsal Yapılar ve Sulama Alanı hizmetlerinin bölümleri aşağıda sıralanmıştır.

16.1 TARIMSAL YAPILAR VE SULAMA SİSTEMLERİNİN PROJE DÜZENLEME HİZMETLERİ

16.1.1 Ön İnceleme Çalışmaları

Üretimin çeşidi, kapasitesi, iklim, toprak ve topografya özellikleri, arsa ya da sulama yapılacak parsellerin yol durumu ve en yakın merkeze olan ulaşımı, su kaynağı durumu ve özellikleri, üretimi öngörülen ve mevcut bitki deseni, arazinin seçilecek farklı sulama yöntemlerine göre sulamaya hazırlanmasında göz önüne alınacak bilgiler ve basit hesaplamalar (kazı-dolgu, arazi tesviyesi vb.), yatırım için düşünülen maliyetler, gerekli mühendislik disiplinlerinin görüşleri, teknik ve yönetsel esaslar gibi yapının projelenmesinde etkili olan verilerin toplanarak, bu verilere göre iki ya da üç alternatifli tarımsal yapı ve sulama sistemleri için fikir projelerinin oluşturulmasıdır. Fikir projeleri arsa ya da parsel büyüklüğü, tarımsal üretimin çeşidi ve kapasitesine göre 1/200-1/500-1/1000 ölçekli olarak vaziyet planları, taban planları(eğer varsa kat planları), görünüşler, kesitler, çatı planları ve açıklama raporundan oluşur. Sulama sistemi projesinde ise, sulama alanına ilişkin topografik harita üzerinde su kaynağı yeri, suyun getirilmesinde, parsellere dağıtılmasında ve drene edilmesinde öngörülen sulama yöntemi ve sulama sistemi (detaya yer vermeden) bilgileri ve açıklama raporu bulunur.

16.1.2 Ön Proje

Ön inceleme çalışmaları sonucunda oluşturulan alternatif fikir projeleri arasından, idarece belirtilen gereksinimlere en uygun seçilen fikir projesine ilişkin vaziyet, taban, temel, çatı planları ile görünüşler, kesitler, sulama sistemine ilişkin kapasite, gerekli boru, kanal, kanalet boyutları, sulama zamanı ve planlaması, drenaj boru ya da kanallarının boyutlarının hesaplamaları ile tarımsal yapıya ilişkin emniyet ve ekonomi yönlerinden yapılan hesaplamalar ve açıklama raporundan oluşan projedir. Ön projede tarımsal amaçlı binaya ait yapısal ve fonksiyonel özellikler belirtilir. Ön projeler üretim çeşidi ve üretimin kapasitesine göre değişimle birlikte genellikle 1/200 ölçekli olarak hazırlanır. Sulama ve drenaj sistemleri ise parsel büyüklüklerine göre amaca en uygun seçilen ölçekle hazırlanır.

16.1.3 Kesin Proje

Ön projesi onaylanmış tarımsal yapı ve tesislerine ilişkin yapı elemanlarının ölçülendirildiği, taşıyıcı sistemlerin ve yapı malzemelerinin belirtildiği projedir. Kesin proje, statik hesaplamalar sonucunda elde edilen bilgilere göre onaylanmış ön proje üzerinden hazırlanır. Kesin projede, vaziyet, taban(eğer varsa kat planları), çatı planları ile kesitler, görünüşler, detay çizimler ve yapılan hesaplamalar bulunur. Kesin projeler 1/100, zorunlu hallerde 1/200 ölçekli olarak hazırlanır. Ön projesi onaylanmış sulama ve drenaj sisteminin kesin projesi, uygulanacak sulama yöntemi ve sulama sisteminin bütün elemanları, boyutları, kullanılacak malzemeler, arazinin sulamaya hazırlanması ile ilgili işlemlere ilişkin hesaplamaların öngörülen ölçekte hazırlandığı projedir.

16.1.4 Uygulama Projesi

Kesin Projesi onaylanmış tarımsal yapı ve tesislerine ilişkin inşaatın her aşamasında kullanılabilecek özellikte hazırlanan projelerdir. Yapının statik (betonarme, çelik, ahşap) hesaplarını kapsar. Uygulama projesinde, statik ve tesisat projelerinin mimariyi ilgilendiren tüm ölçüleri ile detay çizimler, yapı malzemeleri ve açıklamalar bulunur. Bu projede, vaziyet, taban (eğer varsa kat planları), çatı planları, kesitler ve görünüşler bulunur. Plan, kesit ve görünüşler 1/50 – 1/100 ölçekte hazırlanır. Kesin projesi onaylanmış sulama ve drenaj projelerinin araziye uygulanmasında gerekli olan tüm bilgi ve detayların hazırlandığı projedir. Uygulama projesinde bitki ekim-dikim özellikleri (sıra arası, uzunluğu vb.), sulama sistemi elemanlarının araziye tatbiki, suyun getirilmesi, iletilmesi ve parsellere dağıtılmasında kullanılacak sanat yapılarına ilişkin tüm detay bilgilerin bulunur. Kullanılacak ölçekler sulama ve drenaj sistem kapasitesi ve arazi büyüklüğüne göre değişim gösterir.

16.1.5 Detaylar

Tarımsal yapı ve tesislerin uygulama projesinin tatbiki için gerekli görülen ölçekte (1/20, 1/10, 1/5, 1/2, 1/1 veya idarece istenen ölçekte) giriş, kolon, bağlantı ve ek yerleri ile kalıp ve iskele gibi yardımcı inşaat elemanları ve benzeri yerlerin detay resimleri ve demir listeleri ile üretimin çeşidine göre tarımsal yapılarda gerekli görülen dikilme platformu, havalandırma bacaları, servis ve yem yolları, gübre toplama ve iletim sistemleri, farklı amaçlar için kullanılacak portatif ya da sabit bölmeler, yemlik, suluk, bitki yetiştirme bölümleri, ürün koruma ve saklama ünitelerinin detayları gibi özel uygulama gerektirecek detayları içeren bölümdür. Sulama ve drenaj sistemine ilişkin suyun kaynaktan alınıp, arazi parsellerine kadar iletiminde kullanılacak tüm elemanlarına ilişkin detay listeleridir. Projeye ilişkin yapılar, sistem ekipmanları, bitkiye ilişkin özellikler, araziye uygulama ve tarımsal üretim standartlarına yönelik bilgilerin, uygun ölçeklerde çizilmiş, ölçülendirilmiş, gerekli malzeme ve özelliklerinin anlatıldığı

16.1.6 Orijinallerin Teslimi

Tarımsal yapı ve sulama-drenaj sistem projelerinin idarece onanması sırasında yapılan değişikliklerin de işlendiği proje orijinalleri, her türlü hesap ve rapor ile bunların elektronik kopyalarının idareye teslimi işlemidir.

16.2 PROJE İHALE DOSYASI DÜZENLEME

İhale Dosyası Düzenleme Hizmetleri 9.2 maddesinde belirtilen hizmetleri kapsar.

(Yapı yaklaşık maliyete esas olacak metrajın İdarece istenilen ayrıntıda ve formatta yapılması,

Analizi bulunmayan işlerin fiyat analizlerinin düzenlenmesi,

Özel teknik şartnamelerin düzenlenmesi,

Yaklaşık maliyet hesabının düzenlenmesi,

İmalat yapım şartlarının belirlenmesi ve tariflenmesi,

Hazırlanarak basılı ve imzalı kopya ile elektronik kayıtlarının teslim edilmesi işlerini kapsar.)

16.3 PROJELER VE KOPYALARI

Proje düzenlenmesine ait safhalarda idaresince istenilecek sayıda basılı kopya, dosya/hesap raporu ve elektronik ortama aktarılmış (CD, DVD, vb...) kayıtları ile birlikte korunaklı olarak İdareye teslim edilir.

16.4 ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ (TARIMSAL YAPILAR VE SULAMA ALANI) MESLEKİ KONTROLLÜK HİZMETLERİ

İhaleden sonra yer tesliminde hazır bulunmak, inşa ve tesis işlerinin devamınca ilgili maddeler doğrultusunda Ziraat Mühendisliği Tarımsal Yapılar ve Sulama Alanı mesleki kontrollüğünü yapmak, geçici kabulde bulunmak ve bitmiş inşaatın 1/50 ölçekli yapıldı projesi ile elektronik kopyalarını idareye teslim etmektir.

Ziraat Mühendisliği Tarımsal Yapılar ve Sulama Alanı Mesleki Kontrollük Hizmeti, projeyi düzenleyen Tarımsal Yapılar ve Sulama konusunda yetkin Ziraat Mühendisi tarafından bizzat yapılır.

16.5 SINIFLAR

Ziraat mühendisliği (Tarımsal Yapılar ve Sulama Alanı) hizmetleri aşağıda gösterilen 5 ayrı sınıfta ele alınmıştır.

BİRİNCİ SINIF

- Basit kümes ve tarım yapıları
- Küçükbaş hayvan barınakları (Ağıl),
- Büyükbaş hayvan barınakları (Ahır),
- Kanatlı hayvan barınakları (Kümes)
- Kaba-kesif-yeşil yem depoları
- Plastik örtülü seralar,
- Gölgelekler, çardaklar,
- Açık pazar yerleri
- Baraka veya geçici kullanımı olan küçük yapılar
- Yardımcı yapılar,
- Basit padok, büyükbaş ahırları ve küçük baş hayvan ağılları
- Su depoları
- İş yeri depoları
- Alçak ve yüksek tüneller
- Semt sahaları, küçük semt parkları, çocuk oyun alanları
- ve bu gruptakilere benzer yapılar.

İKİNCİ SINIF

- Kuleler, ayaklı su depoları
- Tarımsal endüstri yapıları (Tek katlı prefabrik binalar, tesisat ağırlıklı hayvan barınakları, tahıl, meyve-sebze, kaba-yeşil yem depoları, fidan yetiştirme ve bekletme tesisleri v.b)
- Büyük tarım işletmeleri (çiftlik) ve işletme (çiftlik) yapıları ile depoları
- Cam örtülü seralar

- Tüm hayvan barınakları ve bunların iklimlendirilmesi
- Ürün - alet koruma ve depolama yapıları
- Entegre tarım ve endüstri yapıları, sağımhane, revir vb.
- Hal binaları
- Yeşil alanlar yağmurlama ve otomatik sulama sistemleri
- Çevre düzenlemesi ve peyzaj işleri
- ve bu gruptakilere benzer yapılar.

ÜÇÜNCÜ SINIF

- Sanat, teknik ve ekonomik yönden orta derecede araştırmayı gerektiren tarım yapılarının ziraat mühendisliği hizmetleri;
- Mezbahalar
- Semt pazarları, küçük ve büyük hal binaları
- Depolar, soğuk hava depoları,
- Entegre tarımsal endüstri yapıları
- Rekreasyon merkezleri, büyük parklar
- ve bu gruptakilere benzer yapılar.

DÖRDÜNCÜ SINIF

- Köy Konutlarının, sosyal yapılarının ve modern seraların ziraat mühendisliği hizmetleri
- Tarımsal sulama tesislerinin ziraat mühendisliği hizmetleri,
- Kırsal alanda arazi toplulaştırma hizmetleri
- Tarım işletmelerinin yapısal, sosyal ve ekonomik yönden planlanma - projelendirme, uygulama hizmetleri

BEŞİNCİ SINIF

- Kırsal alana hizmet edecek içme ve kullanma suyu sağlama ve depolama tesisleri
- Kırsal konutlara ve tarım arazilerine hizmet edecek yol ve ulaşım sistemleri
- Baraj , gölet vb. su toplama ve taşkın önleme yapıları
- Golf alanları, tenis, atlı spor kulüpleri hizmet ve servis yapıları,
- Olimpik spor tesisleri, hipodromlar,

16.6 ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ (TARIMSAL YAPILAR VE SULAMA ALANI) HİZMETLERİ BÖLÜMLERİNİN KARŞILIKLARI

Ziraat mühendisliği PİD hizmetlerinin, bu şartnamede bulunan ücret toplamı, hizmetin bölümleri için aşağıda gösterilen oranlarda uygulanır.

I. Etüt Çalışması ve Ön Proje:	%25
II. Kesin Proje:	%10
III. Uygulama Projeleri:	%35
IV. Detaylar:	%15
V. Orjinallerin Teslimi:	%5
VI. Proje İhale Dosyası Düzenleme:	%10

ODA'mızın yukarıda detaylı olarak açıklanan görüşlerinin, Bakanlığa Birliğinizce yapılacak bildirimde dikkate alınmasını önemle rica ederiz.

Saygılarımızla.

ODA'MIZIN 2011/5 SAYILI TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN DENETİMİNE TABİ ÜRÜNLERİN İTHALATINA DAİR DIŞ TİCARETTE STANDARDİZASYON TEBLİĞİ'NDE YAPILMASI GEREKLİ DEĞİŞİKLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞÜ

Taslağın Genel Üzerindeki Görüş ve Değerlendirme		Teklif
<p>İthal ürünlerin üretildiği yerde HACCP denetimi yapılmadığı müddetçe laboratuvar analizleri ile sınır kontrolü veya Pazar kontrolü bilimsel olarak mümkün olamamaktadır. Ulusal mevzuatımıza göre ülke içindeki firmalarda HACCP kontrol zorunlu hale gelmiştir. AB bu HACCP kontrolünü ülkemizde gelip yapmaktadır. USA FDA denetçileri ülkemize gelip yerinde kontrol yapmaktadır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ithal ürünlerinde bu denetimi yapmamaktadır. Bu ulusal gıda sanayimizin, ithal mal üreten tesislere karşı haksız rekabet ile karşı karşıya kalması demektir.</p>		<p>Bakanlık, hijyen ve sağlık açısından; her ürünle ilgili onaylanmış ülke ve tesis listelerini hazırlamalı ve kontrol belgesi kapsamı dışında kalacak tesis ve ürünleri listelemelidir</p>
Taslak Maddesi	Görüş ve Değerlendirme	Teklif
EK-8 Malın menşe ülkesi:	Malın Orijini ilave edilmeli. Orijin değişmez fakat menşei değişebiliyor. Sağlık ve Hijyen açısından kontrol edilmek amacıyla kontrol belgesinde yer almalıdır.	
Ek-6/B: Gıda Maddeleri ve Diğer Tarım ve Su Ürünleri (Kontrol Belgesine Tabi Olmayanlar)		
13.02 Bitkisel özsu ve hülusal; pektik maddeler, pektinatlar ve pektatlar; agar -agar, bitkisel ürünlerden elde edilen yapışkan sıvılar ve kıvam verici maddeler (tadil edilmiş olsun olmasın) (YGSKGTE)	Sanayi tipi mi? yoksa gıda tipi mi? olduğunu yalnız analiz ile anlayabiliyoruz. Piyasada sanayi tipleri çok ucuza gıda tipi olarak satılabiliyor. Sınır kontrolleri denetçi kontrolüne bırakılmamalı. Genel olarak kontrol belgesi kapsamında olmalı.	EK 6-A kapsamına dahil edilmelidir.
15.11 Palm yağı ve fraksiyonları (rafine edilmiş olsun olmasın, fakat kimyasal olarak değiştirilmemiş) (YGSKGTE)	Ülkemizde ve Dünyada kırmızı pul biberde SUDAN boyası skandalı yaşanmıştır. Kaynağı ithal edilen palm yağlarıdır. Ülkemiz ihracatını kötü etkilemiştir. İnsan sağlığı içinde gıda güvenlik tehlikesi içerebileceğinden kontrollü ithalat yapılmalıdır. Sınır kontrollerinde sadece denetçi kontrolüne bırakılmamalıdır.	EK 6-A kapsamına dahil edilmelidir.
23.02 Hububat veya baklagillerin elenmesi, öğütülmesi veya başka işlemlere tabi tutulması sonucu elde edilen kepek, kavuz ve diğer kalıntılar ("pellet") halinde olsun olmasın (YGSKGTE)	Fusarium toksinleri ülkemizde yeni mevzuatımıza girmiştir.(AB uyumu çerçevesinde). Amerika Birleşik Devletlerinde üretilen Buğdayın %55' i sadece bu tehlikeden dolayı GIDA SANAYİNDE kullanılmadığı ve bu tehlikenin yarısının (%50) sinin kepekte kaldığı düşünüldüğünde ve dünyanın en çok unlu mamuller tüketen ülkesi olmamız gerekçesi ile Sınır kontrolleri denetçi kontrolüne bırakılmamalı. Genel olarak kontrol belgesi kapsamında olmalı	EK 6-A kapsamına dahil edilmelidir.

<p>27.10 Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (hamyağlar hariç); esas unsur olarak, ağırlık itibarıyla % 70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minerallerden elde edilen yağları içeren ve tarifinin başka yerinde belirtilmeyen veya yer almayan müstahzarlar, atık yağlar (YGSKGTE)</p> <p>(2710.91.00.00.00 “Poliklorlu bifeniller (PCB’ler), poliklorlu terfeniller (PCT’ler) veya polibromlu bifenilleri (PBB’ler) içerenler”,</p> <p>2710.99.00.00.00 “Diğerleri” hariç)</p>	<p>PCB ler Avrupa birliğinin 3 büyük krizinden birisi olup Belçikada kümes hayvanları öldükten sonra fark edilmiştir. Sonuçta ülkemizde dahil olmak üzere pek çok dünya ülkesi Belçika orijinli gıda maddelerinin çoğuna (örn: çikolataları da dahil olmak üzere) ithal yasağı tedbiri uygulamıştır. Bu yağlar kontrolsüz ithal edilmemelidir. Sınır kontrolleri denetçi kontrolüne bırakılmamalıdır. Genel olarak kontrol belgesi kapsamında olmalıdır.</p>	<p>EK 6-A kapsamına dahil edilmelidir.</p>
<p>35.01 Kazeinler, kazeinatlar ve diğer kazein türevleri; kazein tutkalları (YGSKGTE)</p>	<p>Sanayi ve Gıda tipi çeşitleri vardır. Sınır kontrolleri denetçi kontrolüne bırakılmamalıdır. Genel olarak kontrol belgesi kapsamında olmalıdır.</p>	<p>EK 6-A kapsamına dahil edilmelidir.</p>
<p>39.24 Plastikten sofraya, mutfak eşyası, diğer ev eşyası ve tuvalet eşyası (YGSKGTE)</p>	<p>Sınırdan gıda tipi olduğu genel olarak/sistemik kontrol edilmelidir.</p>	<p>EK 6-A kapsamına dahil edilmelidir.</p>
<p>3925.10.00.00.00 Hacmi 300 litreyi geçen sarnıçlar, tanklar, fiçiler ve benzeri kaplar (YGSKGTE)</p>	<p>Sınırdan gıda tipi olduğu genel olarak/sistemik kontrol edilmelidir.</p>	<p>EK 6-A kapsamına dahil edilmelidir.</p>
<p>4017.00.00.99.11 Sağlığa, tıbbi ve cerrahiye mahsus eşya (YGSKGTE)</p>	<p>Eldivenler Nitril eldivenler gıda için uygun, Latex eldivenler bazı ülkelerde yasaklanmıştır. Kontrol edilmez ise gıdaya bulaşabilmektedir.</p>	<p>EK 6-A kapsamına dahil edilmelidir.</p>

ODA'MIZIN YAPI DENETİM HİZMETLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞÜ

Madde 1. Yeni düzenlemede “kırsal alan” da yapı denetimine dâhil edilmiş gibi görünmektedir. Bu anlamda kırsal alanda yapılan tarımsal yapıların denetimi de söz konusu olacaktır. (Örneğin büyük kapasiteli entegre hayvancılık tesislerinin yanında, belediye sınırları içerisinde kalan daha küçük kapasiteli hayvancılık tesisleri, ürün depolama yapıları ve benzerleri gibi.)

Bugüne kadar ne yazık ki tarımsal yapılar denetlenmiyordu. Bu nedenle, tarımsal yapıların planlanması, projelenmesi ve inşaatında çoğunlukla bu konuda (hatta dört yıllık lisans eğitimi bile) eğitim almamış kişiler sorumluluk ve görev alıyorlardı. Yapı denetimi yetersiz hatta hiç olmadığından, hatalı yapılan yapılarda tarımsal üretim istenilen düzeyde gerçekleşmemekte ve yapılan yatırımlar da boşa gitmekteydi. Bu düzenleme ile daha sağlıklı, amacına uygun ve güvenli yapıların inşa edilmesi gerçekleşecektir diye ümit edilebilir. Ancak, kırsal konutların ve tarımsal üretim amaçlı yapıların denetlenmesinde tarımı ve yapıyı bilen Ziraat Mühendislerinin görev alması ile bu temenni gerçekleşebilir elbette.

Bu düzenlemenin yayımlanmasının ardından, 12.Eylül.2011 tarihli ilgili Bakanlık açıklamasında, ...köy yerleşik alanı içerisinde ve mezralarda yapılan konut, entegre tesis gerektirmeyen tarımsal üretim ve köy toplum yapıları için yapı ruhsatı aranmayacağı belirtilmektedir. Ancak tüm sorumluluk bu yapıları projeleyen mimar ve mühendislere bırakılmakta, etüt ve projelendirme aşamalarında valilik ve ilgili muhtarlık onayı alınması ... öngörülmektedir. Anlaşıyor ki, bu açıklama yapılırken, Ülkemizin ortalama tarımsal işletme büyüklüğü, işletme başına düşen hayvan sayısı ve tarım arazisi büyüklüğü göz önüne alınmamıştır. Ülkemizdeki tarım işletmelerinin büyük bir bölümü orta ölçekli aile işletmeleri niteliğindedir. Bu nedenle çoğu entegre tesis özelliği göstermemektedir. Bitkisel ve hayvansal üretimin yoğun olarak yapıldığı ve işletmelerin büyük bir kısmının da orta ölçekli aile işletmeleri olduğu alanlardaki tarımsal yapıların etüt ve projelenmesi aşamalarında yapılan hatalar (gübre yönetimi, yapıların tarımsal üretimin amacına uygun planlanmamış olması gibi) bu alanlarda geri dönülmesi imkânsız sorunlar ve üreticiler için mali kayıplar yaratmaktadır. Bu bağlamda, entegre nitelikte olmayan tarımsal üretim yapılarının hem çevreye hem de yapı özelliğiyle içerisinde yaşayan canlıya ve çiftçiye zararları fazla olmaktadır. Bu nedenle, düzenlemede köy yerleşik alanlarının ve bu alanlardaki tüm yapıların da ruhsat ve denetime tabi tutulmaları gerekmektedir. Nitekim denetime tabi tutuluyormuş gibi gösterilen ancak denetlenmeyen bu yapıların yaşanan bir çok depremde can ve mal kaybına neden olduğunu da bilmekteyiz. Bu sonuç da mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Madde 1'in uygulanmasında;

1) Denetçi mimar ve mühendis: İlgili mühendis ve mimar meslek odalarına üyeliği devam eden ve Bakanlıkça denetçi belgesi verilmiş mühendis ve mimarları,..

Yukarıdaki maddenin açıklaması: Yeni düzenleme ile kırsal alandaki tarımsal yapıların da denetime alınması öngörüldüğüne göre, uygulamada denetçi olabilecek mühendisler içerisine, Ziraat Fakültelerinin Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü mezunu Ziraat Mühendislerinin de dâhil edilmesi gerekmektedir. Tarımsal yapılar, bitkisel ve hayvansal üretime yönelik yapılardır. Planlanması, projelenmesi ve inşaatında uyulması gerekli bir dizi ilke ve kurallar söz konusudur. Bu bağlamda, tarımsal yapıların planlanmasından inşaatına ve uygulama aşamalarına kadarki süreçte yapıyı denetlemeye yetkili mühendislerin tarımsal üretim ve tarımsal yapılar konularında uzman olmaları gerekmektedir. Nitekim Ziraat Fakültelerinin Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü mezunu Ziraat Mühendisleri dört yıllık Lisans eğitimleri boyunca tarımsal yapıların planlanması, projelenmesi, inşaatı, uygulanması ve bu yapıların faaliyete başladıktan sonraki dönemde izleme ve değerlendirmelerinin yapılmasına ilişkin bir dizi dersler ve bu derslerin uygulamalarını almaktadırlar. Burada “ilgili mühendis ve mimar odaları...” Cümlesinin açıklarak diğer mühendisliklerin yanına Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü mezunu Ziraat Mühendislerinin de eklenmesi gerekir.

Diğer taraftan “Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük”ün “Sulama, Drenaj ve Tarımsal Yapılar” başlıklı 19 uncu maddesine göre ziraat fakültelerinin toprak ve tarım makineleri bölümlerinde görmüş olan ziraat mühendisleri de yukarıda sayılan hizmetleri yapmaya yetkilidirler.

Yapı Denetimi Hakkında Kanun'da yapılan yeni düzenlemelerin Ziraat Mühendisleri Odası'nı ilgilendiren kısmı yukarıda yapılan açıklamalardır. Ancak Yapı Denetimi Kanunu ve bu kanunun uygulanmasında, Ülkemizin tarımsal üretim ve tarım işletmeleri karakteristikleri göz önüne alınmalı ve farklı özelliklerdeki tarımsal yapıların denetlenmesinde izlenecek aşamalar, yönetmelik biçiminde etraflıca belirtilmelidir.

